

iribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

LETO VIII

LJUBLJANA, 15. JANUARJA 1958

ŠTEV. 1

Pričakovanja in sedanost

Iz neke vzdržne neurejenosti, ki ni dolga leta nikogar motila, zaostajala pa je kakor stara zidna ura za družbenim razvojem, smo napravili korak naprej, dobili smo zakonski okvir nove, vsebinsko še neizdelane ureditve naše univerze. To je bil hvale vreden začetek temeljne zakonske določbe so nas postavile v položaj slikarja, ki ima zamisel, okvir, platno in barve, narisati pa mora sliko, ki bo drugačna od prejšnje. Pravo delo se potemtakem šele začne. Statuti posameznih fakultet in univerze bi morali najti rešitve, katerim je zakon pokazal samo smer. Še enkrat se namreč kaže, da motila, ki smo jo vzeli v roke, ne bo mogla pomesti vseh smeti in napraviti reda.

Vsak prehod nosi v sebi težave in vrsto nedolžnosti. Toda današnja študentska generacija se je že tako privadila raznim polizkusom, da ji breme nalog, ki jo čakajo s sprejetjem statutov in novega učnega načrta, ne bo kvarilo razpoloženja. Konec meseca decembra so namreč fakultetne uprave morale predati fakultetnim svetom osnutke statutov, ki bodo služili kot osnova za razprave in fakultetnih svetih. Ti osnutki nikakor ne zadovoljujejo študentov. Razlogi za tako drzno trditve so številni. Vedno smo smatrali, da republiški zakon o univerzi ni sredstvo, ki bi pod senco zakonskih določb samo na novo uredil in obnovil staro stanje brez slehernih radikalnejših posegov, ki bi menjali bistvo študija na naši univerzi. Toda vsi znaki kažejo, da je bila takšna razlaga napačna in daleč od stvarnosti. Skupni imenovalec razprav in predlogov, ki skušajo nekako vskladiti skrajšani čas študija in obsežne učne načrte in programe, daje vtis, da se težja tovara hoče natočiti na hrbet študentov in jih silkovito povedano, hoče spremiti v ličinke, ki bi se za dabo štirih let zabubili in prenehali živeti. Takšno pojmovanje se nam seveda ne zdi pametno in se upira človeškemu razumu.

Dolgo časa, odkar je pravzaprav uvedeno samoupravljanje na univerzi, smo si študentje prizadevali, da bi z naših zborniških in sejnih dvorani, odstranili tehnično, na kateri bi na eni strani sedeli profesorji na drugi pa študentje. Zdelo se nam je nesmiselno, da bi vsakokrat, ko je druga stran položila novo utež na tehnično, enako storili tudi mi. To je verjetno razlog, da je tehnična tolikokrat zanihala na proforsorsko stran. Tega ne delamo niti sedaj, ko se profesorji tako krčevito borijo za vsak predmet in za vsako ur predavanja. Kajti večina današnje študentske generacije, na katero pada toliko očitkov, je prišla na univerzo zato, da resno študira in da se v tem času nečesa nauči. Tisti, ki so prišli s takim namenom, se bo-

na univerzi morajo imeti čas za slušanje in delo na univerzi in šele potem za dolžnosti zunaj univerze.

Moderni čas je bržčas podkopal temelje vsem starim pojmovanjem o vzgloji visokošolskega naraščanja s katedre. V tujini so to prej opazili. Naj za primer navedem smo dva primera. Enega sem kot počitniški potnik doživel letošnje poletje. Za Ameriko, pravijo, ni nobeno čudo, če profesor in študent po končanem delu na univerzi sedeta skupaj za mizo in obedujeta, najsi bo to v študentski menzi ali pa v restavraciji. Ameriški študentje so mi pripovedovali, da je prav ta neposredna vez med predavatelji in študenti tisto, kar slušatelje navduši, da za ves čas študija ostanejo vezani samo na univerzo. V njej se zabavajo, plešejo in kuhajo turško kavo. Skupaj s profesorji. Drugi primer sem doživel sam, na cesti, nekoliko kilometrov oddaljen od samsrubičenske univerze. Zaustavljal sem avtomobile. Po nekaj minutah se je ustavil sivi Mercedes in starejša moška roka mi je odprla vrata. Vsedel sem se k njemu in začela sva

se pogovarjati. Brez kakke pretirane razdalje. O vsakdanjih stvarih. Pred univerzo mi je spet odprla vrata. In ko sva se poslovila, mi je dejal, da naj pridem poslušati njegova predavanja, če bi me morebiti zanimala.

Rešitev, ki bi naš privedla iz številnih protislovij na naši univerzi, ne leži v iskanju kompromisov pri skrajšanju študija, učnih načrtov in programov. Lotiti bi se je morali z vsebinske strani in začeti od temeljev preoblikovati delo v naših najvišjih znanstvenih zavodih. Naj tukaj ponovim samo del misli, ki so bile pred kratkim že izrečene, da moramo v prvi vrsti čim več razmišljati o zanimivosti in privlačnosti predavanj, o primernosti predavanj, ki hočejo podati celoten sistem neke znanstvene vede, o možnostih za osebni stik profesorja s študenti, o oblikah, ki bi razvile aktivnost in samostojno mišljenje študentov, o spojitvi univerze z zunanjim svetom, o odpravi napak pri izpraševanju znanja itd. Dosedanji osnutki in predlogi so le malenkostno upoštevali te poglede.

Seja univerzitetnega sveta

S proračunom niso zadovoljni

Dne 28. decembra 1957 je bila redna seja univerzitetnega sveta. Na dnevnem redu je bilo več točk, toda največ pozornosti so posvetili predlogu proračuna univerze za leto 1958. O univerzitetnem statutu niso razpravljali, ker ni bilo časa, pač pa so sklenili, da bodo sklicali izredno sejo univerzitetnega sveta, kjer bo to vprašanje glavna točka dnevnega reda.

Predlog proračuna je nekoliko višji kot lansko leto, vendar velja to le za personalne izdatke. Če pa upoštevamo, da se je v letošnjem zimskem semestru vpisalo rekordno število slušateljev, da so se ustanovile nove fakultete, ali pa se nekatere dopolnile z novimi oddelki, nam postane jasno, da je proračun celo manjši kot lani.

Člani sveta so s skrbjo poudarjali, da bo kvaliteta pouka padla, če se ne bodo našla dodatna sredstva. Sklenili so poslati Ljudski skupščini in Izvršnemu svetu pismo, kjer bodo zaprosili za dodatna finančna sredstva iz rezervnih skladov.

Vsi se zavedamo, da dejal nek član sveta, da je odstotek, ki ga daje univerzi družba iz

republiškega proračuna visok, vendar je še vedno prenizek, da bi službe na univerzi normalno potekale. Kaj storiti? Naj se zaprejo vrata nekaterih novoustaljenih fakultet in oddelkov, ki potrebujejo, da zaživijo, finančna sredstva, ta pa je odvisna od starim fakultetam, katerih delo je zato še težje; naj se omeji vpis slušateljev na univerzo?

Ne prvo ne drugo ni rešitev! Kajti naša univerza je družbi potrebna ustanova, je kovačnica strokovnega kadra, ki vodi ki dviga naše gospodarstvo na višjo stopnjo in s tem ustvarja temelj blaginje našega ljudstva. Jasno je torej, da se potrebni denar mora zagotoviti. Potrebno bi bilo, da bi mero-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Miselni larpurlartizem in stvarnost

Poleg razmišljanja Tarasa Kermavnerja o upornih generacijah in pojavnem rodu se z isto tematiko v obeh dvojnih številki Revije 57 ukvarja trdi Stane Saksida. Medtem ko je Kermavner skušal s pomočjo zgodovinsko podprtega programa začrtati pot in smer mlademu rodu, se je Saksida na osnovi analize družbene pojavnosti lotil opravičevanja določene formiranosti »kritične generacije« in to na način, ki bi mu bilo težko oporekati. Kljub temu si moramo tudi tu nekatere stvari pobliže ogledati.

Tudi za Saksido je pojav »kritične generacije« takorekoč splošen pojav misleče mlade inteligence in historično vezan član na predhodno »revolucionarno generacijo« kot njen logični naslednik. Sicer je po Saksidi »kritična generacija« delala napake, bredla je po praznini in po njegovem mnenju delno še brede, vendar je tik pred tem, da se uredi. Pri tem pa ima »revolucionarna generacija« dolžnost, da »širše in globlje dojame pomen kritične generacije, da jo sodi po njenem celotnem hotenju«.

Stane Saksida sicer trdi, da je »revolucionarna generacija« pričela z borbo proti birokratizmu prej, preden se je pojavila »neosveščena kritika kritične generacije«, ki je bila usmerjena v bistvu proti istemu družbenemu pojavu in to celo »na nižji stopnji razvoja kritičnega mišljenja«. Kljub tej zakasnitvi in predvsem se miselni zaostalosti »kritične generacije« pa nas Saksida vendarle ne skuša samo prepričati, da »kritična generacija« le ni učinkovala samo negativno, temveč je po njegovem prepričanju njena absolutizirana negacija opozorila na probleme, »ki bi jih najbrže še dolgo »pregledovali«. K temu še dodajava: »Opozorila je ostreje

dobitev v izpopolnjevanju družbeno-kritične misli; vsiljuje se mi misel na regres.

Saksida je nastanek »kritične generacije« družbeno determiniral. Izvaja jo kot pojav tiste stopnje družbenega razvoja, kjer so interesi družbe in posameznika še vedno nevsklajeni, a se nam na tak ali drugačen način vsiljuje lažno prepričanje, da te divergence v bistvu ni več. Ta ugotovitev je pravilna in tudi stalno potrjevanje tega dejstva je upravičeno. Drži tudi kritika napak »kritične generacije«, ki je predvsem v absolutizaciji časa njenega porajanja. Teze pa so sprejemljivi tisti odstanki Saksidinega teksta, kjer se tudi sam ni mogel ogniti napaki, ki jo očita »kritični generaciji«, namreč, da bi v svojo kritiko »vzvilj vsebino resničnega«. Tu mislim na tisti del Saksidinega sestavka, kjer je govora o že tako znamenitem in za nekatere tako odločilnem »aktivnem subjektu«. Čar tega, žal nepa-tentiranega izsledka onemoglega individualizma, je kot kaže omamili tudi Staneta Saksido, da mu je namenil dajati svoje koncesije.

Težko bi bilo zanikati objektivno pogojenost, ki magično osvetljuje to novo, pri »kritični generaciji« tako upoštevano vrednoto. Ob pričakovanju doslednosti Saksidinega razpravljanja ostajamo razočarani ob njegovi kapitulaciji pred, po njem samem pravilno označeno, metodo absolutiziranja »kritične generacije«. Na vsem lepem se z njegovo barko znajdemo skupno s »kritično generacijo

v odkrivanju že zdavnaj odkrite Amerike.

Zares težko se je vzdržati v Saksidino predstavo »revolucionarne generacije«, ko pravi, da »objektivni razvoj, ki ga vodi revolucionarna generacija, ne more preiti na višjo stopnjo, dokler bo individuum samo pasivno odražal stvarnost, dokler ne bo postal ustvarjalec.« Da vsaka revolucionarna generacija (pod pogojem seveda, da je res revolucionarna) že po svojem osnovnem bistvu vključuje tudi do najvišje mere razvito aktivnost in težnjo po spremenjanju aktivnosti je, mislim, izven diskusije. Zato je prav vsako odkrivanje »aktivnega subjekta«, »samostojne aktivnosti« delo, ki je bilo v resnici že storjeno. Povsem sprejemljiva je Saksidina teza, da bo »kritična generacija« ob prehajanju »na področje družbene prakse, sociološke analize objektivnega družbenega položaja, realizacije interesov individua v družbeni dejavnosti, nujno zavzela iste osnovne načelne pozicije, kot jih zavzema revolucionarna v pogledu usmeritve bodočega razvoja«. Toda, če je temu tako, kje je potem isti poseben doprinos »kritične generacije«, ki bi se morala »revolucionarna generacija« akceptirati, če ne bo hotela ostati za razvojem? Ali morda v tisti ontološki specifičnosti, ki jo Saksida navaja? V okviru materialističnega in dialektičnega pojmovanja stvarnosti tudi tu ne more biti načelne razlike. Vprašanje ostaja odprto, čeprav v bistvu sploh ne obstaja. Problem je vsekakor drugje.

(Nadaljevanje na 4. strani)

IV 78901

Pred VI. kongresom LMJ

SVETLE ZARJE

Mladina je tista osnova, rezerva družbe, ki ji zagotavlja, da se bo borba za njene ideale nadaljevala. Nobena generacija ne more dokončno izbojevati svojega boja ne da bi se naslonila na sledečo ji generacijo in se oplojevala ob njihovih pobudah. Zato lahko pri vseh zdravih, naprednih družbenih sistemih opazimo težnjo po čim hitrejšem, čim intenzivnejšem in čim aktivnejšem vključevanju mladine v družbeno politično življenje.

Odnos mladine do dane družbene stvarnosti je vedno odvisen od te stvarnosti same. Mladina pritrdi temu, v čemer vidi zanos in boj za napredne ideale. Vendar pa mladina tudi do tega ohrani nek kritičen, delno odklonilen odnos. Vse, kar ustvarjajo predhodne generacije, ji ni dovolj dobro, ji ne ustreza več, ker sama potrebuje še mnogo več in še nekaj čisto drugega. Zato pri mladini, ki živi v nekih kolikor toliko ugodnih družbeno-političnih razmerah, opazimo težnjo, da bi sama čimprej prevzela neko vlogo v celotnem družbenem življenju in tako vplivala na njegov razvoj v skladu s svojimi ideali.

Vse našete značilnosti postanejo še mnogo izrazitejše v takih družbeno-političnih pogojih kot so dani z našo družbeno stvarnostjo. Hitler razvoj našega gospodarstva in naših družbenih odnosov, razvoj in krepitev socialistične demokracije — to dnoje nujno terja čimprej vključevanje mladine v boj za socialistično družbo in obenem priteguje mladino ter jo sili, da se opredeli in si prične sama kovati svojo bodočnost.

Pred petimi leti smo pričeli uveljavljati delavsko in družbeno samoupravljanje. Danes imamo že lepo število mladih ljudi, ki so člani delavskih svetov, raznih upravnih odborov, občinskih ljudskih odborov in drugih organov družbenega upravljanja. Čeprav se morda še kje pojavljajo težnje, zastaviti mladini pot do družbenega upravljanja, lahko kljub temu rečemo, da si je mladina utrla pot v organe naše socialistične demokracije.

Ko se je pričela mladina boriti za vstop v organe družbenega upravljanja, se je lotila težke in odgovorne naloge. S sodelovanjem v teh organih je treba opravičiti in dokazati svojo družbeno poslanstvo. Mladina se je z vstopom v organe družbenega upravljanja obvezala, da se bo borila za uresničenje naših družbenih idealov, da se bo borila za zmago naprednih družbeno-razvojnih tendenc in da bo pri tem znala vskladiti svoje težnje s splošno-družbenimi potrebami in možnostmi.

Kako izvršiti to težko nalogo in kakšno naj bo mesto Ljudske mladine v sistemu družbenega upravljanja — o tem bo razpravljal VI. kongres LMJ.

Nekaj časa, menda premalo, pač zaradi prevelikega obsega vse ostale problematike, je tem problemom posvetil že lanski celjski kongres LMS.

Ne pretiravimo, če pravimo, da bo od rešitve tega vprašanja v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj Ljudske mladine in njeno bodoče mesto v naši družbi.

Naša mladina se s tem postavlja v vlogo zavestnega borca za nadaljnji razvoj naše družbe in svoje bodočnosti. Kakor od vsakega drugega posameznika, ki se aktivno vključuje v družbeno življenje, tako ta vloga tudi od naših mladih ljudi zahteva, da znajo objektivno ocenjevati dano stvarnost, spoznavati v njej napredne razvojne tendence in jih zavestno podpirati ter dati vsemu svojemu delovanju značaj boja za njihovo uresničenje. Ideale, za katere se bore, si morajo zastavljati v skladu s temi naprednimi tendencami družbenega razvoja.

Vse to lahko sodobnemu družbenemu delavcu zagotovi le marksizem. Ne marksizem, popačen in steriliziran v dogmo, ampak ustvarjalni nenehno se s prakso oplojavajoči marksizem-znanost.

Neko odločilno mesto v vsem družbenem dogajanju lahko torej naši mladini zagotovimo le, če ji omogočimo, da se spozna z marksistično znanostjo, si jo osvoji in se jo nauči uporabljati. Le tako bo postala mladina del vseh zavestnih socialističnih sil, ki se danes bore pri nas in v svetu za zmago naprednejših družbenih odnosov.

Vse dosedanje sistem ideološko-politične vzgoje mladine bo treba razširiti in poglobiti. Otrsti se bo treba še zadnjih ostankov prejšnjega »funkcioniranja« in aktivizma. Mladini moramo nuditi ideološka in politična spoznanja ob konkretnih in aktualnih družbeno-političnih dogajanjih doma in v svetu. Vsa aktivnost Ljudske mladine bo morala biti še bolj, kot doslej usmerjena s tega vidika.

Pri tem lahko nudijo izdatno pomoč naši mladinski organizaciji družbeno-politične organizacije, predvsem pa Zveza komunistov. Toda ta pomoč naj ne bo le v obliki kakih izrojenih organizacijskih navodil, ampak naj bo predvsem v pritegovanju mladine k uresničevanju programa Zveze komunistov. Zveza komunistov in ostale množične politične organizacije morajo spoznati moč mladine in njeno pripravljenost za reševanje družbenih problemov in nalog, ki so pereči n. pr. tudi za Zvezo komunistov. Le če bo lahko mladina na ta način samostojno razvijala svojo ustvarjalnost in svoj pogled na svet, bo Zvezi komunistov uspelo vzgojiti si čimveč novih, mladih članov.

Sistem družbenega samoupravljanja in vključevanje mladine vanj je za našo mladino najboljša šola in vzgoja, kar bi jih mogla biti deležna. V organih družbenega upravljanja, to se pravi sredi življenja, se bodo naši mladi ljudje prečistili, utrdili in se navadili živeti in odločati svobodno — to je: navadili se bodo podrežati svoje osebne interese splošno družbenim interesom.

Tega velikega pomena našega sistema socialistične demokracije za našo mladino in njeno graditev se moramo vedno močno zavedati. Trdimo lahko, da nam prav ta sistem demokracije zagotavlja hitrejši razvoj socialističnih družbenih odnosov in nastanek rodu, ki bo nosilec teh naprednejših odnosov in ki se bo zanje tudi zavestno boril.

Zato moramo tudi s tega vidika pritrditi misli, da pomeni uveljavitev družbenega upravljanja preokretnico v našem družbenem življenju. Vstop naše mladine v družbeno upravljanje ne pomeni le preokretnico v delu in razvoju Ljudske mladine, ampak prav tako v vsej družbi. VI. kongres LMJ bo to preokretnico potrdil in ji dal zgodovinsko pomembnost.

Stojimo na pragu nove dobe, ko mladina ne bo več mogla in tudi ne bo več hotela stati ob strani družbenega življenja, ga od tam le mirno opazovati in ga maličiti skozi očala svoje neaktivnosti. Na mesto sedanjih s preteklostjo obremenjenih, izpraznjenih in tudi »kritičnih« generacij bodo stopili novi rodovi z bodočnostjo v očeh.

Pot k novim ciljem

MORDA NAŠA decembrska skupščina ni bila nek mehanizem ali preokret, bila pa je afirmacija in potrditev naše poti ter našega mesta v družbi.

DOKAZALI SMO, da je življenje naše organizacije polno, široko in ustvarjalno. Dokazali smo, da znamo gledati na pojave objektivno in ne dogmatično, da jih znamo ocenjevati z naprednih stališč ter jih obravnavati v skladu z interesi družbe.

POMEN ZSJ pri oblikovanju znanstvenih, socialističnih ciljev je kljub vsem pomanjkljivostim v njenem delu velika in pomembna. Univerza sama nas danes še ne vzgaja in dovolj meri v ljudi, ki bi bili takoj sposobni vključiti se v naše družbeno življenje in pomagati naši družbi pri njenih naporih za uresnič

čenje marksističnih idej. Te pomanjkljivosti mora nadoknaditi ZSJ.

NJENA GLAVNA NALOGA in najodgovornejša naloga je ideološko-politična vzgoja svojih članov. Le uspehi na tem področju morejo biti pravo merilo naše dejavnosti. Če se od svoje naloge oddaljimo ali se ji izneverimo, naše delo zvozdni in postane sindikalistično. Vse naše delo mora biti prežeto z mislijo na to našo veliko nalogo, nikoli se ne sme izgubljati v organizacijskem larpularizmu, ampak mora biti čim bolj konkretno, prilagojeno specifični problematiki posameznih fakultet, navezano na aktualno družbeno problematiko. Marksizem mora našemu delu dajati pravo, ustvarjalno moč in polet.

UPRAVIČENO TERJAMO, da družba upošteva naše delo, naše težnje, naše predloge. Zavedamo pa se, da nam mesto činitelja v družbi nalaga tudi veliko odgovornost do družbe in da moramo zato naše delo še skrbneje tehtati. Tudi to, da znamo biti do samega sebe kritični, smo dokazali na naši skupščini.

CE HOČE BITI ZSJ res študentska organizacija, se mora poglobljati v vse probleme študentov, v vsa področja njihovega delovanja. Na skupščini smo dokazali, da je naša organizacija sposobna suvereno, iniciativno in odgovorno govoriti o vsem tem: o materialno-ekonomskih problemih študentov, o materialnih pogojih študija, o zdravstveni zaščiti študentov, o študentski kulturni dejavnosti in o športu. Toda v tej

univerzalnosti naše organizacije se skriva nevarnost, da zanemarimo ideološko-politično delo in tako naši organizaciji izpodkopljemo temelje in moč.

PRI VSEH PROBLEMIH, o katerih smo na skupščini govorili, pa se je pokazalo, da njihovo reševanje presega naše moči in našo pristojnost. Študentje n. pr. nismo dolžni in tudi ne moremo za vsako fakulteto, za vsak odtok posebej izdelati podrobne predloge, kako naj se uredi študij. Za to so zadolženi in plačani drugi.

ZATO PRAČAKUJEMO, da bodo naši družbeni in upravniki organi pravilno razumeli naše probleme in naše zahteve in da jih bodo pričeli čimprej reševati.

Še vedno problem

V vseh naših študentskih domovih je prostora le za 1855 študentov, toda vsaj še 2500 študentov bi nujno potrebovalo stanovanje v študentskem domu. Ali bo skupnost izpolnila svoje obveze?

Morda se vselej niti ne zavedamo, kaj pomeni za študenta biti brez stanovanja. To pomeni prečute noči v železniški čakalnici, mrzle noči na predmestnih senikih, v šupah in drvarnicah, naskrivaj prepane noči pri kolegih v študentskem domu ali zasebnem stanovanju. To pomeni trudne, dolge dneve iskanja stanovanja po vsem mestu, dneve pristanja zvoncev in prosjačenja, podkupovanja, prilazovanja, poniževanja... Dneve, prebrite na vlakih in avtobusih, ki prihajajo v naše mesto z vseh strani in se spet vračajo na vse strani.

sov, sploh možno? Ali naša družba res na noben način ne more kontrolirati takega početja in ga zatreči? Kdo ima pravico na tak način krasti študentu prepotrebno štipendijo ali pa krvavo prisluženi denar?

Problem študentov, ki so brez stanovanja, ni le problem tistih prizadetih poedincev, ampak je splošno družbeno. Posledice tega stanja so velike in zato bi bilo prav, da bi se naša družbeni forumi energično zavedali za čimprejšnjo rešitev tega problema. Ta problem je skupno z drugimi materialnimi problemi študija značilen

vsote; tega tudi nečemo. Tudi tega, da se naš upravniki in politični forumi trudijo najti čimboljše rešitve vseh problemov, ne moremo in nečemo zanikati. Načrt, da bi vsak okraj prispeval določeno vsoto, pač glede na svoje potrebe, in da bi se s temi finančnimi sredstvi zgradile vsaj skromne in poceni zgradbe, s čimer bi lahko precej ublažili sedanje potrebe, je z vsakim dnem bližje rešitvi. Toda za študente, ki so na cesti, gre vse to prepočas. Pri vsem tem pa je jasno, da to še ne bo dokončno rešilo perečega problema študentskih stanovanj.

Razširiti bi potrebo dose-danji urbanistični načrt iz-gradnje študentskega naselja in pričeti z gradnjo v velikem merilu. Pri tem bodo potrebna pač sredstva iz republiškega proračuna. Čas bi bil, da bi o tem nehali premišljevat in se posvetovali in da bi pričeli z delom. Saj dokler bo ostalo pri sedanjem, družba ne bo mogla upravičeno uveljaviti republiškega zakona o univerzi in tako doseči svoje zahteve.

Zaostrena nasprotja

S sprejetjem republiškega zakona o univerzi smo se znašli v težkem nasprotju: na eni strani zakon s svojimi tolmalnimi veljavno sil študente končati študij v predpisanih letih oz. do tih letih, na drugi strani pa so na naših fakultetah takni objektivni pogoji študija, da traja študij povprečno po 6-8 let.

Največ hrupa je okoli študentskih programov. Če naj ima zakon sploh kakšno realno veljavo, bo treba študijske programe skrajšati. Toda profesorji doslej sploh še niso sestavili študijskih programov svojih predmetov. Sedaj smo že pred sprejemanjem fakultetnih statutov in študijskih načrtov, programov pa še vedno ni. Mislimo, da je sprejemanje študijskih načrtov ločeno od študijskih programov nemogoče in abstraktno.

Ce bi profesorji vendarle enkrat že sestavili študijske programe svojih predmetov, bi bilo doseženo vsaj to, da bi v podrobnem zvedeli za zahteve posameznih predmetov.

Morda lahko na tihem upamo, da bi tudi odpadla najpotrebnejša navlačka.

Ta navlačka, balast, je zelo problematična. O balastu govorimo zelo mnogo vsi: študentje, strokovnjaki iz prakse in celo profesorji sami. Toda tega, kaj je pri nekem predmetu balast, kaj naj odpade iz študijskega programa oz. načrta, tega ni še nihče naravnost in odločno povedal.

Precej verjetno je, da profesorji svojih študijskih programov ne bodo bistveno skrajšali, izgovarjajoč se, da bi sicer padla kvaliteta študija. Toda to je le napačno pojmovanje pedagoških in znanstvenih nalog univerze.

Misel, da mora biti študent, ko zapusti univerzo, že popoln strokovnjak v svojem poklicu, je nesmiselna. Univerza naj daje študentu v določeni znanosti le tista osnovna globinska spoznanja, na katera se bo lahko v svoji bodoči pedagoški, znanstveni ali proizvodni dejavnosti naslonil in na njih gradil dalje. Tolklo mora dati univerza našim bodočim visokokvalificiranim strokovnjakom, nič več in nič manj.

Zato je zgorena tudi namera nekaterih profesorjev, da bi sicer skrajšali študijske programe, izločeno snov pa bi potem avtomatično prenesli v program podiplomskega študija. To je napačno in ozko pojmovanje funkcije podiplomskega študija, ki je za našo univerzo, mimogrede povedano, še zelo trd oreh in ga menda nikoli ne bomo dokončno strli.

Priznamo, da je težko določiti mejo med potrebnim, osnovnim znanjem neke stroke in med že odvračnim preveč specializiranim študijem te stroke. Toda to ni naša naloga. Če bomo hoteli ta problem rešiti, bi bilo morda najbolje, če bi sestavili neko komisijo, republiško, v kateri bi bili profesorji, strokovnjaki iz prakse in družbeno-politični delavci, in ki naj bi določila, kakšnega strokovnjaka danes potrebujemo in s tem tudi kakšni naj bodo študijski programi posameznih predmetov na naši univerzi.

Rekli smo že, da lahko opazimo težnje profesorjev, da bi svoje študijske programe čim manj skrajšali, da bi torej ostali skorajda enaki. Nekateri profesorji pa gredo celo tako daleč, da pravijo, da svojih študijskih programov, po katerih traja sedaj študij po 7 let, ne morejo skrajšati, če pa se študentje navdušujejo za 4-leten oz. 5-leten študij, pa se s tem tudi že obvezujejo, da bodo po teh programih doštudirali v 4 oziroma 5 letih.

Ostro se torej postavlja vprašanje, kdo bo kontroliral stu-

dijske načrte in programe, kot jih bodo sedaj sestavili profesorji in kdo bo lahko z vso avtoriteto pritisnil na profesorje, da bodo svoje programe res skrajšali.

Neposredno na problem programov je vezan problem predavanja. Predavanja je mnogo-kje preveč, saj morajo marsikateri študentje vpisovati tudi po 60 ur na teden! Poleg tega pa je še sistem cikličnih predavanj, kot je udomačen na nekaterih fakultetah, neurejen.

Sploh pa bi morali enkrat za vselej določiti, kakšen namen in kakšno vlogo naj imajo predavanja pri znanstveni vzgoji študentov. Ali naj bodo le naštevane faktov brez kakke globlje pedagoške funkcije? Izhodišče takega razmišljanja bi morala postati misel, da morajo predavanja uvajati študente v sodobno znanstveno mišljenje, ali na podlagi marksističnega pojmovanja znanosti: na podlagi posameznega ustvarjati študentom po-jem splošnosti.

Celokupno spoznavanje snovi določene znanosti bi morala študentu omogočati skripta, učbeniki in druga strokovna literatura. Toda kako je z vsem tem, vemo že dolgo. Skript ni, v knjižnicah pa najdejo prostor le redki srečnejši.

Da bi mogel študij potekati normalno, imamo premalo profesorjev, predvsem pa premalo asistentov in laborantov.

K neurejenosti našega univerzitetnega študija pripomore tudi še pomanjkanje preda-

valnic in laboratorijev. Študentje naše univerze so prisiljeni tekati za predavanji z enega konca na drugi konec Ljubljane, si delati zapiske s predavanj stojijo ali pa na kolenskih, se borijo za vstop v predavalnico, kjer je prostora za 90 slušateljev, vanjo pa naj bi jih šlo 400. Prisiljeni so delati svoje vaje in praktične v nezdrukljivih prostorih brez ventilacije, s pomajkljivimi laboratorijskimi napravami in z neustreznim materialom.

Mar kdo misli, da je v takšnih pogojih možen reden študij? Upamo, da bo naša družba uvidela vse te pereče ovire in da jih bo poskušala vsaj delno odstraniti, preden bo hotela dosledno izvesti republiški zakon o univerzi.

STUDENTKE IN ŠTUDENTJE! Udeležite se fluorografiranja pljuč in beseiranj od 8. do 23. januarja 1958 v dvorani Univerzitetnega odbora ZSJ na Miklošičevi c. 5a. Oglejte si raspored na oglasnih deskah svojih dekanatov. Udeležba je za vse redne slušatelje obvezna.

ODLAŠANJE ŠKODUJE

ZDRAVSTVENI FOND ZE DOLGO ŽIVOTARI V POVSEM NEVZDRŽNIH RAZMERAH. ČE UPOŠTEVAMO, DA JE PRISILJEN DELATI V NEPRIMERNIH, PREMAJHNIH PROSTORIH, Z NEZADOSTNIM ŠTEVILOM OSEBJA, CELO BREZ PRAVILNIKA POSLOVANJA, SE MORAMO PRAVZAPRAV CUDITI, KAKO MU JE USPELO NAPRAVITI ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO ŠTUDENTOV VSAJ TOLIKO, TODA ZA DRAVSTVENO ZAŠČITO ŠTUDENTOV JE TREBA STORITI SE MNOGO VEČ, ZATO JE VSAKO ODLAŠANJE PRI UREJEVANJU ZDRAVSTVENE ZAŠČITE ŠTUDENTOV DOKAJ NEODGOVORNO.

Lani so se pričeli reševati vsaj najosnovnejši problemi Zdravstvenega fonda, čeprav nekoliko pozno. Začeli so sestavljati pravilnik poslovanja Zdravstvenega fonda ali, kakor se bo ta odslej imenoval, Zaveda za zdravstveno zaščito študentov. Pri tem se je pač pojavilo precej težav. Zdravstvena zaščita študentov je namreč v različnih univerzitetnih centrih naše države različno urejena, zato se pri sestavljanju pravilnika zdravstvene zaščite študentov naše univerze niso mogli opreti na neko enotno jugoslovansko stališče. Tudi Centralni odbor ZSJ ni nudil kakšne izdatnejše pomoči. Ljubljanski študentje smo bili postavljeni pred nalogo, da si sami izobujemo svojo zdravstveno zaščito.

Zdravstvena zaščita študentov je najbolje urejena na zagrebški univerzi, zato so se pri sestavljanju pravilnika zdravstvene zaščite naših študentov ozirali predvsem na zagrebško študentsko zdravstveno zaščito. V Zagrebu je zdravstveno varovan vsak študent ne glede na socialne razmere ali poreklo. Naš izvršni svet na tak princip ni pristal, ker bi bile s tem razbremenjene občine, ki so sedaj dolžne prispevati k zdraviljenju študentov s svojih področij. Problem je tudi, kako urediti zdravstveno zaščito stu-

dentov iz drugih republik. Izvršni svet je že izrazil pripravljenost, da z nekim denarnim prispevkom upi tudi te probleme.

Toda z vsem tem bi bilo za zdravstveno zaščito študentov storjenega le malo: Zdravstveni fond bi dobil le svoj že zdavnaj neobhodno potreben pravilnik poslovanja in nič več. Sedanje zdravstvene razmere med študenti terjajo mnogo več. Potrebno bi bilo čimprej ustanoviti in zgraditi zdravstveni dom za študente, kjer bi našli potrebno pomoč vsi bolni študentje. Zdravstveni fond namreč še vedno deluje pod okriljem srednješolske poliklinike, ki pa je zaradi velikega števila srednješolcev tako obremenjena, da more le prav malo skrbeti za zdravstveno varstvo študentov. Študentje smo sedaj le nekako peto kolo. Sedva pa bi pri tako reorganizirani zdravstveni zaščiti študentov morali poskrbeti tudi za to, da noben študent ne bi bil v težavah zaradi plačevanja zdravil ali zdravstvenih rekvizitov.

Izvršni svet je na tako rešitev zdravstvene zaščite študentov delno že pristal, toda bojmo se, da bo pri uresničevanju vseh teh načrtov spet vse preveč nepotrebnega odlašanja in oklevanja.

Tistega, ki mu je uspelo pridobiti si kakšno privatno stanovanje, ko v naselju ni bilo prostora, imenujemo srečnejša. Toda tako stanovanje je pogosto skromna sobica s pohištvom po vzorcu jeftinšč, ki jih je treba počevati, tu je še 50 m² tla, ki jih je treba poribati, posoda, ki jo je treba pomiti...

Kako je takšno izkoriščanje v času, ko gradimo socialistično družbo in se na vseh koncih borimo za uveljavljanje socialističnih družbenih odno-

za hiter tempo naše graditve, ko objektivne možnosti ne dohajajo vedno večjih družbenih potreb. S sprejetjem republiškega zakona o univerzi so se pa ta nasprotja še zaostila. Če družba nujno potrebuje čimveč visokokvalificiranih strokovnjakov za vsa področja materialne in duhovne proizvodnje, potem se s forsiranjem teh svojih potreb tudi avtomatično zavezuje, da bo skrbela za materialne pogoje teh strokovnjakov. Parola: »Kdor družbi nekaj daje, lahko tudi od nje nekaj zahteva« ne obvezuje le posameznika na splošno, ampak tudi družbo nasproti posamezniku. Ne moremo zanikati, da družba daje za vzgojo visokokvalificiranih kadrov ogromne

UNIVERZA V KRIZI

Vprašanje vsebine in metode pouka je verjetno najbolj pomembno pri nalogah, ki jih ima univerza. Skozi vsebino pouka, ki se izraža v programih in se bolj pri dejanskem pouku pa prihajajo do izraza določeni skupni problemi, ki se v različnih oblikah pojavljajo skoraj povsod.

Pravilno določanje količine materiala oziroma znanja, ki si naj ga študent kot bodoči strokovnjak pridobi na univerzi.

Tu se največkrat omenja dejstvo, da je pouk preobremenjen s faktičnim materialom, ne daje pa se dovolj poučarstva temu, kar je osnovno in glavno pri posameznih predmetih. Zato je nastala potreba, naj se pouk razbremenijo nepotrebnih »faktologij«.

Podoben primer je historičizem. Danes se o tem mnogo govori. Razumljivo je, da si brez upoštevanja zgodovinskega razvoja dober pouk ni mogel zamisliti. Za vsak predmet pa je treba najti mero, ki bo ne samo določila obseg, pač pa tudi pravilno vpletla zgodovinsko razlago v sklop celokupnega razlaganja določenega predmeta in bo pri tem samo pomožno sredstvo.

Iz vsega naštetega izhaja, da mora biti osnovni kriterij pouka sodobnost predmeta. Pouk mora obsegati razlago najnovejših uspehov s področja določenega predmeta in to povezati s splošno problematiko predmeta. Zelo važno pa je pri tem najti pravo mero med »starim« in »novim«. Sodobnost pouka pa zaradi določene dolžine časa študija ne sme iti samo na dodajanje novega, temveč tudi na vnašanja pravih proporcev v celoto predmeta. Visok znanstven nivo in povezava pouka s prakso, z življenjem in potrebami družbe mora biti osnovna značilnost za sodobni pouk.

Uspešna izpolnitev vseh zahtev, ki jih sodobna znanost in praksa terjata od univerzitetnega pouka, je odvisna od vrste pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da bi zares dosegli tiste rezultate, ki si jih želimo. Bistven pogoj za sodobnost pouka po metodi in po vsebini je materialna in kadrovska baza univerze. Prav tako pa morajo biti študentom zagotovljena tudi materialna sredstva za čas študija, da bi se lahko popolnoma posvetili pripravi za svoj bodoči poklic. Odnos študentov do dela, njih

hovo izvrševanje študijskih dolžnosti, posebno sistematično in pravočasno obvladovanje gradiva, je tudi eden izmed osnovnih pogojev za uspešno potek pouka. Poleg vsega tega pa so pažni tudi človeški in delovni odnosi vseh, ki delajo na univerzi, pa naj bodo to profesorji, asistenti, študenti ali pomožne osebe. Izkušnje in znanje profesorjev in ostalih sodelavcev pri izvajanju pouka in želja za spoznavanjem neznanega s strani študentov morajo najti na univerzi skupno mesto sodelovanja in borbe.

III

Eden izmed referatov je obravnaval temo — sodobna proizvodnja in izobrazba študentov. Problem, ki jih nakaže ta tema so zelo obširni, omenili bomo samo nekatere. Vodenje sodobne industrijske proizvodnje je danes zelo zapleten problem. Za to so potrebni strokovnjaki vseh vrst. Razumljivo je, da je izobrazba teh strokovnjakov zelo različna. Tisti del strokovnjakov, ki se posveti neposredni proizvodnji konča svojo izobrazbo v običajnem roku. Naloge drugega dela strokovnjakov, ki

skrbijo za napredek proizvodnje, izboljšanje kvalitete, osvajanje novih proizvodov itd., pa zahtevajo od njih posebno izobrazbo.

To je postalo posebno očitno v zvezi s številnimi novimi odkritji in izrednim razvojem raziskovalnega dela. Razen tega so se izvršile v kratkem času petnajstletni let obširne spremembe v posameznih tehničnih disciplinah in se pojavile nove n. pr. atomsko fizika, teorija in izgradnja električnih računalniških strojev itd.

Zaradi tega je postal problem izobrazbe visokokvalificiranih industrijskih strokovnjakov zelo pereč.

Kako posredovati študentom nove rezultate znanosti v času, v katerem se kopirajo? Očitno je, da je izobrazba kadra za proizvodnjo in znanstveno delo postala eno od življenjskih vprašanj vsakega naroda, ki želi zavzeti svoje mesto v struji tehničnega progressa. Tukaj se stikajo vsa pereča vprašanja pouka: dolžnost študija, revizija programa pouka, ožja ali širša specializacija in še mnogo drugih stvari.

Za posamezne dežele je nujno, da imajo v času izgradnje industrije inženirja splošnega tipa, z manjšim poudarkom na specializaciji. To stanje pa se

mora menjati v skladu z razvojem industrije.

Zanimiva je ugotovitev, da v isti meri kot postaja sodobna proizvodnja zapletenejša, mora dati vedno večji poudarek temu, da imajo tehnični strokovnjaki širše poglede od snovi čisto profesionalne narave. Če se ne vsi, potem se mora vsaj del njih zavedati, vseh ostalih družbenih in ekonomskih posledic, ki bodo rezultat novih, modernih ureditev in metod proizvodnje.

Nič čudnega ni, da se danes pri tehničnem pouku zelo pogosto širi vloga predmetov splošne izobrazbe.

Sodobni industrijski razvoj pa prinaša še nekaj novega. Razvoj novih znanstvenih in tehničnih disciplin in kopičenje rezultatov raziskovalnega dela je tako hiter, da osnovni fond znanja hitro zastari. V času aktivnosti ene same generacije se dogajajo take spremembe, da tisti strokovnjaki, ki ne skrbijo za svojo nadaljnjo izobrazbo, postanejo celo ovira pri nadaljnjem izpopolnjevanju proizvodnje. Tako stanje zahteva nove oblike univerzitetnega pouka, n. pr. različne seminarje, prihajanje strokovnjakov iz proizvodnje za nekaj časa na univerzo itd. Gotovo je, da se bo iz teh oblik izkristaliziral nek stalen kontakt.

Tesna povezava znanosti in prakse, ki je močno usmerjena na raziskavanje za pomoč industriji zahteva zelo tesno povezavo med tehničnimi fakultetami in proizvodnjo. Tu ne gre samo za vključevanje raznih profesorjev-specialistov pri reševanju industrijskih problemov, pač pa za trajnejšo vez. Univerza ne more voditi prave politike, če v organih upravljanja niso vključeni predstavniki družbe in industrije. V kakšni obliki se bodo vključili družbeni organi v upravljanje univerze je zadeva vsake posamezne dežele, je pa to mero, ki danes brez dvoma ravno toliko koristi poslastu univerze in izboljšanju pouka kot tudi industriji.

Problemi, o katerih smo doslej razpravljali, pa so različni v razvitih in nerazvitih deželah. Kako se izražajo ti problemi v nerazvitih deželah oziroma v deželah, ki intenzivno gradijo svojo industrijo?

Najprej je treba odgovoriti, ali se pri njih problem izobrazbe strokovnjakov javlja tako kompleksno, kot smo ga opisali. Lahko bi namreč pomislili, da v teh deželah ni treba vzgajati tehnične kadra na vseh nivojih, pač pa bi zadostovali v začetku le strokovnjaki za vzdrževanje proizvodnje. Vprašanje razvoja industrije in napredovanje proizvodnje pa je luči naj-

novejših dosežkov tehnike in znanosti zelo zapleten proces, ki zahteva med ostalimi tudi sodelovanje strokovnjakov z najvišjimi kvalifikacijami. Država, ki nima svoje lastne ekipe raziskovalcev za razna področja znanosti in tehnike, ki nima ekipe široko izobraženih strokovnjakov, se v nova področja vključiti se v niza področja tehnične dejavnosti, ne more najti optimalne rešitve za tehnične probleme svoje industrializacije.

Ce osvojimo to stališče, potem mora tehnična pomoč ne razviti deželam vsebovati tudi to področje. Oprema in laboratoriji, zamenjava znanstvenih kadrov, različne oblike sodelovanja pri modernizaciji pouka niso nič manj potrebne od ostalih oblik tehnične pomoči. Prilagojevanje pouka hitri evoluciji sodobne proizvodnje je postalo danes eden važnih problemov vsake dežele. Danes je skoraj eno-dušno mišljenje, da je to ena izmed velikih težav hitrega napredka proizvodnje, ker je stanje tako, da znanost in raziskovalno delo dajejo vedno nove rezultate, praksa pa zastaja v njihovi uporabi. Ta stanje, ki je sicer nezgibna, pa se lahko zmanjša na minimum če se posveti pozornost smeli preureditvi tehnične pouka sodobnim potrebam.

Miselnilaipurilizem in stvarnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

S trditvijo, da je revolucionarnost in aktivnost posameznika, sloja ali razreda odvisna predvsem od družbene pozicije v kateri se on sebe neodvisno (pa tudi odvisno) znajde in se te pozicije tudi zave, je vprašanje nakazano. Da lahko revolucionarne generacije v celoti (ali po posameznikih) postanejo s spremembo družbenega položaja tudi revolucionarne in celo antirevolucionarne, je zgodovinska resnica. S spremembo družbene baze se spremeni tudi družbena zavest. Ob tem se lahko ohrani stara ideološka frazeologija in star ideološki koncept, ki v resnici seveda izgubi svoj revolucionarni značaj. Lahko pa se ob dovolj utrjenih novih pozicijah ta koncept tudi menja, dobi novo vsebino in nov pomen. V tem primeru se nova akcija ravna po novem idejnim konceptu, ki je zrasel na osnovah družbenega položaja. Vsekar je akcija take skupine, sloja, razreda ali posameznikov usmerjena proti akciji tistih, ki se bore za tim polnoželo udeležbo v življenju. Njih reaktivno usmerjena aktivnost mora biti tem večja, čim aktivnejša je dejavnost tistih, ki teže po udeležbi v procesu življenja. In dejavnost teh mora biti tem aktivnejša, čim bolj so utrjeni položaji tistih, ki imajo življenje takorekoč v zakupu. To je zakon razredne družbe in ta se ni izmrla. Manj jasen in na primer za naše pogoje življenja manj urejen je odnos med posamezniki in sloji. Morda je prav ta problem v zvezi z družbeno delitvijo dela in problemom odnosa posameznih področij družbene dejavnosti stvar, ki bi jo po

METOD JANKO: Ribič

aktualnosti in pomenu morala predstavljati središče zanimanja tiste mlade generacije, ki želi postati aktivni činitelj našega družbenega življenja.

Vprašanja družbene in s tem tudi individualne perspektive razvoja življenja, možnosti njegovega razmaha, ovire, ki se ob tem procesu javljajo, zavore resnične ustvarjalnosti, so stvari, ki čakajo vedno novega teoretičnega in praktičnega pretresa. Življenjskih sil in njihovih razmahov, ovir, ki jih ni. Omogočiti pa je treba življenje tam, kjer to je, ali je vsaj možnost, da se bo razvilo. Vsako dušenje svežih življenjskih sil in njihovih težnje po afirmaciji je nedvomno zločin, pravzaprav naveden uboj. Brezperspektivnost, razkrajanje življenjskih sil je na eni strani odraz neurejenosti dane družbe, vsekakor pa v določeni meri izraz slabosti tistih slojev ali tistega razreda, ki se ga tako počutje polasta.

Življenje je gibanje in vsako gibanje je odnosno. Bolniki radi govorijo o svoji boleznini in dvomljivci o predmetu svojega dvoma. »Kritična generacija« piše o ustvarjalnosti in svobodi, meditira o moralni odgovornosti, se ustavlja ob nasprotjih, načinja problem države in družbe in hiti k svobodi. Ne bomo se ustavljali ob vsej tej obsejni tematiki. Posredno smo se z njo že seznanili, sicer pa je dostopna na straneh Revije. Ob prebranju pridemo sicer do prepričanja, da so načeti problemi za določen krog morda res živi, da so v resnici tudi v marsičem zanimivi, da pa stvar-

no, vsakdanje življenje večine ljudi govori vendarle drug jezik, da so tam predstave konkretnije in smotri otpljivejši, pa čeprav ljudje (če smem uporabiti že obrabljene naslove knjige Duščincev) ne živijo samo od kruha. Vsičuje se nam še vprašanje, ali bo res tudi mlada slovenska inteligencija poznala in reševala po večini le svoje probleme in bo po njej obravnavana družbena problematika še naprej odtrgana od konkretnega vsakdanjega življenja. Kaj pa če tudi to stvar morala odločimo?

SLAVKO KREMENSČEK

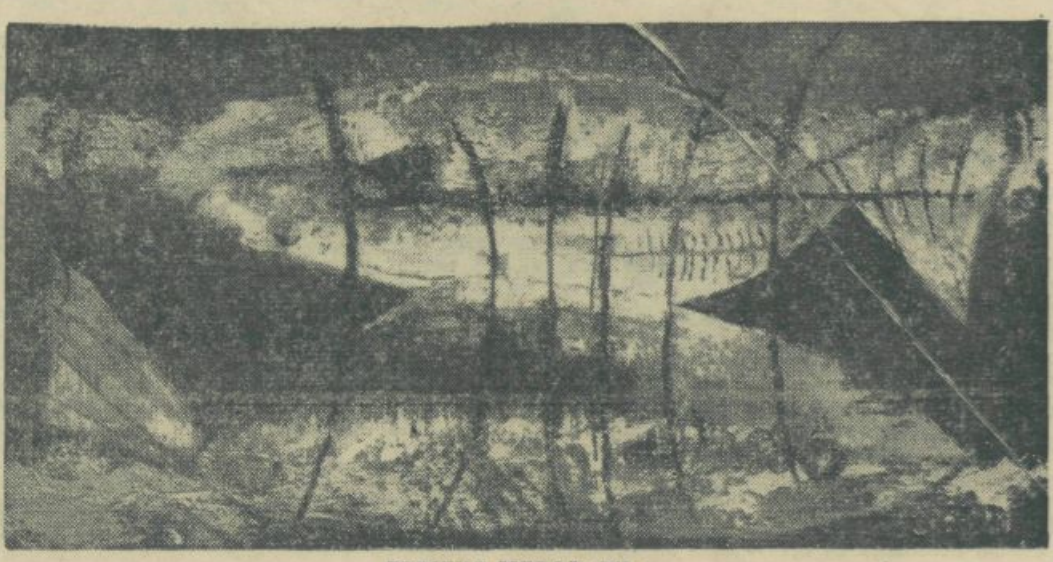
Tradicije in perspektive

Leta 1887 je na Poljskem izšla prvi knjiga v mednarodnem jeziku: učbenik. Minilo je sedemdeset let in lahko trdimo, da je pustolovski lingvistični eksperiment uspel. Uspel v toliko, da je danes brezpredmetna vsaka diskusija o koristnosti in smiselnosti mednarodnega jezika naslopih in esperanta posebej. V tem času — sedmih desetletjih — se je razvila tudi neskončna esperantska književna dejavnost. Prvi avtor in prevajalec je bil dr. Zamenhof sam in v teh mejah — koliko je bilo njegovo delo popolne in koliko so ga današnji pisci prekosili — nameravam napisati kratek informativen tekst o sodobni esperantski književnosti. Pri tem ne mislim na številne prevode iz nacionalnih jezikov, temveč le na poezijo in prozo, ki je napisana v esperantu kot v »prvem jeziku«. To je tako imenovana »originalna literatura«, ki ima danes svojo publiko, svoje avtorje, svoj specifičen razvoj in program.

Vse do let med obema vojnama, ko se uveljavila »madžarska šola«, katere vrh je dr. Kalocsay, je bila esperantska književnost tvorila več ali manj začetniška. Bilo je nekaj častnih približkov, ki so naznanjali bodočnost. Kalocsay je pravzaprav tretje veliko ime mednarodnega jezika; prvo je avtor esperanta, drugo je Grabovki, znameniti prevajalec in tretje Kalocsay, pesnik Napete strune, prevajalec Dantejevega Pekla, Madžarove Tragedije človeka, Madžarske antologije, avtor Popolne slovnice mednarodnega jezika dela. Jezik, stil, forma in esperantske poetike Parnasa gvidilbo. Kalocsay je iz lingvistične strukture umetnega jezika gradil njegovo literarno kapaciteto, s svojim pisanjem neizpodbitno zaznamil vse predzode, ki so znali toliko trobiti o nepremostljivem prepadu med umetno, matematično logično tvorbo jezika in estetskimi zahtevami sodobne literature.

Vsa druga imena, ki so zrasla v svetli senci »madžarske šole«, so gradila naprej; jezik in literaturo. Pustolovec, pesnik in novelist Julius Baghy, Madžar; slepi Rus, pesnik Vasilij Erošnikov; avtor Plime — Rus Nikolaj Hohlov; popularni Poljak s psevdonimom Forge; mirni pripovednik s severa, Šved Stellan Engholm; neprekosljni humoristi Parizan Raymond Schwarz itd., itd.

Literarne razmere so se po vojni precej spremenile. V ospredje je težnja po vsebinski polnokrvnosti in prizadevanje, da se razvijejo vse možnosti, ki jih daje jezik. Morda je drugo doseglo v zadnjih letih večje uspehe kot prvo. Morda je vsebina še preveč vključena v na-

ADRIANO MAROZ: Ribič

glasba; duhoviti popularni, a nekoliko površni Karel Piš — tudi Ceh... Se mnogi jih je, na vseh koncih sveta, toda vsi so še v času in ne spadajo v okvir te informacije. Toda še nekoga ne smemo prezreti — Francoza Gastona Waringhiena, esejista. Posebno pomembna je njegova zadnja knjiga Eseji — I, kjer je gradivo razdeljeno v tri skupine — eseji o esperantski, svetovni literaturi ter studije iz komparativne književnosti.

Zelo pomembno je tudi delovanje esperantskih kulturno-literarnih revij in drugih periodik. Na Švedskem izhaja Norda prismo, ki jo urejuje F. Silagvi in ki je pomemben posrednik skandinavskih kultur. V njej mnogi objavljajo tudi vsi iz nekdanje »madžarske šole« ter širok krog sodelavcev iz vsega sveta. Druga je revija Nica literatura revuo, ki izhaja v Franciji in jo urejuje G. Wa-

ringhien. Tretja je La suda ste-lo, ki izhaja v Ljubljani. Ta revija ima že zelo bogato tradicijo, a šele eno leto izhaja kot zgolj kulturno-literarna publikacija. Naglo si pridobiva ugled in zajema sodelavce predvsem v vzhodnoevropskih in nekaterih azijskih državah. Četrta revija, ki jo lahko uvrstimo med literarne, pa je japonski Pro-meteo. Tudi velika večina drugih esperantskih publikacij posevča originalni literaturi in prevodom precej prostora. Področje originalne esperantske literature je zelo slabo raziskano in pogosto komentirano nekritično, z očmi pranesljivih esperantistov, zato bodi vse to informacija in morda opozorilo, da mnogi predhodki niso vedno upravičeni in da mimo njih raste resna in ustvarjalna esperantska literarna generacija, ki ni brez tradicije in ne brez prihodnosti. Drago

SKODELICA FILMA

Dvanajst let je že preteklo odkar smo dobili prvi slovenski film. V zadnjem času se vrste v Ljubljani in tudi v drugih krajih Jugoslavije filmski sestanki in posvetovanja. V enem izmed četrtkovnih večerov je predaval v Križankah naš filmski publicist Franc Bevč in nam iz svojih lastnih izkušenj povedal marsikatero bridko na račun slovenskega in jugoslovanskega filma sploh. Prejšnji mesec je bilo posvetovanje filmskih delavcev na Avali, kjer so govorili tudi o filmski vzgoji mladine v Jugoslaviji.

Cepprav nistem strokovnjak na področju filmske ustvarjalnosti, bi želel napisati nekaj misli o našem filmu, za katere ne morem trditi, da so popolnoma originalne, kajti moj novinarski poklic mi nalaga, da poslušam tuja mnenja in jih sporočam naprej. Toda domači filmi, ki sem si jih ogledal in stalen stik s filmskimi delavci, mi dajo misliti, da ni v našem slovenskem filmskem ustvarjanju vse najboljši in da bi bilo treba marsikaj spremeniti. Večkrat delamo krivico kateremu izmed naših mladih režiserjev, ko že ob prvih metjih njegovega filma izrečemo svojo sodbo: »Režija je

slaba, diletantska«. Pri tem pa ne pomislimo, da je režiser — debutant akademski za igralstvo — do vrha natrpan s teoretičnim znanjem, o prekisi v filmskem ustvarjanju pa pri njem ne moremo govoriti.

Igralski akademiji je Triglav film nameraval dodeliti 3 milijone dinarjev za praktično delo slušateljev. Toda posneti je bilo treba Veslo II. — in trije milijoni so šli za slab Capov film. Igralska akademija ni dobila denarja in zopet so splavali po vodi načrti o praktičnem filmskem izobraževanju.

Mlad režiser pa snema filme brez temeljitih priprav, in še laik lahko opazi v njegovih prijemih začetniške slabosti. Nardarjenost ni dovolj. Režiser mora poskušati, pokvariti mešra taku in znova poskušati, dokler se ne dokopajo do lastnega izraza. Ustvariti en sam film na leto, ne zadostuje.

Odkrito povedano, edino mi Jugoslovani od vseh proizvajalcev filmov na svetu nimamo lastne filmske šole. Filmska šola v Beogradu je že pred leti klavirno propadla. Režiserje pa bi morali vsaj pošiljati v tujino na študij in jim omogočiti do-

volj sredstev za praktično delo doma.

In sodobni scenariji? Priznajmo, nimamo jih, vsaj pri Slovenceh ne dovolj dobrih. Tudi pisanje filmskih scenarijev zahteva določeno tehniko in sposobnost gledanja z očmi kamere. Niso vsi naši pisatelji obenem scenaristi. Pisati knjigo je nekaj drugega, kot pisati filmski scenarij. V filmu ni dolgih opisov narave — izraziti je treba s sliko — in psiholoških razglabljanj — povedati je z besedo in kretnjami. Mislimi in pisanju filmsko, pa se ne naučiti kar tako, čez noč. Vendar naj nam bo v tolažbo: ko je UFUS razpisal natečaj za filmske scenarije, je bil odziv zelo velik, a prve nagrade za najboljši scenarij ni dobil pisatelj! Tudi to da mislimi. Vendar pa je že tako, da filmski svet pri proizvajalnem podjetju nima dosti veljave. Se tako dober scenarij ne bo realiziran, če ne bodo vsi pripravljeni, da bo film »komercialen«, čeprav gre ta komercialnost žal na račun kvalitete filma.

In zakaj ne bi Slovenci pričeli iskati scenarije kar pri Cankarju ali Tavčarju. Iz marsikatero Cankarjevo črtico bi na študij in jim omogočiti do-

Starac brez glave je stanoval v prvem nadstropju sam. To pa je bilo tudi edino nadstropje, če ne upoštevamo pritličja, kjer je stanovala Starka z vnukom. Skozj okna v podu (bili sta dva) je Starac skoraj neprenehoma opazoval, kaj počne Starka in mlajšec z dvema rokama in dvema tankima nočicama. Mlajšek je imel tudi dva očesa, ki sta se bala mraka in luknj in stropu, in človeka v prvem nadstropju. Starca brez glave, ki ga ni videl, ni bilo. In zidovi. In edini človek, ta v prvem nadstropju. Starac brez glave — tako ga je klicala babica in tako se je tudi sam imenoval: nimam glave, je dejal nekoč iz mraka prvega nadstropja.

Mlajšek se je najbolj tudi temu, kako Starac brez glave lahko gleda in se pogovarja z babico; tedaj, v mraku, se ga je bal in prosil babico, naj prjže luč, da bi ga Starac ne odnesel... Starka je šele po njegovem jokju prizgala luč, ki je metala veliko, krvo senco do stropa, kjer sta bili dve majhni odprini. Mlajšek se ni upal premakniti. Bal se je svoje senke, ki je migotala za njim, čim se je premaknil. Zato je miroval. Čakal je, da ga babica odnese v posteljo.

Boli se me, je pomislil Starac in odšel od luknje k svoji postelji. Luči ni prižgal. Rad je sedel v mraku, poleg postelje, na podu. (Za tri leta tako živi. Iz svojega mraka, ki ga obdajajo zidovi, opazuje stanovalce v pritličju, nikoli ne prižge luči in čez dan je tiho. Pozablja svoje sile in pogosto dejal Starki, ne da bi gledal: nikar ga, nikar... Potem se je vrnil in pod zaprtimi vekami je nastala nova slika — spomnil se je noči pred šestimi leti, junija, ko sta on in Ivan privedla vranca na Zeleni breg, kjer se je zbralo okrog velikega trdega ognja mnogo ljudi, in trenutka, ko se je konj pod njim, črni konj, hrzajoče vzpel in s kopiti zdobil desno nogo Ivanovega sina... (Ivanov sin je umrl čez mesec dni). Starac brez glave je prestrašen od misli, ki ga izvajajo v glavi. Za nepretrgan sprevod, ki sta ga izvajali dve svetli piki na podu, je začel krožiti. Starčevi

glavi. Starac poskoči, da bi uničil ti dve prokleti beli žogici (in svoje misli), toda na pol poti do njih izgineja in mrak v prvem nadstropju postane popoln.

(Skozi črno tišino je kakor izpod zemlje prihajal suh šum korakov: Starka se je vračala od ugaše luči k svoji postelji.)

(Starac ne gre nikamor. Zivi sam in opazuje Starka in mlajšca: to je postalo njegov poklic. Kadar začuti, da se Starka vrti po hiši, se ji včasih nenadoma ogasi.)

Starac brez glave ima svoj mrak in svoje nadstropje.)

— Mlajšek se je najbolj tudi temu, kako Starac brez glave lahko gleda in se pogovarja z babico; tedaj, v mraku, se ga je bal in prosil babico, naj prjže luč, da bi ga Starac ne odnesel... Starka je šele po njegovem jokju prizgala luč, ki je metala veliko, krvo senco do stropa, kjer sta bili dve majhni odprini. Mlajšek se ni upal premakniti. Bal se je svoje senke, ki je migotala za njim, čim se je premaknil. Zato je miroval. Čakal je, da ga babica odnese v posteljo.

— Hm? Ti vedno o budičih... — Morda so pa res budiči. Jaz sedaj vidim, a nimam oč... Imam roke, pa jih ne čutim... Sprehajam se, pa nimam rok. To čutim vsak večer: ves sem raznežen, razkosan, ne morem najti ne oč, ne rok, ne nog; ne vem, kaj sem; ne vem, kdo me vsak večer krađe... — To si ti verjetno samo želi. Jaz ti vidim oč, roke in noge, se zresni Starka.

— Ehi Pravim ti, da je vse to ukradenost. Ko se zmrči, jaz ne obstajam in nekdo drugi ropota na podstrešju, to nisem več jaz... In takrat nimam misli.

— Pa ti vrnejo ukradenost? — Ne pravdočasno. In izberejo pravega časa.

— In to se ti dogaja vsak večer, pravi Starka prepričano.

— Vsak.

— Čudno... In sanje ti tudi ukradejo? — Sanje? Redko sanjam. Kadar pa imam sanje, mi odnesejo tudi te.

— Če krađejo tudi sanje, potem je to strašno.

— Po tem razgovoru se je Starka bala za svoje sanje. Samo za sanje.

Kaj naj storim, če mi jih ukradejo? Se sanje sanjajo samo enkrat. Nikoli več. Se ne bi ponovile. In ne bi... Ne, ne. Starac blebeče vsemogoče.

— Hej! Starac brez glave, ga je nenadoma poklicala Starka — ničesar ti ne verjamem, kar si mi povedal noč. Vse je laž. Hej. Vse je laž. Tišina. Starac je mlajša in nekdo drugi ropota na podstrešju, to nisem več jaz... In takrat nimam misli.

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starka je neprenehoma čkala svoje sanje. Tako je tudi ona sanjala (neka prijateljica, h kateri je Starka včasih odšla, je je pripovedovala, da se je njeni prijateljici sanjalo o številki srečke, da jo bo dobila. Kdor sanja, ta mora zadeti. Če ne bi sanjala, ne bi zadela. Tudi jaz ne. Jaz bom dobila... Vreda sem: sanje so morale priti; samo da ne bi pozabila številke. 317. To so zadnje tri številke, zapomnila sem si jih.

Starka je vstala zgodaj, takoj po spanju. V sobi se ji je zdelo vse premeščeno. Ničesar ni

našla na svojem mestu. Sinoči je bila ta postelja pri zidu, nekdo jo je nocoj premaknil, se je čudila Starka... Nič hudega, to nič ne de, jaz imam svoje sanje, zapomnila sem si številko, ki mora dobiti.

Vzmemirjena od svojih sanj je Starka hitro zbudila vnuka; ta pa je sanjal dalje. Odprla je okno: videla je eno samo zvezdo. (Obrnila se

sanjam trdno verjela. In da jih je že zdavnaj pričakovala.

Starki se je sanjalo, da se je smehljaj Starac brez glave. In če bodo sanje lažnive...

Ona ne ve, da so sanje resnične samo ponoči. Podnevi ni sanj. Mrak je glave ljudi, okrog in mravelj. In glave neprijelj. Poje tudi to, česar ni... In sanje odnese. Ali pa jih naredi lažne... Vseeno.

Starka v pritličju je ropotala. Neprenehoma je ponavljala številko, o kateri je sanjala. Včasih na glas. Zbudila je tudi vnuka.

Pojdi, greva kupiti srečko. Babica ti bo kupila tudi veliko čokolado. Hitro. Hitro.

— Ali ima tisti strie nad nami rad čokolado? — Tudi njemu bom kupila čokolado. Pojdova.

Starki se je sanjalo, da se je smehljaj Starac brez glave. In če bodo sanje lažnive...

Ona ne ve, da so sanje resnične samo ponoči. Podnevi ni sanj. Mrak je glave ljudi, okrog in mravelj. In glave neprijelj. Poje tudi to, česar ni... In sanje odnese. Ali pa jih naredi lažne... Vseeno.

Starka v pritličju je ropotala. Neprenehoma je ponavljala številko, o kateri je san

Naučil nas je ing. Bloudek!

Razgovor z ing. Bloudkom o drsalcih ASD Olympic in drsalšču

Za množičnost in kvaliteto

Predsednik judo kluba Olympic tov. Franc Hojan je rad ustregel moji želji, naj mi povem kaj več o njihovem delu. Dejal je nekako takole:

»Mnogo delamo. Tudi letos smo razpisali tečaj za splošno jiu-jitsu, za katerega se je prijavilo 120 udeležencev. Tečajnike smo razdelili v tri skupine za moške in eno za ženske. Program obsega šolo padanja, transportne prijeme, obrambo proti objemom, davljenju, nožu in palici. Prijavljencev je še več, vendar pa zaradi pomanjkanja prostora ne moremo vseh sprejeti. Tečajavnica osnovne šole na Ledinu je premajhna za vse, ki bi se radi udeležili tečaja. Razen tega pa tudi nimamo dovolj blazin. Jiu-jitsu teče na volje, bilo potrebno za prežgano pot in kakšne so perspektive za bodočnost, to je namen članka.

Na zdajšnjem sestanku je bil soglasno sprejet navidez nenavaden sklep, da bo klub izstopil iz nadaljnje tekmovanja v republički ligi. Vzrok tega sklepa so popolnoma objektivni razlogi. Kljub temu, da so mu nekateri najvnetejši tekmovalci v začetku nasprotovali, edini možni izhod iz sedanje stanja. Na programu naj bi ostala le še prijateljska tečenja in propagandni turnirji, kakršni bo ob otvoritvi nove športne hale na Gospodarskem razstavišču.

Klub si je nabavil v lanskem letu blazino za 266.000 din in ponjavo za 74.000 din. Tekmovalska zveza je za blazino prispevala 200 tisoč din. Ponjavo je klub plačal sami. Letos za rednino, dodatni ostanek za blazino 66.000 din pa bo lahko izplačal šole iz subvencij za sezono 1959-60. Torej za dve leti naprej ni denarja za opremo, kot tudi ne za tekmovalce. Klub Olympia bo lahko iz svojih sredstev kril le najnujnejše osnovne potrebe, kot so kritje stroškov za telovadnico, električni tok, ogrevanje itd. Bistveni vzrok izstopa iz lige pa je problem tekmovalnega kadra.

Kot je znano, je judo klub Olympia prvi tovrstni klub v državi. V njem je dosegla kvaliteto in tekmovalno rutino večina sedanjih trenerjev slovenskih judo klubov, ki so po izstopu iz matičnega, ustanovljali po domačih krajih nove judo klube. Ki danes vodijo na jakostni lestvici republiške lige. Kot prvega bi omenil Prancića, ustanovitelja judo kluba Ljubljane, nato Kolinka in Vrablija, ki sta ustanovila klub Branik. Bratkovski je osnoval Triglav v Kopru, podobno poskusa Navinšek v Celju, mojster Reja itd. V Olympia so se vključevali predvsem študentje, zanimivo pa je, da so večinoma ljubljancji. V času, ko so cveteli vse tehnične juda in postal prekaljen borci, sposobni in voljni nastopanja pred publiko, so navadno končali tudi študij na univerzi in odšli v druge kraje. Pomanjstvo našega judo kluba je bilo torej že od vsega začetka vzgajanje kvalitetnega kadra, ki je nato širil po vsej republiki judo sport. Da, lepa, vredna, a niti najmanj zavidiželna vloga kluba Olympia je bila sezono za sezono ostajala brez tekmovalnega kadra in se spuščala v brezno proti močnejšim nasprotnikom z mladimi, še nezkušenimi tekmovalci. Neredki porazi so sprito tečaja dela močno zbijali moralno zdobnost. To se jim je zgodilo tudi v preteklem letu. Sklepu

Upanje judo kluba Olympic je v množičnosti in v pravilnem sodobnem sistemu vadbe. Vendar že sedaj niso brez dobrih judo istov. V njihovi vrstaji je Bida, večkratni državni prvak teške kategorije, ki vadi borce, nato izurjeni tekmovalci Ovirik, študent arhitekture, največ pa obeta 16-letni Gale, ki se bo lahko povzpeli ob svojem talentu in redni vaji v sam vrst državne jakostne judo istevce. Ostali vadijo pod strokovnim vodstvom dr. Millerja, Hojana, Zupana in Benčana.

Kot vidite, je današnje stanje judo kluba Olympia težavno. Vodstvo pa ukrepa v skladu s trenutnimi možnostmi in perspektivami za bodočnost. Njihovi verji in upanju se pridružujemo tudi mi in jim želimo poleg znatnega izboljšanja materialnih pogojev kar največ uspeha pri množičnem vzgajanju mladih judoistov in pri tekmovalnih, v kateri se bodo v eni izmed prihodnjih sezon gotovo vključili in posegli v borbo za najvišje naslove.

VELKOVHR

Zagrebcani so nas prehiteli

Preteklo šolsko leto je bil ustanovljen pri UO ZŠJ odbor za telesno vzgojo. Na osnovi potreb in zaključkov plenuma CO ZŠJ je bil izdelan elaborat za širšo realizacijo potreb študentskega športa. V tem smislu je postana univerzitetnemu svetu prošnja, da se tudi pri njem osnuje komisija, ki bi skupno s odborom za telesno vzgojo študentov prevzela stalno skrb za telesno vzgojo. Prošnja vsebuje tri predloge: 1. da univerza prevzame nase stalno skrb za telesno vzgojo, 2. da se v okviru rektorata formira posebna komisija za reševanje vseh vprašanj s področja telesne vzgoje, 3. da se v tem obsegu zagotove vsa potrebna materialna in finančna sredstva za izvedbo vseh panog v telesni vzgoji.

Predlog UO ZŠJ in športnega odbora je, kot vse kaže, že osvojen. Formirana je komisija — ing. Slavko Macarol, dr. Peter Simleša, prof. Miro Mihovilovič in študentje Boskovič, Tomažič in Lucič. Ki bodo detajlno proučili ta predlog in dali v odobritev svoje mišljenje rektoratu in univerzitetnemu svetu.

Končno pričakujemo, da bo ta predlog osvojen in da bo skupno z UO vodilo vse zadeve telesne vzgoje. Realne možnosti so, da bo že v tem šolskem letu prišlo do vidnih preobratov, kot tudi uspehov na polju telesne vzgoje študentov zagrebške univerze.

Na sestanku športnega odbora so sklenili, da bodo pristopili k osnovanju športne organizacije za posamezne fakultete. Motiv, ki je privedel do tega, je bil predlog odbora na to, da se razširitev športa med študenti, kar je bilo doslej vse preveč zanemarjeno. Res je, da obstaja v Zagrebu nekoliko društev, v katerih so zbrani študentje športniki, toda to so večinoma vrhunski športniki, a tisti povprečni in manj nadarjeni (teh je večina) so odpadli. To je povzročilo, da se je skrb za organiziranje športne aktivnosti usmerila v

glavnam na kvaliteten šport, a množičnost, če o njej sploh moremo govoriti, je bila zapostavljena. Na naši univerzi do danes nismo imeli športne organizacije, ki bi, če ne popolnoma, pa vsaj do neke mere zagotovila zahteve in potrebe naših študentov, ki bi jim omogočila ukvarjanje s športom in udeleževanje v športnih igrah in tekmovaljih brez motenj učenja, t. j. v svobodnem času, ki bi se pa zadalovilo s povprečno kvaliteto študentskega športa in ne bi postavljalo v osredje onih najposobnejših. Še nekaj: potrebna nam je organizacija, ki bi zagotovila normalne tehnične in sanitarne pogoje za športno aktivnost. Z eno besedo, ki bi nam omo-

gočila sistematičnost, kontinuiteto in strokovnost.

Z ozirom na vse to je športni odbor univerze pristopil k osnovanju študentskih športnih organizacij na posameznih fakultetah. Nova športna organizacija bo razpolagala z osnovnimi rekviziti in igrišči, kar bo omogočilo številnejšo udeležbo študentov. Organizacija bo delovala znotraj fakultet in bo zajemala (toda sedaj mnogo solidnejše) vse tiste, ki se žele baviti s športom. V osnovni organizaciji sami se bodo osnovala skupine za odgovarjajoče športne panoge. Kmalu bodo na fakultetah ustanovne skupščine, na katerih bodo izbrani športni odbori kot samostojni fakultetni organi. Študentje, člani te organizacije, bodo dobili športne legitimacije in značke. Samo s to legitimacijo bo dovoljeno sodelovanje na prvenstvih v okviru fakultet in univerze.

Prepričani smo, da bo nova športna organizacija prispevala k množičnosti študentskega športa, prispevala k pozitivni in pestrosti športne aktivnosti in nudila možnost, vsakemu študentu zadovoljiti potrebo po telesni kulturi.

Velkovrh

RAZGOVOR Z DRŽAVNIM REPREZENTANTOM:

Plavate 200 m prsno, znak za start...

Skoraj pol leta je že minilo od tedaj, ko so se mnogi začeli pred vročim poletnim soncem v hladno Savo, Dravo, pa tudi na kopališčih je mrigolelo kopalcev. Toda tudi zvečer ni mirovala gladina mnogih bazenov. Tja do enajstih ure je bilo siliti starterje, ki so pozivali tekmovalce na start. Po ostrih dnevnih treningih so se zvečer pogladi v vodo mladi plavalci z željo, da osvoje čim boljša mesta. Predstavljamo vam enega naših najboljših tekmovalcev Janeza Pelca, devetnajstletnega študenta drugega letnika elektrotehnike.

»Plavalci sem začel leta 1950, ko sem že takoj prvi dan plaval 50 m na štoperico. Z dobrih časom sem si zagotovil mesto v drugem moštvu železničarskega plavalnega kluba Ljubljana.« mi je začel pripovedovati Janez. Strma in hitra je bila njegova pot do osvajanja najvišjih republičkih in državnih naslovov. Leta 1955 je postavil še sedaj veljavni mladinski državni rekord in nastopil tudi v članski konkurenci ter s 2:54,3 na 200 m prsno porušil stari slovenski rekord.

»Kar sem zamudil v letu 1956, ko zaradi bolezni nisem nastopal, razen na mednarodnem mitingu v Zagrebu, sem skušal nadoknaditi lansko leto. Že v začetku sezone mi je uspelo osvojiti prvo mesto pred Prodanovičem in Zrimškom v medrepubličkem dvoboju Slovenija - Srbija. Izpolnila se mi je tudi največja želja: na izbirnih tekmah sem si zagotovil mesto v državni reprezentanci.« Da je upravičeno zastopal našo državo, potrjuje tretje mesto v dvoboju Jugoslavija - Velika Britanija in njegov rezultat 1:19,0 na 100 m prsno, ko je premagal najboljši angleški sprinterje. Z osvojitvijo drugega mesta na jugoslovanskem prvenstvu je Janez zaključil vrsto tekmovalnih domovini.

»Se je tudi tebe letos lotila azijska gripa?« Ravno takrat, ko je ni bilo treba, na dvoboju mladih reprezentantov Jugoslavije in Italije v Rimu, ko sem kljub visoki temperaturi zasedel tretje mesto.«

Ker sem vedel, da je pred nedavnim gostoval v Belgiji in Franciji, sem ga poprosil, da mi kaj več pove o tem. »Skupaj z Zagrebčanom Volčanskim sva se na povabilo Plavalne zveze priključila vaterpolistom Jadrana iz Hercegovca. Najboljše sem plaval v Gentu, ko sem se maščeval Belgijcu Desmitu za poraz v Bruggu, kar ga je stalo prvo mesto. V Bruggu sem tudi izenačil svoj rekord na 200 m (2:47,2), v Franciji pa mi je celo uspelo porušiti jugoslovanski rekord na 100 m (1:15,6).

Na vprašanje, kako da so le to slovenski plavalci zabeležili toliko uspehov, je Pelc odgovoril: »Prvič je uspelo mladši slovenski generaciji prodrati na vrh jugoslovanskega plavanja, k čemur je pripomogla vsekar je ostra konkurenca v Sloveniji — med Ljubljano in Kranjskim Triglavom. Da obdržimo to mesto, je treba

čim preje rešiti vprašanje zimskih bazenov. Videl sem, kako skrbje za to v Belgiji in Franciji. Sam Bruxelles ima 4 zimske bazene, med njimi največje kot Ljubljanska Opera. Vse to omogoča nepretrgano vajo. Omenil bi še, da je tu plavanje del obvezne šolske telovadbe, razen tega pa je še obilica študentskih plavalnih klubov (kaj ko bi imeli kaj podobnega tudi mi pri Olympia!), tako da so bazeni vedno zasedeni.

»Tvoji načrti in želje v novem letu?« Želel bi si pridobiti čim več kondicije že med zimo, kar mi bo omogočeno s treningom na Madžarskem oziroma v Zagrebu. V kolikor bom znižal svoj rezultat na 2:44,0, upam na nastop državne prvaka ter na vstopnici za evropsko prvenstvo v Budimpešti in olimpiado v Rimu.«

Kako si naj sicer razlagamo stališče nekaterih funkcionarjev na zadnji seji komisije za telesno kulturo pri izvršnem svetu LRS, ki menijo, da bodo rešili problem kadrov s tem, da bodo ustanovili srednjo fizikalno šolo namesto sedanje višje šole. Kako more priti do takih stvari, ko vedno poudarjamo, da je potrebna visoka šola za telesno vzgojo? Študentje se upravičeno vprašujejo, ali je znano našim vodilnim političnim delavcem, kaj danes zahtevajo od telesnovzgojnega strokovnjaka. Ali smo res Slovenci za visoko šolo še nezreli, ko pa jo imajo že v Beogradu in Zagrebu?.

D.M.

TRIBUNA — Glasilo ljubljanskih študentov. Ureduje uredniški odbor — Drago Cop, Miro Dvoršak, Drago Kralj, Janko Popovič, Bojan Samarini, Zdravko Tomažič in Dušan Voglar. Odgovorni in glavni urednik Janko Popovič. Uredništvo in uprava — Ljubljana, Miklošičeva cesta 5a — telefon 31-102. Tekoči račun 68-KB-1-2-567. Rokopisov ne vračamo. Letna naročnina 200 din. Tisk — Casopisno podjetje — Slovenski poročevalci.

solidno stopnjo znanja, le v šoli drsanja so precej zastopani. Klub črpa vsa finančna sredstva od ASD Olympic. Mnenje, da samo vzdrževanje kotalkališča, posebno pa še drsalšču, ni vezano z velikimi stroški, je popolnoma zgrešeno, saj je vsa mnogo malenkostnih del, ki vsa zahtevajo velika denarna sredstva n.p.r.: razsvetljava, vsakodnevno čiščenje drsalšču v času snežnih padavin itd. itd. Vstopnina na prireditvah, ki mora biti danes minimalna, ni nobena finančna podpora klubu. Izvedba tekmovalni, ki so pod milim nebom na drsalšču, izpostavljenem dežju in premočnemu soncu, je prav zaradi tega zelo težavna.

Letos so na ledu šele nekaj dni. Predno je bil led dovolj trden in gladek, so je ing. Bloudek z dvema pomočnima trudil nepretrgoma dva dni. Morda bi se za ta dela le našel kdaj tudi kdo od hokejistov, saj je led tudi zanje. Prostor je premajhen, led izpostavljen vremenu, odvisen le od zunanjih temperature, drsanje in hokej pa se širita in sama po sebi zahtevata to, o čemer se govori leto za leto, o čemer se piše dan za dnem, zahtevata, da se izpolni sen vseh naših drsalcev in hokejistov — umetno drsalšču. Spomni sem se dejstva, da ni denarja niti za normalno vzdrževanje sedanjih objektov, kaj šele za zgraditev res sodobnega umetnega drsalšču in za njegovo vzdrževanje. Z uvedbo komunalnega sistema pade glavna odgovornost na komuno in vsi želimo, da bi le ta izpolnila svojo dolžnost do vseh športov na ledu.

V večletni polemiki o gradnji umetnega drsalšču so se izoblikovale tri lokalne variante: mestna klavarna, mestni mlekarne in Cerkovni grad. Prvotno je bilo mnogo glasov za gradnjo umetnega drsalšču tam, kjer bi se lahko za tvorbo umetnega ledu koristili hladilni kompresorji mestne klavnice. Neprimeren, oddaljen prostor in ugotovitev ing. Bloudka, da ima teren za gradnjo umetnega drsalšču popolnoma neprimerno geološko osnovo, je bil predlog pokopala. Drugi je propadel iz podobnih razlogov. Poleg tega pa so mestne mlekarne od glavne magistrale zelo oddaljene in gradnja umetnega drsalšču bi bila vezana na gradnjo avtoceste.

Tretja varianta predvideva gradnjo umetnega drsalšču pri Cerkovnem gradu. Umetni led bi pripravljali na betonski plošči sodobnega košarkskega igrišča. Zemeljska dela so se pričela, kompresorji so že naročeni na Madžarskem. Vsi hokejisti in drsalci težko pričakujejo dan, ko bodo zabrnili stroje in se bo vodna gladina strdila v kristalno ledeno ploščo. Se teže pričakuje ta dan ing. Bloudka. Mnogo dela in časa mu bo prihranjeno, vendar se z izvedbo tega načrta ne strinja Zakaj?

Vedno zagovarja stališče, da če sploh gradimo, gradimo solidno, prvotno in prostorno. Odklanja polovicarstvo in prenašanje, ki sta botrovali že marsikateri povojni gradnji, tudi športni. Da je v

svoji stroki eden redkih moštrov v Evropi, dokazujejo brezštevilni športni stadioni, smučarske skakalnice in hipodromi širom naše domovine. Ing. Bloudku lahko zaupamo. Da danes nas še ni razočaral. Mnenja je, da že sama lokacija ni primerna. Poleg normalnega igrišča za hokej je potrebno zgraditi še eno, vsaj tako veliko ledeno ploščo, če hočemo, da bodo treningi in tekmovalja taki, kot to hokej in drsanje zahtevata. Prostor pri Cerkovnem gradu pa bo močno skrečala moderna avtocesta, ki jo bodo gradili k hotelu Bellevue. Da bi »sradili igrišča brez tribun za približno 10.000 gledalcev, ne bi imelo kasneje nobene finančne efekta. Osnova vsakemu umetnemu drsalšču je, da ima »strehu, kar bo pri tej izvedbi težko doseči. Prostor sam je še vedno preveč oddaljen od magistrale, tako bi cena samo za cev dosegla 18 milijonov din.

Poglejmo se predlog ing. Bloudka, ki pravi, da bi se v neposredni bližini Titove ceste lahko našel idealen prostor za umetno drsalšču. Bližina trolebusne proge je velik plus. Gradil naj bi postopoma, tako, da bi v nekaj letih dobili nov, res eleganten športni objekt, lokaliziran v neposredni bližini bodočega centra Ljubljane. Uporabnost drsalšču poleti ne gre oporekati. Proračun za tak objekt bi v grobem znašal kakih 40 milijonov din. — Se enkrat poudarjam, da ing. Bloudek verjetno najtežje čaka na umetno drsalšču, ker se zaveda, da pomeni to prepoved za ljubljanske hokejiste in drsalce, vendar predlaga novo varianto. Spomnimo se pri tem na mamutske skakalnice v Planici, na hipodrom v Jaršah, in poslušajmo ga. Kot se ne nismo kesali do danes, se ne bomo niti v bodoče. Sicer pa...

Ing. Bloudek se je zaskrbel, ne ozri proti Cerkovnemu gradu na že začeta dela. Dolžnost je klicala k drsalcem, z razgovorom sva bila pri kraju. Zahvalil sem se mu in se poslovil. Predno sem odšel z drsalšču, sem se ustavil še pri mladi skupini na drsalhah, da izvem še, kaj pri njih.

Dvanajstletna, Alenka Savnik, ki je uganila namen moje obiske je dejala: »Led je precej premehak. A če bi imeli umetno drsalšču, bi kaj hitro dohiteli v umetnem drsanju tudi Dunajčane! Pridružili so se nam še mladi, navdušeni hokejisti Nestek in Jani Aljančič, vredna naslednika znanega Nestla in še nekdanji pionirski državni prvak v umetnem drsanju Polde Grünfeld, sedaj vratar najmlajše hokejske reprezentance pri LJUBLJANI. Predno sem odšel, mi je dejal: »Napišite še to, da nas je vse, kar znamo, naučil ing. Bloudek!«

Z mislimi pri mladih ljubiteljih ledenega športa sem odhajal z drsalšču. In spoznal sem, da pomeni ing. Bloudek slovenskemu športu res mnogo, da mu lahko povsem zaupamo in da se moramo za marsikateri uspeh na ledu zahvaliti prav njemu.

Velkovrh

SKODELICA FILMA

(Nadaljevanje s 5. strani)

lahko naredili odlične scenarije. Zakaj si ne bi pri iskanju lastnega filmskega izraza pomagali z našo literaturo? Našli bi dovolj tem; treba bi jih bilo le prevesti v filmski jezik in to ne kar tako — samo da je narejeno — ampak če se prvič ne posreči, napisati znova. In kaj je z originalnimi scenariji? Sčasoma se bodo tudi ti pojavili. Vsekakor je razveseljivo, da je izšla odločba, po kateri se država odpoveduje davkom na domače filme in vstopnice. Ta denar — vsega skupaj bo okrog 600 milijonov — bodo dobila podjetja za filmsko proizvodnjo.

Prej smo se izgovarjali: »Domači filmi ne nesejo! In zakaj niso nesejo? Ljudje so se naveli gledati slaba partizanska agitke in komedije kot Plavi 9. Pričeli smo s koprodukcijami: »Dosegli bomo priznanje v svetu in rezultat — vse naše koprodukcije so bile polomije — proč vržen denar.

Marsikateri izmed študentov se ukvarja s filmom, si želi več znanja o njem. Ne pridobi pa si ga samo z gledanjem, ampak z diskuteranjem, poslušanjem predavanj in praktičnim delom pri filmu. Poznam študenta, jurista, ki sedaj samostojno pripravlja 15-minutni risani film. Sam je napisal scenarij, sam riše sličice, si sestavlja kamero in piše glasbo. Toda manjka mu denarja! Ali se ne bi moglo za te mlade ljudi, ki žele tudi sami

aktivno sodelovati na področju filma, najti sredstva za študij in delo? V Ljubljani je mladinski filmski klub. V preteklem letu so organizirali vrsto filmskih predstav. Na razpolago pa so imeli le filme, ki smo jih pred kratkim časom gledali v rednem programu. Toliko slišimo o dobrih predvornih filmih, videli jih pa nismo. Beograjska kinoteka bi nam bila lahko v veliko pomoč.

Ko sem gledal čudoviti Fellinijev film »La strada«, sem bil razočaran nad publiko v kinu. Mladi fantje so žvižgali in dekleta so zehala ter se grazilo nad dolgočasnim filmom. In drugi primer: ob diskusiji o filmu »V soboto zvečer«, je dejal študent: »Film bi bilo treba prepovedati, ker je nemoralen!« Kaj pravite k temu? Vse mladim ljudem, posebno pa študentom bi bilo treba filmske vzgoje. Naučiti bi jih bilo potrebno razlikovati dobre in slabe filme. Najmanj, kar lahko sami storimo, je, da v časopisnih kritikah ne pregledamo samo vsebino filma, ampak preberemo nekaj tudi o režiji, ideologiji in tehnični plati filma. Ne trdim, da so naše kritike najboljše, toda kljub temu jih je vredno vsaj preleteti.

Nekdo izmed poslušalcev na četrtkovem predavanju Franceta Brenka, je vprašal: »Kdaj bomo prenehali z besedičenjem in pričeli z dejanji?«

MESTNA HRANILNICA IN POSOJILNICA V LJUBLJANI

Mestna hranilnica in posojilnica v Ljubljani je pravzaprav največji zavod te vrste v našem univerzitetnem središču. Pri obisku tega našega denarnega zavoda in v pogovoru z vodilnimi uslužbenci smo izvedeli marsikaj novega o mladinskem varčevanju v našem mestu, zanimali pa smo se tudi v kakšnem obsegu varčujejo prav študentje. Posojila, ki smo jih dobili, nas niso kdove kako presenetila, saj je v današnjih časih študentom težko najti denarna sredstva, da bi bila primerna, da bi jih lahko naložili v hranilnici. Seveda pred tem dejstvom ne smemo zapirati oči in opravičevati slabega odnosa do varčevanja z edinim izgovorom pomanjkanja denarnih sredstev. Pomen varčevanja nima samo tega namena. Zdi se nam celo bolj važno vzgajati mlade ljudi na odnos do denarja in varčevanja z njim. In prav v tem pogledu se je akademski mladina do sedaj slabo odzvala temu vzgojnemu pomenu varčevanja.

Izkušnje hranilništva pri drugih narodih nas včasih prisljijo na razmišljanje, da smo v tem pogledu v povojnem času zanemarjali pomen in smisel varčevanja. V Nemčiji, kjer je varčevanje izredno razvito, ima skoraj vsak drugi študent ali dijak svojo hranilno knjižico. Vellko je tudi primerov skupnih vlog in skupinskih varčevanja. Pri nas pa, razen redkih izjem, v kartoteki Mestne hranilnice skoraj ne zasledimo vlog s študentskimi imeni. Nekaj več je primerov, ko starši preko hranilnice nakazujejo svojim otrokom mesečne podpore. Veliko število staršev namreč naloži na hranilno knjižico gotovino, namenjeno za vzdrževanje svojega otroka pri študiju. Posamezni upravičenci potera redno vsake mesece dvigujejo vsoto, ki so jo odobrili starši. To je skoraj edina oblika varčevanja med akademsko mladino.

Mladinsko varčevanje po šolah in zavodih pa se je v zadnjih letih precej razširilo. Tako imamo lepo število šol, kjer je oblika varčevanja povsem vzgojnega pomena, kajti hranilnici pri tem ne gre za veličino hranilnih vlog. Zadovoljilo se s tem, da varčujevanje naleti pri mladem človeku na odziv. Poglavitni namen hranilnice je: na šolah vzgajati naraščaj, ki bo imel smisel za varčevanje in pravilen odnos do denarja.

Statistični podatki za mladinsko varčevanje nam povedo, da ima hranilnica na šolah ljubljanskega okraja približno 5.000 vlagateljev, ki imajo prihranjenih več kot 3 milijone din. Poleg tega so še skoraj na 50 šolah razne druge oblike varčevanja: razredne vloge, skupinsko varčevanje in varčevalni prispevki.

Sposojena reportaža Amerika je drugačna

»Amerika je drugačna kot na filmskem traku,« je zapisal nek evropski študent, ki se je leto dni potikal po ameriških univerzah. Drugačna je, kot jo prikazujejo ameriški filmi s sinhronizirano govorico v evropskih jezikih in s hollywoodskimi filmskimi igralci. Na platnu je Amerika drugačna, kot na harvardski univerzi. Če pa recimo sediš skupaj z Amerikancem v kinu nekega prometnega veletržniškega dne, potem začneš spoznavati razlike in podobnosti med ameriškim in evropskim študentom, kajti v kinematografski dvorani in v univerzitetni predavalnici so ameriški študentje malo podobni evropskim, njihovu razpoloženju in navadam.

»HOT DOGS« IN »IGNORANCE«

Ameriška pedagogika je zaradi dveh stvari postavljena na glavo ali pa vsekakor stoji na nižji ravni stopnji. Vsakemu posamezniku omogoča študij na visokih šolah. Zaradi te slabosti se je morala odpo-vedati primerni ravni izobrazbe slušateljev, postala pa je dostopna vsem, brez razlik v nadarjenosti. Takšno popuščanje je privedlo do razvednjenja akademske razgledanosti, kajti »bachelor degree« se pridobi z 21 ali 22 leti na koncu študija na college brez posebnega truda. Stopnja izobrazbe povprečnega ameriškega študenta po končanem študiju na univerzi bi nekako zadostovala za pripustitev na povprečne evropske univerze. V pogledu strokovne razgledanosti so torej ameriški študentje po končanem študiju precej za evropskimi. Vzrokov za takšno stanje je več. Nekaj smo jih že našli. Ne smemo pa spregledati še ostalih: pr gmatičnega načina pouka, ki ne sprašuje po temeljih in vzrokih, ampak po učinku in uspehih, pomanjkljivo izpitni sistem, ki ne nagrajuje napora za samostojno razmišljanje in opredelitev, ampak se zadovoljuje s ponavljanjem že izpovedanih učenosti. Evropski sistem visokošolskega študija odklanja kljub močni samokritiki.

Približno 60 odstotkov od treh milijonov ameriških študentov poskuša z učenjem tujih jezikov. Rezultati nikogar ne navdušijo. Povprečna učna doba ne presega dveh let. Znanje tujih jezikov pa je vse prej kot zadovoljivo. Nekateri označujejo takšen odnos do učenja tujih jezikov z besedo »ignorance«. Zato pravzaprav ni nobeno čudo, če novopečeni »Freshman« (študent v prvem letniku) v resnem razpravljanju uprša, če imamo v Evropi dejansko več kot tri različne jezike. Besedo »ignorance« uporabljajo tudi v tehničnem smislu, kajti večina ameriških študentov meni, da je Amerika v tehničnem pogledu daleč pred starim svetom. Neki študent iz Puerto Rico ni bil popolnoma prepričan, če ima Evropa že električno luč.

POTOVANJE ČEZ LUZO

Danes velja v Ameriki za najvišji življenjski cilj potovanje v Evropo. Vsak ameriški študent ima načrt že izdelan. Če pa sam ne more uresničiti, poskuša to doseči, ko služi vojske. V tem pogledu odstopajo ameriški študentje od dolgoletnih izolacionističnih teženj.

Socialna kritično prozo modernih ameriških pisateljev odklanja večina ameriških študentov. Evropejcem očitajo, da nam dela Faulknera, Hemingwaya, Arthura Millera ali Tennessee Williama dajejo napačno predstavo o ameriški družbi. Razjezi jih uspeh, ko zvedo, s kakšno naklado se v Evropi tiskajo knjige teh pisateljev sodobne Amerike. Nale-

ODGOVORI. ČE NE...

Seminarske vaje iz histolo- gije. Študentje odgovarjajo na zastavljena vprašanja. Stroga je kazni, komur spodleti: »Ker nisi znal na seminarskih vajah, boš opravi kazenski kolokvij, ali pa...«

Le tako naprej — vse za tesnejše stike med profesorji in študenti! Kmalu bomo dobili namesto fakultete srednjo šolo, saj število kolokvijev raste kot gobe po dežju.

Vsaka podobnost med goba- mi in kolokvijem ter »blagodej- nim« dežjem oziroma profesorji na ljubljanski medicinski fakulteti je nastala le po naključju.

BRILJANT BESED

timo seveda tudi na naspro-tni iz vrst izobražencev, ki takšno politiko zadržanja ve-čine obsojajo in jih resno vznemirja zadržanje Ameri-kancev v primeru Arthura Millera pred ameriškim kon- gresom.

Zaton duhovnih vrednot in premik v udobje, ki pomeni nekakšen odklon v individual- no razpoloženje človeka, pov- zroča, da je Evropejcu težko vzljubiti to deželo. Verjetno v Združenih državah ni nobene večje duše, ki se ne bi brez pridržka spojila v veliki »mel-ting pot«. Če človek drugače misli, drugače izgleda, ali sa-

mo drugače postopa kot veči- na, potem mora biti v deželi, kjer nima vedno neomejenih možnosti, pripravljen na do- godke, ki ga iztrežijo. To po- trjujejo številni primeri pri- seljencev.

Študent mora biti v prvi vrsti športnik in šele potem vse drugo. Klasično glasbo po- slušajo v skritih sobah, da se izognejo sumom okolice, da so posebneži.

Najbolj cenijo športne uspe- še na ameriških univerzah. Športne zvezde se najlaže pre- bijajo skozi življenje. Njim čisto brez razmišljanja podel- jujejo visoke stipendije za

Ljudje in mesta: Črno in belo, diagonalna sprehajalca

Vsa provinencialna mesta so si na las podobna. Dve pravokotni ulici s prenatrpanimi izlozbi in zastarelo kavarno, malim morjem gostiln in ljudmi. Z ljudmi, ki jih v tercijskih krogih dele v čisto navadne in manj navadne, pa še na okrajne umetnike in podmetnike itd. Ponavadi podredujejo nad mestom še razvaline ostare- lege gradu, pod njim pa nezadovoljno grgra reka ali re- čica.

Celje, staro in novo.

Pogled z gradu na dolino ze- lenega zlata.

Colporterjeva glasba, nylonce na prepereli vrvi nad brisačo, dimniki, dimniki... Pogled z gradu na mesto. Z gradu nek- danjih mogočnih gospodarjev širnih pokrajin. Celjskih gro-fov. Danes je ostal v teh resta- viranih zidovih samo še nek zelo skromen spomin nanje. Lu- čji v modernem grajski restavrac- ciji posmehljivo pomežikajo go- stom. »Siromaki, ko bi le vede- li, kaj vse se je dogajalo med tem zidovje!«

Pod gradom globoko v dolini, se je razlezel mesto daleč pod hribe in po Savinjski dolini, kakor prekipelo testo. Roke hiš se iztezajo v nederje doline ze- lenega zlata, zlata, ki se ne ble- šči. Hmelja, Cinkarniški dimni- ki jezijo puhačo gost črnkast dim in plin. Plin, ki že deset- letja razjeda pomlad in polet- je po celjskih in okoliških vr- tovih, travnikih, sadovnjakih, gozdovih... Pogled na Otok, na del novega Celja z moderni- mi stanovanjskimi bloki. V ozadju bazen. Del olimpijskega plavalnega bazena. In kostanji ob Glaziji z nemim spominom na hudo kri celjskih nogomet- nih navijačev in v obračunava- njem na tekamah.

Pa še gimnaziji in Stara gro- fija, jetična in napol razpadla, in park. Vse je kakor na Cel- kanovi dani, zeleni in sivi. Vi- lin in beli. Pogled na Celje z gradu. Mesto v miniaturni, žep- nega formata. Celje, staro in novo, dobro Celje! Toda »Nekaj je gnilega v deželi...« Ljudje. Ne vsi, toda mnogi. Obrekli- vosti, škodoželjnosti, parada naj- razliknejših umetnikov v okraj- nem merilu, pretirana skrb za plesne tolete in še in še.

Velika mesta imajo prednost. Celje ni veliko mesto, ljudje se preveč poznajo med seboj, pre- več pa se brez potrebe zani- ma- jo tudi drug za drugega. Mno- go preveč. Za vsakim vogalom sreča prijatelja, na vsakem ko- raku znanca. To ni dobro, to ni zdravo!

DNEVI MED PRSTI

Večini najbolj osovraženi lo- kal v mestu: kavarna Evropa. Shajališče upokojencev, gleda- lišnikov, okrajne inteligence... V globlji zopne kavarnece za-

vesa, za katero se igra za de- nar. Poker, tarok, »preferans«. Za denar, majhen in velik de- nar. Tu je shajališče upokojen- cev in drugih. Ure in dnevi dr- se skozi prste z igralnimi karta- mi in denarjem. Čas postaja ne- važen. Dim, vermet s sodo ali turška. Tudi pivo Ležak 3. Po- gled na ulico, promenado, skozi veliko kavarniško okno. Spet znanci, kamor se obrneš.

Nihče ne ve nič določenega. Mnogi šušljajo. Takole, zaupno in pomenljivo. Spiritizem neke v mestu, pravijo. Za drag de- nar. Nihče ne ve nič določenega. Navadna potegavščina? V Gaberju, delavskem predelu mesta, ženska s črno kavo. Ali tudi divko, kakor je. Nihče ji ne ve imena. Lahkovernim to- laži srce in prazni žep. Ne rav- no koristno delo. Sicer je še več takih. Le kdo bi vedel za vse! Kje neki!

To, kar mori človeka v pro- stem času, je dolgčas. Dve kino- dvorani, gledališče, ki je več drugod kot doma, od časa do časa kakšni koncerti, vsakih deset let, bi skoro lahko rekli, pa še Adamčič s svojim orke- strom. Zadovoljni Kranjci ali Toti teater. V Celju ni plesne dvorane. Ostane še mladinski ples v »pratorni«, v mali dvo- rani kina Union. Ples z dostojno in izgubljenim frajerščino. Pa še ples v dvorani, telovadnici, TYD Partizana Gaberje. Prijet- na glasba. Toda nič drugega. Čisto nič!

IN VINO VERITAS?

Celjsko gledališče je najbolj kulturna ustanova v mestu. Me- štani se radi pritožujejo, da go- stujejo gledališčniki več po dru- gih krajih kot doma. Toda tako je tudi prav! Saj je dvorana celjskega gledališča kljub sed- mimi abonmajem redkokdaj do kraja zasedena.

Ob večerih, mnogokrat pozno v noč, gredo gledališčniki v svo- jo Kapelico. Po vsaki premieri- pa še ob kakšni drugi več ali manj svečanji priliki. Tu se po- tem pomenkujejo, včasih pa prav žolčno prepirajo. Gre za načela.

Cigaretni dim se leno vlači nad podolgovato mizo. Kapeli- ca. Stoli tu in tam. Na njih igralci, režiserji, scenaristi... Igralec. »Lahko vam, režiser- jem, pri vajah. Prekrižate noge,

šolanje, čeprav so njihovi stro- kovni uspehi minimalni. Uni- verze med ljudmi zaradi tega seveda vedno bolj pridobivajo ugled, saj je znano, da špor- na združenja na univerzah čes- to zasenčijo tudi profesional- ne klube in društva. Razen te- ga je treba vedeti, da ameri- ška družina preživlja konec tedna pri prenosih športnih tekem na televizijskem platnu. S klasično glasbo in resno ra- dijsko igro se srečuje teden- sko le nekaj minut.

Odnos med profesorji in štu- denti je na ameriških univer- zah brez dvoma bolj neprisi- ljen kot pri nas. Tudi stiki so pristnejši, deloma zaradi na- ravnega pouka, ker profesor in študent prideta v tesnejša medsebojna razmerja. Ob sr- čanjih ne gledata drug druge- ga zviška. Pogovor in pozdrav- ljanje je domače in prijateljs- ko. Ni nobena redkost, da študent in profesor skupaj se- deta za kosilo. Obed zaradi te- ga obema enako dobro tekne. Tako se na neposreden način sčasoma zabrišejo razdalje, ki jih pri nas zapažamo v obliki avtoritativnosti in občutkov manjvrednosti. Profesorji, ki delajo skupaj na oddelku, se med seboj vedejo kot člani ene družine. Posrečenih primerov za to je veliko. Neki profesor je pred kratkim sprejel na le- tališču znanega strokovnjaka in znanstvenika. Ko sta se že skoraj deset minut pogovar- jala, je brez nerodnosti dejal: »By the way I'm Charles, na- kar je drugi odgovoril: »I'm Bob...«

V Ameriki so šole in uni- verze vse prej kot velike de- lavnice za oblikovanje duha. V marsikaterem pogledu razne šole in univerze niso nič bolj pomembne kot delavnice za vajence. Ameriški študent, ki začne in konča svoj študij sko- raj vedno na isti univerzi, je navezan na svojo alma mater z dušo in telesom. Štiri leta teče življenje ameriškega štu- denta neločljivo povezano z univerzo. V vseh oziirih. Na zunan se to kaže v številnih grbih in zastavah posameznih univerz, v pesmih in običajih.

Pariz je, pravijo, mravljišče. Mravljišče postopcev, prosti- utik, brezposelnih, zamorcev in študentov. Slednji imajo svoje študentsko mesto in kožo raz- nih barv, rumeno, črno, belo in mešano. Mnogi med njimi so premožni, še več pa je revnih. In za reveže v Parizu po svoje skrbijo, francosko iznajdljivo, in izvirno. Mnogim, ki jih obreme- njujejo kompleksni pomanjka- nja denarja, je znana telefonska številka posredovalnice zaslužka ali urada otroških uslug.

Gre za domiselno ustanovo študentske »samopomoči« »Ser- vice Biberon«. Ta ustanova je za- misel združenja pariških študen- tov medicine in je njen pomen pravzaprav dvojen: manj pre- možnim študentom omogočiti priložnostni zaslužek in mlade starše osvoboditi spon lastnih otrok. Če na primer želita mla- doporočena zvečer v kino ali gledališče, pa svojih otrok no- četa pustiti samih doma, zado- stuje, če eden izmed njih po- kliče po telefonu študentsko združenje. Takoj pride v hišo naročeni »otroški paznik« (moški ali ženska), potem prevzame skrb za otroke, spravi jih v po- steljo, nahrani, umije itd. Ni noben čudež, če ima ta študen- ska ustanova v Parizu že lepo število rednih klientov in star- šev, ki samo študentom zaupa- varstvo svojih otrok. »Service Biberon« upravlja diplomirana vzgojiteljica, ki se je poročila z nekim študentom medicine. Po telefonu sprejema naročila star- šev in vodi natančen dnevnik. »Stik z dojenčki in otroci je za mlade ljudi zelo koristen,« pra- vi upravnica te študentske usta- nove, »kajti vsak od njih bo najbrž kmalu sam prevzel ma- terinske in očetovske dolžnosti.

GLOSA

Skrito znamenje

Mesto se spravlja k večerji. Po pločnikih ho- dijo sence. Cestne luči so si zakrile obraze. Skozi slabo razsvetljeno ulico privozi študent na kole- su. Brez luči. V rokah drži ročno električno svetilko. Neprizgano. Ko tik pred seboj zagleda službujočega milničnika, jo nemudoma prižge. Ta ga kljub temu ustavi z besedami:

— Drugič se pa prej spomni prižgati luč, če zagledaš milničnika.

— Hudiča, zakaj pa tako skrito stojš, da te ne vidim iz dostojne razdalje.

T.Z.

stom, ob transformatorski po- staji. Celjski študenti, avto- stoparji. Vs nimajo denarja, da bi se vozili domov in nazaj v Ljubljano, z vlakom ali av- tobusom. Nekateri stopajo, ker morajo, drugi, ker se jim zdi imenitno, tretji kar tako. Brez pravega namena.

Mimo njih paradijačo Mer- cedes, Opl, Fordi, Fiati... Dvigljen palec, ki čaka usmi- ljenja. Pravijo, da je za mnoge Trojanski klanec pravljica dežela v miniaturni. Če imaš srečo, te — avtostoparja — mimogrede ponabi kakšen di- rektor ali kdo drug na »skromno« malico v gostilno.

Tudi pri avtostopanju je važna praksa, po možnosti večletna. Potem se naučiš, kako popihati šoferja na dušo, da močneje pritise na plin (tako prede hitreje do cilja), staro pravilo pa pravi: pri- kupno dekle, ki stopa namesto

SERVICE BIBERON

Zadružna hranilnica in posojilnica v Murski Soboti

Na glavni cestni žili v Mur- ski Soboti je matično poslop- je zadružnega hranilniškega in posojilniškega zavoda v Pomurju. Zadružna hranilni- ca in posojilnica v Murski Soboti je bila namreč usta- novljena že pred štirinajsti leti, z rednim poslovanjem pa je začela aprila 1955. Čeprav razmeroma še zelo mlada in še v razvoju pa opravlja danes kratkoročne bančne po- sle za vse zadružne in delo- ma tudi kmetijske organizac-rije v Pomurju. Vseh teh or- ganizacij je po številu 97, in sicer: industrijska podjetja, kmetijska gospodarstva, za- družna trgovaška podjetja, ko- njerejske zadruge, kmetijske poslovne zveze in okrajna zadružna zveza.

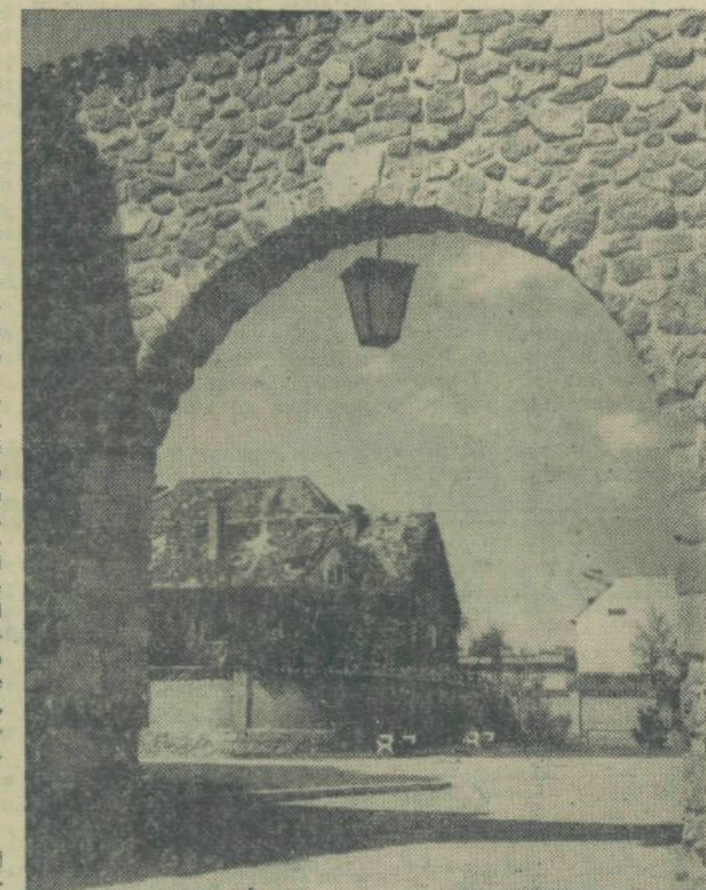
Hranilnica vključuje sko- raj celotno kmetijsko poslo- vanje v Pomurju, razen petih kmetijs- kih posestev, ki imajo svoje račune še pri komunalnih bankah. Poleg opravljanja kratkoročnih bančnih in fi- nančnih poslov je začela ta denarna ustanova odobravati investicijska posojila za kmetijsko opremo in podeljevati posojila kmetijskim zadrug- am v obliki kratkoročnih kreditov posameznim kmetijs- kim proizvajalcem za pospe- ševanje kmetijske proizvodnje.

Druga važna naloga hran- ilnice je organizacija denar- nega varčevanja med kmeč- kim prebivalstvom in šolsko mladino. Pri izvrševanju te važne naloge se Zadružna hranilnica in posojilnica opi- ra na 43 hranilno kreditnih odsekov pri kmetijskih za- drugah. Nekateri od teh od- sekov, osem po številu, so že organizirani in preimenovani v hranilnice in posojilnice kmetijskih zadrug. Razen vlog na hranilne knjižice zbi- rajo kmetijske zadruge tudi vloge na obračunske knjižice.

V preteklem letu so se vlo- ge na hranilnih in obračun- skih knjižicah pri vseh kmetijs- kih zadrugah in v mur- skosobotski hranilnici poveča- le za 21.040/m din, in sicer od 18.434/m din v začetku leta na 42.474/m din na koncu leta. Povečanje, izraženo v odstot-kih, znaša 130%. Število vla- gateljev pa se je v istem raz- dobu povečalo za 6.062 vla- gateljev ali za 192%. V za- četku leta je bilo po podat-kih 3150 vlagateljev, na kon- cu leta pa 9212 vlagateljev. Ti podatki kažejo, da ima kmečko prebivalstvo v Po- murju smisel za varčevanje. Hranilnica je s skromnim prizadevanjem dosegla lepe uspehe. Čeprav je znesek vlo- ženega denarja malenkosten v primerjavi z razvitejšimi okraji v Sloveniji, pa ne smemo podcenjevati že sa- mega pomena varčevanja. Vse kaže, da bo hranilnica z aktivnejšim delom in moč-nejšimi propagandnimi sred- stvi lahko dosegla v tem letu mnogo večje in pomembnejše uspehe.

Delo tega denarnega zavo- da v Pomurju je tesno pove- zano z razvojem zadružništva in socialistične preobrazbe naše vasi. Hranilnica namreč skrbi tudi za strokovno po- moč zadrugam in podjetjem. Kajti pomanjkanje strokovno izobraženega kadra v zadrugah je glavna ovira pri raz- voju zadružništva in hranil- ništva na podeželju. Hranil- nica ima zaradi tega posebno inštruktorsko službo, ki po- magata in svetuje zadrugam pri organizaciji dela in jih navaja na samostojno delo.

nr

na pokojnino, so bolj učakani in gredo dostojno. Drugi pa morajo čimprej videti, kakšne umetniške doklade so dobili. Pa če si jih po pravici zaslužijo ali ne. Sicer pa so umetniške doklade zelo relativna stvar.

Pitje in popivanje spada k po- klilu igralca, pravijo. Nekateri v celjskem teatru se tega res drže. Kajti »in vino veritas!« Drugače nič, razen da to meče slabo luč na vse gledališnike.

NON STOP — AVTOSTOP

Srečate jih lahko vsako ju- tro. Čeprav je megle in mraz. Stojijo in čakajo. Na začetku Ljubljanske ceste, pred mo-

MADE IN KAVBOJŠČINA

Filmi vlečejo — naj bodo sla- bi ali srednje dobri — staro in mlado. Najbolj kavbojke in kri- minalki, ki pa zadnje čase že usihajo s sporeda. Tako je tudi prav! Sedaj jih nadomestujejo revijske limonade, od časa do

HAPPY END

To je skromen odblesk male- ga mesteca. Provinencialnega, ki bo nekoč morda zraslo v moder- no, veliko mesto.

Celje, staro in novo.

S pogledom z gradu na mini- aturne hišice in ljudi.

In s pogledom na dolino ze- lenega zlata. Vse je kakor na velikanovi dani, sivi in zeleni. Črni in beli.

BARIKADA

V ozki luči, v krogu svetlobe pod svetilko se tope steklene miniaturne prijateljev, znancev in spominov. Roka se trdno oklepa peresa... Neki ekspres divje hrumi preko ravnin, skozi neke noči in mimo velikih isker, ki mirujejo v prostoru. Le vlak hiti Iskre pa kot leta stoje...

Ne navadno je sedeti v novoletni noči v veselim kupeju drvečega ekspresa, ki se je ves predal samotnemu jeklenemu ritmu. Ne navadno nam je in zdi se nam, da smo storili veliko napako, ko smo se podali na pot prav na ta večer. Ta danes. Raje bi ostali nekje za trdnimi mizami, v družbi ljudi, ki bi nam bili vsaj v tej noči prijatelji in sodrugi. Skupaj z njimi bi sodelovali v tolikrat ponavljani in nikdar ne do konca odigranem spektaklu novoletnega srečanja. Srečanja dveh let, ki je vedno praznik, ki s svojimi svetlimi slapovi veselja budi davno, že skoraj prikrito simboliko. Nepremagljivi smo v svojem verovanju, da nam bo prihodnje leto dalo in pomenilo več kot tisto, ki pravkar mineva. Praznik srečanja ima sentimentalni okus minljivosti, ki se nam zdi neizbežna, zapeljiva in opravičujoča. A za svetlimi, togimi iskrami, ki jih proga ekspresa pušča za seboj, se razprostira globoka in temna, daljna in dragocena noč, ki skriva v sebi ponosen drget, s katerim se ta minljivost premaguje... barikada.

Katere misli naj zapišemo kot post scriptum letu 1957?

Bilo je raztegnjeno na široke in ostre okvirje svetovnih meridianov, imelo je svoje krče, drame, vrnitve in stranpota. Videlo je zavese požarov in krvi, bobnenje topov in zlobe. Videlo je tople zmage duha in sto in stokrat napisalo letnico na pergamentne liste pod okorne platnice zgodovine. Ne moremo mu pokloniti temni venec pesimizma in žalosti, ne moremo spregledati belih kamnov vere v pot, po kateri je uravnavalo korak. Vere v smisel vseh teh korakov... barikada.

Leto, ki se je izteklo, je bil čas obljub in težav; leto svetlobe in pasti; čas, ki nam je naložil nova pričakovanja, ki nam je pokazal marsikaj, česar se moramo varovati. Leto, ki nas je spet in spet tolikokrat prisililo, da smo imenovali stvari z njihovimi praviimi imeni; leto, ki nas je poučilo, da ne moremo svetlobe kupovati za ceno hipokrizije, udobnosti za ceno sklonjenih glav in strahu; leto, ki je hotelo ritem naših korakov še bolj uravnati po strogem kronometru lastne zavesti. Leto, ki je bilo... barikada.

Vse je tako kot prej. Težki koraki ekspresa in iskre, iskre. Ah, koliko isker! Sonc, svetlih in strašnih. In povsod okroglo kotalenje smeha in radosti. Iz kupeja v kupe. Od stroja do zadnjega odbijača. Nekdo briše orošena okna in skuša gledati ven. Kje smo, kaj se dogaja tam za temnimi planjavami, ki žde neprijazne pod brezmesecnim nebom, pod oblaki.

Tudi tam, nekje v oddaljenih vaseh za progo vstajajo neznanji ljudje za mizami koč in krčem ter dvigajo svoje bokale v pozdrav...

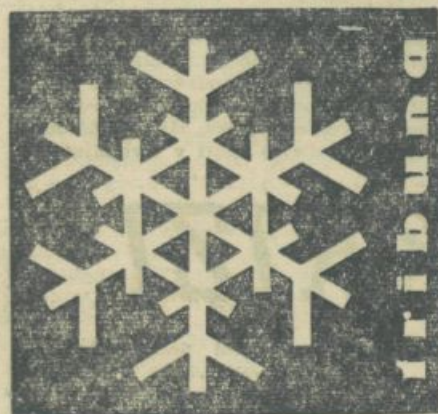
Nenadoma so vse luči ugasnile, tiste daljne in migetajoče za križastimi konstrukcijami mostov, in tiste v vlaku, v kupejih... za trenutek so ugasnili vsi kačipotji in signali... vse je obviselo na nitki trajanja, na nitki trenutka tišine, ko zamišljeni poslednjič sklanjamo glavo nad neko knjigo, katero smo prebrali in ji počasi zapiramo platnice... potem se vse utrga, utrga se v luč... (Kako bobne kolesa, kako vriska stroj in išče vijuge v jeklu, da bi se veselili). Naš nestrpni pogled išče dan v jutranjih meglicah, išče barve tega dne, skrite v upanje in perspektive. Kaj naj rečemo prišleku pod lampioni? Zdravico vsekakor! Naj bo lep in bleščeč, izvezena na starinski način, ali pa naj bo spremenjena v grenko in zdravično besedo — Resnica, in Svetloba, brez sklonjenih glav.

Besede, ki nagrajujejo in obvezujejo.

Tisto jutro je ekspres pripeljal ves poledenel na neko postajo. Morda je imela kako ime, a zdelo se mi je, da piše nad ploščadjo »danes«, ali »vsakdan«. Morda tako ali drugače. Nekdo je iz postajnega urada prišel k stroju in ponudil roko strojevodji. Oba sta imela velike, temne oči. Potniki so brisali orošena okna in iskali za njimi svetlih isker, ki jih ni bilo več...

1958. Na barikadi vihra svetla zastava bodočnosti. Vsako leto je vedno znova barikada.

Drago Kralj

Studentje smo postali pomeben činitelj v naši družbeni stvarnosti, činitelj, s katerim naša skupnost lahko računa. Če smo na tem področju dela resnično kaj dosegli, potem lahko verjamemo, da naše delo in trud nista bila zaman. Lahko trdimo, da so naši najboljši aktivisti spoznali, za kaj gre. Prišli so do prepričanja, da bo za pristnejše socialistične odnose, za višji življenjski standard, za ugled naše domovine in podobno, ni zadeva formalnosti, pasivnosti, brezpredmetnosti, ali navideznega navdušenja in praznega besedičenja, temveč je to trd boj za vsako nianso misli, za vsak korak v progresivnost, za vsak kos boljše kruha, za bolj moralno življenje. V tem boju pa mora biti človek močan in odporen, oborožen, dobro oborožen s tisto ideologijo, s katero so naši največji revolucionarji pripeljali našo oboroženo revolucijo do zmage.

Naša dejavnost je vse bolj odgovorna, zahteva čedalje večje napore in zrelost in prav zato nam ne more biti vseeno, s kakšnih osnov izhajamo, kaj hočemo in kam hočemo. Biti činitelj v družbi, pa pomeni prevzeti tudi del odgovornosti za to družbo in upravičeno ga lahko samo takrat, kadar delamo pošteno, prizadeto in odgovorno.

Premalo je, če pravimo: za ideološki dvig naših članov bomo organizirali ta in ta predavanja, diskusije, razgovore, seminarje in podobno, pri tem pa ne mislimo na to, kako bodo ljudje to znanje izkoristili, kam ga bodo usmerili, da bodo zadostili sebi in družbi, v kateri živijo. Z drugo besedo povedano, mlademu človeku, v katerem počiva prihodnost, moramo dati smoter, cilj za katerim se bo gnil in o katerem bo razmišljal. To je preprosta in razumljiva zahteva. Mladim ljudem ne morejo danes živeti od slave svojih očetov in mater, marveč zahtevajo, da tudi sami posežejo neposredno v boj za uveljavitev revolucionarnih idej. In ko imajo opravka s

samim seboj, t. j. z vsemi slabostmi in napakami, hočejo obenem ustvarjati sebi boljše pogoje za svoj lasten razvoj, za svojo prihodnost. Bila bi utvara, če bi mislili, da današnja intelektualna mladina ne občuti razdejavnosti današnjega časa, težave, s katerimi se bori Jugoslavija na vseh mogočih ideoloških frontah, groženj, ki od časa do časa padajo z leve in desne, da ima človek občutek, da svet visi na eni sami nitki. Mladina prav dobro občuti vse to in prav zato ne bi omagala, še predno bi dozorela, išče in zahteva nekaj, kar ji bo dajalo moči, kar ji bo dajalo moči za življenje, nekaj kar bo vredno človeškega dostojanstva. Mladi razumnik mora najti v

sebi smoter, katerega bo izpolnjeval in kateri ga bo dvigal v časih njegovih notranjih bojev. Mislimo, da smo si edini, da danes spet potrebujemo krepkega človeka, sposobnega in pametnega, človeka z visokimi moralnimi kvalitetai, oboroženega z marksistično znanostjo, ki mu bo kačipot v življenju. Le tak človek se bo lahko dostojno upiral vsem slabostim časa, vsem škodljivim vplivom, od idejnega pa čisto do praktičnega značaja, le tak človek bo porok, da naša družba ne bo stagnirala, obstala na vrednotah, ki so bile ustvarjene v preteklosti, od katerih pa jutrišnji človek ne more več živeti. Nov čas prinaša nova naspotja in na teh področjih se ustvarjajo novi boji in zmage. Vsebinska našega dela je marksizem, vendar ne marksizem zaradi marksizma, temveč marksizem kot znanost, katero je treba nenehoma dopolnjevati z novimi dognanji, obenem pa se z njo konkretno okoriščati v vsakdanjem boju za dvig kvalitete. Torej znanost in

boj. Boj človeka, ki je aktiven, ki razmišlja, hoče in mora. Naša mladina ima vse preveč svetle vzglede v svojih bližnjih prednikih, da bi mogla in smela prepustiti življenje drugim rokam. Zato ne najde razumevanja za predmete, ki so zelo kratkotrajni, ali celo samemu sebi namen, marveč se hoče vključiti v pomembno, odgovorno dejavnost — tako, da bo lahko izrazila svojo osebnost in pokolenje.

Razumeti moramo, da so sedaj oblikujoče se generacije doživljale svoj razvoj pod bistveno drugačnimi pogoji, kakor vojne in predvojne, da nimajo s preteklostjo, razen izročila, nič skupnega, da je za njih socializem dana stvar, in ko starej-

ši občutijo velike razlike med starim in novim življenjem, se mladim mudi naprej, včasih bolj, kot je to mogoče. Za vsako ceno hočejo nekaj boljšega, nekaj materialno boljšega in prav radi včasih zanikajo objektivne težave, zaradi katerih nastane zastoj. V bistvu hočejo prav tisto, kar je gnalo in dopolnjevalo generacije v naši revoluciji. Zato se tudi današnjemu mlademu človeku bolj mudi in več pričakuje od življenja. Delo je prva pravica mladih ljudi. Vendar mora biti to delo tako pomembno, da bo vsebovalo občutek odgovornosti — da bo dalo konkretne rezultate, biti mora delo, ki bo odraz maksimalnih fizičnih in intelektualnih naporov, delo, ki bo oblikovalo njihovo osebnost v samozavestne in odgovorne člane naše družbe. Samo delo bo prineslo v mladega človeka občutek za realnost in stvarnost. Mislimo, da je prišel čas, ko moramo študentsko mladino, posebno tisto, ki je v zadnjem obdobju razvoja postaviti pred

odgovornejša naloge. Že življenje samo jo bo pri tem prisililo, da bo posegla po marksističnih znanstvenih študijah. Vsakemu v naši organizaciji moramo po možnosti poiskati prostor, v katerem bo delovali in mislili. Vendar moramo pri tem razumeti, da imamo opravka z živimi, temperamentnimi ljudmi, ki hočejo sami priti do lastnih spoznanj, ki si včasih domišljajo, da imajo že utrjen svetovni nazor, pa se pokaže, da to ne drži, ki radi menjajo svoje mišljenje, z ljudmi, ki na njihovo oblikovanje vpliva njihova lastna mentaliteta, socialni položaj, okolica v kateri živijo in še marsikaj drugega. Zato ni nujno, da se bodo vsi poglobljali v filozofske marksistične probleme, temveč moramo delati v smeri, da si vsak izmed njih pridobi v času študija toliko ideološko politične izobrazbe, da bo lahko pozneje v življenju samostojno, pravilno odločal, vodil in delal na področju svoje stroke.

Zakon in realni pogoji

REPUBLIKSKI ZAKON O UNIVERZI SE NI URESNIČLJIV • ZAKON NE MORE IMETI REALNE VELJAVE, DOKLER NE BODO UREJENI TUDI MATERIALNI POGOJI ŠTUDIJA IN MATERIALNO-EKONOMSKE RAZMERE VSEH ŠTUDENTOV • OSNUTKI FAKULTETNIH STATUTOV SO PRAV. ZAPRAV »MAČEK V ZAKLUJ«

Republiški zakon o univerzi je problem študija močno zaostrel. Prililil je fakultetne uprave, da prično reševati vso kopico študijskih vprašanj, kar se jih je nabralo v zadnjih letih. Pri tem se je pokazalo, da je marsikakšen problem toliko obsega, da ga fakultetne oblasti same ne bodo moge rešiti. Tudi fakultetne uprave oziroma uprave oddelkov so se ob marsikaterem problemu postavile na stališče, ki ne ustreza duhu zakona.

Na večini oddelkov filozofske fakultete je n. pr. prevladalo mnenje, da študija ni mogoče skrajšati na manj kot 5 let. Tudi na nekaterih drugih fakultetah so enakega mnenja. Toda 21. člen zakona, na katerega se opirajo, pravi, da lahko ljudska skupščina izjemo določi, da traja študij na posameznih fakultetah oziroma posameznih oddelkih delj, kot pa zaenkrat določa zakon. Toda vprašanje je, ali bo ljudska skupščina sprejela toliko izjem, kolikor bi si jih želeli. Lahko smo celo prepričani, da takih izjem ne bo, ker to ni v interesu družbe.

All delijo dobiček, ko je taka zneča? Kaj še — prizor, ki je vsakdanji, je posnel naš fotoreporter v predavalnici pri strojniških

Seveda je argument — s skrajšanjem študija na 8 semestrov bi močno padla kvaliteta študija — pomemben. Toda preden uporabimo pojem »kvaliteta študija« kot nek odločilen argument, bi si ga morali nekoliko razjasniti. Kvaliteta študija, ki jo terjajo sodobne družbene potrebe, ne pomeni: čim več, čim bolj specializiranega znanja, ampak nekaj čisto drugega. Če bomo pridobivanje specializiranega znanja prepustili podiplomskemu študiju, ugled naše univerze v svetu ne bo prav nič upadel, kvečjemu se narasel. Študij na naši univerzi je namreč v marsikaterem pogledu preveč specializiran in zastarel. Strokovnjaki v praksi vedno poudarjajo, da je v študijskih programih naše univerze mnogo balasta.

S tem seveda postanejo problematične trditve nekaterih profesorjev, da se študijskih programov sploh ne da skrajšati. Toda če naj zakon sploh kdaj stopi v veljavo, bomo morali skrajšati študijske programe.

Od fakultetnih statutov pričakujemo veliko in preveč. Fakultetni statuti bodo lahko uredili le nekaj študijskih problemov in tako le v majhni meri omogočili izvedbo zakona. Fakultetni statuti vsebujejo le študijske načrte in pravila študija, ne vsebujejo pa študijskih programov. Fakultetni statuti so torej v tem pogledu nekaj »maček v zaključju«, kar niče ne more vedeti, kaj se pravzaprav skriva za nekim predmetom (n. pr. »Fizika na medicinski fakulteti«), kot je navedeno v študijskem načrtu.

Naloga fakultetnih svetov je težka. Ali bodo sprejeli »mačka« ali pa bodo zahtevali tudi podrobne študijske programe? Če bodo hoteli res izpolniti vlogo organov družbenega upravljanja univerze in predstavnikov družbenih interesov, se bodo morali lotiti sprejemanja fakultetnih statutov natančneje, odgovorneje in v večjem poznavanju problemov posameznih fakultet. Zavzeti bodo morali objektivni odnos do tako imenovanih »študijskih« in do tako imenovanih »profesorskih« interesov. Nikjer ni rečeno, da so »profesorski« interesi načelno reakcionarni, »študijski« pa egoistični.

Vprašanje pa je, kaj bo, če fakultetni sveti ne bodo znali doseči, da bi se študijski programi res skrajšali. Ali nam lahko jamčita vsaj Ljudska skupščina in izvršni svet, da bo res izpeljan 22. člen, ki pravi, da morajo biti študijski načrti, študijski programi in pravila študija izdelana tako, da bo možno diplomirati v predpisanih rokih?

Na dolžino in kvaliteto študija pa ne vplivajo le neurejeni študijski programi in načrti, ampak tudi objektivni materialni pogoji študija, čeprav jih je zakon tako rekoč prezrl. Vsakomur, kdor le nekoliko pozna razmere na naših fakultetah, mora biti jasno, da zakon ne more imeti realne veljave, dokler ne bomo imeli dovolj strokovne literature, dovolj materiala za laboratorijsko delo, dovolj profesorjev, asistentov, laborantov, demonstrantov...

OD 10. DO 20. JULIJA JE BIL V DUBROVNIKU MEDNARODNI SEMINAR ŠTUDENTOV IN PROFESORJEV EVROPSKIH IN IZVENEVROPSKIH DEŽEL. TEMA SEMINARJA JE BILA — UNIVERZA DANES. POSREĐUJEMO NEKAJ GLAVNIH MISLI IZ REFERATOV, DA BI TAKO DOBILI, ČEPRAV NEPOPOLNO, PA Vendar DOVOLJ ZAKROŽENO SLIKO O PROBLEMIH, KI SO DANES BOLJ ALI MANJ PERECI ZA VSE UNIVERZE. V UVODU NEKAJ NAČELNIH MISLI.

Univerzitetni pouk, ali bolje rečeno, organizacija pouka, preživlja danes v mnogih deželah resno krizo. To je eden izmed zelo pomembnih zaključkov dubrovniškega seminarja. Sodobni razvoj človeške družbe, posebno razvoj znanosti in tehnike, zahtevajo stalno razširjanje in bogatitev materiala, ki se predava na univerzah. Ta upravičena zahteva pa vedno vodi do podaljšanja študija. Pa tudi če bi pristali na podaljševanje študija, ne bi prišli do zadovoljivega rezultata, ker je tempo sodobnega razvoja tako intenziven, da znanje, dobljeno na univerzi, že nekaj let po koncu študija ne zadostuje več. Dobljeno znanje je potrebno neprestano širiti in bogatiti z novimi uspehi v določenih znanstvenih panogah. D

To so sicer že stari problemi. Toda sedaj, ob zakonu, so postali izredno pereči. Pravzaprav pa se doslej še nihče ni temeljito zavzel za to, da bi jih rešili.

Naj navedem za primer razmere na stomatološkem oddelku. Pet letnikov se mora drenjati cele dneve v skrajno nezdravem kletnem prostoru (študentje mu pravijo »bunker«), ki ga je zdravstveno-higienska komisija že zdavnaj prepovedala uporabljati. Tretji letnik mora dvakrat na teden celo do desetih ponoči gostovati v leseni barakki tehnične šole, če sploh hoče dobiti prostor za praktikum.

Tak prostor si je pravzaprav težko predstavljati. V njem brni 12 elektromotorjev z različnimi instrumenti, polni stroji rezko šumijo, aparat za vlivanje kovin ropota, 15 ljudi se drobijo na nekaj kvadratnih metrih. gnusno zatohel zrak je nasičen s prahom starih gnilih zob in mavca, edini ventilator pa ne sme delati, da bi se študentje ne prehladili zaradi prepiha.

To pa še ni vse! Na 12 ali več študentov pride le po en asistent in kvečjemu še en pomožni asistent. V četrtem letniku

Študentske, študentske...

Sedanji zakon o študentskem stanju je prejšnje anarhično stanje v marsikaterem pogledu res izboljšal. Študentske so sedaj decentralizirane in bolj demokratične, če naj tako rečemo. Toda v praksi zakon ni postal tako pomemben faktor v vsej politiki študentskega, kot bi moral biti. Vsesedajni sistem študentskega namreč ne vzpodbuja študentov k hitrejšemu študiranju v dovoljni meri in tudi ne razdeljuje kadrov v skladu z dejanskimi potrebami

prideta na 23 študentov le dve instrumentarki. Instrumentarji pa je slab, star in izrabljen. 12 študentov premore le en samcat diamantni sveder. Mikroskopi pa spadajo le še v muzej. Slovenskih učbenikov skorajda ni, leviti pa je treba fragmente iz tujih knjig.

1000 študentov je brez stanovanj, prav toliko pa jih ima neprimerna in predraga stanovanja. Več kot 1500 študentov se mora redno ali honorarno zaposliti ali leviti priložnostne zasluge. Študentske so premajhne. Poleg tega pa je pri podeljevanju študentskega prava anarhično. Vse ureditve o študentskem stanju so le formalnost. Zdravstvena zaštita študentov se je komaj pričela urejevati.

Tudi to so že stare in pregrete stvari. Zato je tembolj čudno, da niso že zdavnaj rešene. V teh razmerah je nemogoče redno študirati. Zaenkrat, dokler niso urejene materialno-ekonomske razmere študentov, zakon ne more in ne sme veljati. Pričakujemo, da bosta Ljudska skupščina in izvršni svet imela polno razumevanje za te ovire pri izvajanju zakona. Mislimo, da se je naša skupnost s sprejetjem tega zakona o univerzi tudi zavezala, da bo na vsak način uredila vse te nevezdrne razmere.

Študentske podpiramo republiški zakon o univerzi. Toda smo proti tendencam, da bi v resnici vse ostalo pri starem, zakon pa bi formalno veljal.

V današnjih pogojih ni na nobeni fakulteti oziroma na nobenem oddelku možno diplomirati v 8 oziroma 10 semestrih. Posledice izgube statusa študenta so velike: izguba študentske in otroških doklad, izguba zdravstvene zaštite, izguba stanovanja v študentskem naselju, izguba železniške objave, izguba pravice odlagati odsluženje vojaškega roka...

Študentske nismo protirepubliški zakonu o univerzi, ker je tudi v našem interesu, da se študij na univerzi uredi in skrajša. Toda smo proti temu, da bi zakon formalno veljal, realnih objektivnih pogojev za njegovo izvedbo pa ne bi bilo!

Forumi, ki so zakon sprejeli, so nam dolžni dati polno podporo pri naši borbi za resnično izvedbo zakona. Poleg tega pa pričakujemo od njih tudi zagotovila, da se bodo zavzeli za čimprejše odstranitev vseh ovir, ki stoje na poti uveljavljanju zakona.

TRIBUNA — glasilo ljubljanskih študentov. Urejuje uredniški odbor — Drago Čop, Miro Dvoržak, Drago Kralj, Janko Popović, Bojan Samarin, Zdravko Tomaž, in Dušan Voglar. Odgovornost in glavni urednik Janko Popović. Uredništvo in uprava — Ljubljana, Miklošičeva cesta 5a, telefon 21-102. Tekoči račun 60-KB-1-Z-567. Rokopisov ne vračamo. Letna naročnina 200 din. Tisk — Časopisno podjetje »Slovenski poročevalci«.

nujnost take vzgoje imperativ današnjega časa, je popolnoma razumljivo, da so — zaradi različnih političnih in ideoloških razlogov — o tem imeli svoje lastne nazore, predvsem v vsebini, ki bi morala biti osnova vzgoje.

Da bi bilo mogoče nuditi študentu tako vzgojo, se mora program univerzitetnega pouka, materialna sredstva in delovni čas študenta vskladiti s to zahtevjo. Posebno važno je: čas se mora najti v okviru študentskega delovnega dne. Če je študent prenatrpan z izpitno snovjo in nima ure prostega časa, potem je seveda brezplodno govoriti o njegovi vzgoji.

II

Na področju znanosti, prosvete in kulture sploh, je danes težko najti vprašanje, ki bi bilo predmet tolikih diskusij, kot je vprašanje vsebine in metode univerzitetnega pouka.

Potreba sodobne družbe za visokokvalificiranim kadrom je v zadnjih desetih letih močno narasla. V prvi vrsti je to povezano z razvojem proizvodnih sil in v zvezi z demokratizacijo

družbenega življenja in razvijanju prosvete in kulture med ljudstvom. Za organizacijo tako razvitega družbenega življenja, novega ne samo po obsegu temveč tudi po kvaliteti, je potrebno zelo veliko število ljudi z univerzitetno izobrazbo, ki bodo ustrezali današnjim razvojnim stopnjam in perspektivam razvoja v bodočnosti.

Vrata univerz, fakultet in drugih visokih šol danes niso in ne morejo biti odprta samo majhnemu številu ljudi, čisto določeni samo s socialnim poreklom. S tem dejstvom moramo danes računati in pred njim ne smejo zapirati oči ne univerze, ne države.

Vprašanje lika strokovnjaka, ki se formira na univerzi, je, če

Zadnji oktobrski dnevi. Starj rotovž — nemj kronist Maribora — se skromno stiska med mladim prirastkom s sveže nalipšanimi pročelji: ljudje pozabljamo na stare, za sluzne...
Toda na nekoga niso pozabili. S skromno, a prisrčno svečanostjo so se ga spomnili: magistra Minařika, njegove 70-letnice in njegovega dela. Stevilne čestitke, telegrami in pisma raznih organizacij, znanstvenih ustanov, prijateljev, študentov. In kot prese-

nečenje in posebno priznanje pa še Schezeova plaketa. Mr. Minařika je kot prvi Jugoslovani prejel to visoko mednarodno priznanje za uspešno raziskovanje zgodovine farmacije in zdravilstva.

SREČANJA

Mr. Minařik se je temu področju posvetil z vso vestnostjo in gorečnostjo. Le njegova zasluga je da je zgodovina farmacije pri Slovincih med vsemu jugoslovanskimi narodi najbolj obdelana. Svoje izsledke je objavil v najrazličnejših domačih in tujih stro-

leknarje.
Svoje proučevanje zgodovine slovenskega lekarništva je mr. Minařik dopolnjeval tudi z zbiranjem starega farmaceutskega in zdravniškega orodja ter posodja. Starih predpisov o izdelovanju zdravil itd. Teh predmetov pa ni

JUBILEJ magistra Minařika

kovno zgodovinskih revijah, mnogo del pa ima še v rokopisu. Pripravljen je že lepo vrsto predavanj in doslej se ni bilo nobenega jugoslovanskega farmaceutskega kongresa, na katerem mr. Minařik ne bi predaval. Najpomembnejši pa sta predavanja, ki ju je imel na mednarodnih kongresih v Rimu in Luzernu.

Ob ustanovitvi oddelka za farmacijo, se je mr. Minařiku uresničila skrita želja, posredovati svoje znanje čim večjemu številu ljudi. Postal je univerzitetni predavatelj za zgodovino farmacije.

Vsem je znana njegova razprava o stari samostanski lekarni v Olmju pri Podčetrniku. Lekarno so restavrirali, levji delež zaslug pri tem pa ima spet mr. Minařik. Lekarno krasi mnoge, še dobro ohranjene freske, ki kažejo učinke zdravilnih rastlin in pa stare slavne zdravilne in

samo zbiral, ampak jih je tudi negoval in čuval s čutom pravega zgodovinarja. Znanstveno je razložil njihovo uporabo in prevedel napise na starem posodju. Mnogokrat je črtvoval tudi mnogo lastnih geslov, da bi vse to ohranil...

Ob njegovih 70-letnici so slovensko odprli nov oddelk za lekarniško zgodovino v Pokrajinskem muzeju v Mariboru. Večina razstavljenih predmetov je iz zbirke mr. Minařika. Ko smo gledali mr. Minařika kako sprejema Schezeovo plaketo iz rok predstavnikov Mednarodnega društva za zgodovino farmacije, smo čutili da tako lepega jubileja pač ni pričakoval. In če bi ga povprašali po njegovih največjih željah v tistem trenutku, bi najverjetneje odgovoril da si želi le dela in dela. Takšen je mr. Minařik, delo mu je življenje.

Na vse težave in nepravilnosti pri študentskem stanju smo se študentje pravzaprav že navadili. Tudi sedanji zakon o študentskem stanju vsega tega še ni rešil. Razpisi in sklepanje pogodb so le formalnosti, ki naj prikrijejo samovoljnost nekaterih dajalcev študentske. Študentske se izplačujejo zelo neredno. Glede na dejanske potrebe, ki jih ima povprečen študent, so študentske preizkušnje in zato niso pravi stimulansi za redno študiranje. Študentov, ki bi potrebovali študentske, je vsaj še tisoč. Ko bo veljal novi zakon o univerzi, bo še huje.

Te številke potrjujejo misel, da je študentske ob dejanskih družbenih potrebah v veliki meri neurejene, nesmotne in zgrešene. Te številke pa nas postavijo tudi pred dejstvo, da je študentske premalo. Takšnih študentov, ki bi nujno potrebovali študentske, je po grobih ocenah vsaj še tisoč. Tu niti ni treba, da bi navedli primere iz tujih držav, na primer iz Sovjetske zveze, že tako nam je namreč jasno, da naše družbene potrebe po čim večjem številu visokokvalificiranih strokovnjakov zahtevajo povečanje števila študentske.

Pred nami pa je še en problem: problem razlike med študentske in povprečnimi življenjskimi stroški študentov. Življenjski stroški znašajo 3950 dinarjev, če računamo le stanarino v enem izmed študentskih domov in tri obroke v študentski menzi. Če računamo, da je povprečna študentska 4760 din, znaša razlika med življenjskimi stroški in študentske plus 210 din!

Toda zgoraj navedeni živ-

ljenjski stroški študenta so do absurdnosti poenostavljeni. S tistimi 210 din noben študent ne more kriti vseh svojih ostalih potreb: oblačila, kulturno življenje, zabava... Poleg tega pa je tudi le malo študentov tako srečnih, da so dobili stanovanje v študentskem domu. Stanovanje kje v Ljubljani ali pa v njemi okolici stane vsaj 2000 din, ali pa še enkrat toliko.

Jasno je torej, da so študentske preizkušnje. Študenti si morajo poleg študentske iskati še najrazličnejše honorarne zaposlitve, poleg katerih pa naj bi še redno študirali!

Nevzdržno stanje pri študentskem stanju pa se bo še zaostrilo z izvajanjem republiškega zakona o univerzi, ko študent ne bo imel več časa za honorarne zaposlitve. Študentske so torej ševanju vseh mogočih problemov, mimo katerega pri reševanju v zvezi z zakonom naša skupnost ne bo mogla. Od vsega tega ima pravzaprav le ona nepopravljiva škoda.

UNIVERZITETNI ODBOR ZSJ IN UK ZKS ZELITA V NOVEM LETU STUDENTKAM IN STUDENTOM MNOGO USPEHOV.

KOLEGI IZ TRIBUNE VAM ŽELJO SREČNO IN VESELO NOVO LETO!

UNIVERZA V KRIZI

pouk. V pretirani specializaciji pa je nevarnost, da strokovnjaki niso sposobni razumeti problemov svoje stroke v celoti. Kljub te-

ločene stroke in v vrsti strokovnih predmetov te stroke.

Če upoštevamo pogoje, po katerih se danes postavlja pro-

stali navadnih praktičist. Trenutne potrebe včasih lahko vplivajo na univerzitetni pouk v tej smeri, vendar univerze ne

Vsak dan se srečujemo. V predavalnicah, na ulici, ali kjerkoli drugje. S prijateljskim pozdravom ali brez. Z znanji ali s kolegi. Srečanja pridejo in gredo, svetloba v zrcalih se prižiga in ugaša. Samo za hip. V zrcalih — pogovorih in vprašanjih — mnogokrat najdemo sebe, prijatelja, življenje.

STUDENTJE MNOGO RAZMISLJAJO O MARSICEM. DOSTI VEČ IN MORDA TUDI DRUGAČE, KOT BI VČASIH KDO PRICAKOVAL. RAZMISLJAJO O MEDNARODNI POLITIKI, ŽIVJO ZA SVOJO, ŠTUDENSKO ORGANIZACIJO, NE POZABLJAJO PA NITI »MAJHNIH« STVARI — NE GLEDALIŠKA, KINA, KNJIG... TO JE SAMO DROBEC NJIHOVEGA ŽIVLJENJA, KI IZPOLNJUJE VSAKDANOST. BILO BI KRIVČNO, CE BI HOTE PREZRLI NJIHOVE MALE IN VELIKE SKRBI, NJIHOVO DRUGO ŽIVLJENJE. GROBO, ČISTO PROZAIČNO, NEUSMILJENO.

NAŠA ANKETA JE POTOVALA MED NJIMI, TU IN TAM. PREDAVANJA IN ŠTUDIJ, BRANJE KNJIG IN LETNA SKUPŠČINA ZSJ IN ŠE MARSIKAJ. PA NAJ NAŠA ANKETA SAMA PRIPOVEDUJE O NJIHOVEM TEŽKEM ŽIVLJENJU, A KLJUB TEMU TUDI O UPANJU, DA BO DRUGO, SAMO NJIHOVO ŽIVLJENJE KDAJ VENDARLE DRUGAČNO — LEPŠE IN BOLJ SVETLO.

Vsekakor Suez

Danes je mir potreben svetu bolj kot kdajkoli poprej, posebno mladini, ki želi po poti ustvarjanja in napredka.

Studentje, naši anketiranci, gledajo z zaupanjem v OZN, v njeno moč in vlogo, ki nenehno narašča, so proti zatiranju malih narodov, so za mir. Tako kaže pravilo:

— Nasprotja med državami se nenehno bližajo. Največ zaupanja imam v organizacijo ZN, ki je uspešno intervenirala ob napadu na Suez. (Psiholog.)

— Pomiritev vojnih žarišč, ki jih je bilo precej. Tu so imeli ZN veliko vlogo. (VPS.)

— Komisija za razorožitev se je razšla brez uspeha? Samo za nas nas vlečejo... (Pedagog.)

— Tega ne komentiram. (Arhitektika, brucka.)

— Prebujanje afriških narodov, kriza kolonij. Madžarska je bila problematična. (Strojnik.)

— Odnosi vzhod-zahod se vzklaajo. Vse gre bolj mirno, brez ropota. Kaže, da bo kdaj le mogoče reševati mednarodne probleme na mirnem način. (Ekonomist.)

— Pri suezski krizi in sirjskem vprašanju se je pokazalo, da ima OZN večjo moč kot bloki velesil. (Metalurg.)

Kolega z gradbene je raje povedal, kaj bi želel v mednarodni politiki leta 1958:

— Čas bi bil, da bi resno pričeli z razoroževanjem. Uničijo naj vse zaloge jedrskega orožja!

Mnogi pripisujejo velik pomen pri popuščanju mednarodne napetosti ne le OZN, ampak tudi satelit:

— Satelit je potegnil za sabo vse ljudi. Z njim je nastopila nova doba. (Metalurg.)

— Vse človeštvo je morda prvikrat v svoji zgodovini prisluhnilo samo enemu glasu — sicer Lajkinemu lajanju — ali vendar... (Filozof.)

Premalo in preveč

Bilo je več ali manj naključje, da smo se srečali samo s kolegi, ki delajo v študentski organizaciji. Radi delajo, čeprav je včasih težko, ker ni vedno dovolj časa...

Nekaj odgovorov:

— Delam, toda rad bi še več, če me ne bi ovirala študij in služba. (Ekonomist.)

— Zaenkrat samo z željami. (Filozof.)

— Rada se udeležujem debatnih večerov. (Slavistka.)

Kolegi, ki so odgovarjali na anketo, menijo, da je prav, da se študentska organizacija zaima res za vse probleme študentov, nočejo pa poglabljeno ideološko-politično delo.

Jo nikoli izgubiti pravilno perspektivo razvoja stroke in odgovarjajočega znanstvenega področja. Jasn je, da mora biti univerzitetni pouk določen s potrebnimi praksami, ne smemo pa pozabiti, da tudi univerzitetni pouk bistveno vpliva na prakso. Strokovnost pa ni edina zahteva, ki se postavlja pred univerzo. Univerza mora izoblikovati študenta za aktivnega družbenega delavca, ki bo deloval v neki določeni sredini in v pogojih določene družbene sredine. Zaradi tega zahteva, da mora univerza doprinesiti k formiranju študenta kot človeka, ki bo aktiven delavec v graditvi in razvoju družbe, ki bo vedno upošteval obstoječe družbene pogoje, v okviru katerih bo reševal probleme svoje stroke. Danes je toliko bolj, ker se skoraj noben problem ne more rešiti izven družbenih pogojev in sredine, v katerih se pojavljajo, pri čemer ta sredina ni vedno določena z državnimi ali nacionalnimi okviri.

Najraznovrstnejše praktične veje in individualni način dela profesorjev in asistentov s študenti, dobivajo danes poseben pomen. Posebno zaradi razloga,

katere skozi vse življenje, s prijaznostjo in zvestobo. Nerodokodaj se je težko ločiti od dela in za dve, tri ure obiskati gledališče, kino, še manj časa pa je za branje knjig. Toda kljub temu, da čas neusmiljeno priganja k delu, si mnogi še vedno ukradejo kakšno uroico na dan za prijetno srečanje z včasih tudi neznanim prijateljem, nevsiljivim svetovalecem, vzgojiteljem.

Različni okusi, različna mnenja: nepozabna gledališka predstava, knjiga, film.

— Dolgega dneva potovanje v noč, zadnje čase nisem brala nič posebnega. Plašč, opera: Črne maske. (VSMS.)

— Knjiga — težko bi rekel. Morda čudno — Sagrinova koža. Polkovnik Chaubert. (Pedagog.)

— Dnevnik Ane Frank. Berem malo, ni časa. Mali človek. »V soboto zvečer« še nisem videl. Piknik, seveda. (Strojnik.)

— Za gledališko predstavo se ne morem odločiti. Knjiga: Vojna in mir. (AIU.)

— Gledam samo dobre filme. Pismo s peresom. Zemlja se z nami premika. Optimistična tragedija. Všeč so mi vse operne predstave, v katerih nastopa Langus. (Germanistka.)

— Dnevnik Ane Frank. Piknik in Vzhodno od raja. Posebno me zanima razvoj jugoslovanskega filma. (Slavist.)

— Madame Butterfly. Ozri se proti domu, angel. Ko li vsi fantje sveta. (Ekonomist.)

— Hlapci (v Drami), La strada, Zločin in kazen, študijsko... (Komparativist.)

— Ladja spominov. Na posrečen, nepriljen način nam je približala revolucijo. Najbolj zanimiva knjiga: Dober dan, žalost. Piknik. (Pedagoginja.)

— Lahko bi bili stiki med študenti različnih oddelkov tesnejši! Le tako bomo lahko reševali vprašanja enotno za vso fakulteto. (Pedagog.)

— Pri delu v organizaciji ZSJ spoznavam ljudi in njihove težave. Pomagam jim, kolikor pač morem. (Strojnik.)

Dnevi med skriptami in programi

Mnogi študirajo redno, mnogi to samo poizkušajo. Nekateri doma, v toplo zakurjeni sobi, drugi prečkajo po vlakih, v čakalnicah — in študirajo. Pa še v prenapolnjenih sobah v naselju in drugod, v knjižnicah, če dobe prostor, in seminarjih, parku...

Na vprašanje, »študiraš redno«, so odgovarjali:

— Sedaj že. Enkrat sem se moral ponovno vpisati. Morda sem bil sam kriv. (Metalurg.)

— Približno, da. Razmere me silijo. (Ekonomist.)

— Po triletnem odmoru (prej služba), sedaj spet redno študiram. (Germanistka.)

— Če sploh študiram, to je tu vprašanje. (Filozof.)

— Do sedaj še... sicer pa je še prezgodaj govoriti... brucka! (Arhitektika.)

— Ze, toda skript ni, pa tudi s tujo literaturo je križ. (Medicinec.)

— Študiram — v službi... (Ekonomist.)

Nismo pričakovali, da bo toliko kolegov na to vprašanje odgovorilo z »redno«. Sicer pa je nekdo pripomnil: »Redno študirati — to je širok pojem. Določa ga pač mnogo faktorjev.«

Stari znanci

Vsak ima svoje prijatelje in se rad srečuje z njimi. Mnoge spremljajo ti nenavadni pri-

stojatelji, Zvezda je rojena, balet Labodje jezero. (Komparativistka.)

— Uživam v kavbojkah. V osrednji vlogi si vedno predstavljam sebe. Gledališče: ? Knjiga: Papežinja Favsta. (Medicinec.)

Tako, vidite, to je samo nekaj odgovorov. Mnogi so povedali, da se jim zdijo nepozabna nekatera gostovanja tujih umetniških skupin in so listov-umetnikov itd. Med pomembne kulturne dogodke prištevajo nekateri tudi študentski festival v Ljubljani in dolenjski festival v Kostanjevici.

V anketi lahko razberete, da študentje še precej redno obiskujejo gledališke in operne predstave ter koncerte, likovne razstave pa manj. Če jih pa ne obiskujejo, imajo prav gotovo vzrok kakor kolega s slavistike, ki je rekel: »Obiskujem kulturne prireditve, v kolikor mi pač to dopuščajo finančne možnosti...«

Med časopisnimi stolpci

Življenje iz dneva in dan ne more biti brezbarvno, brez poročil o svetu, tujem in domačem. Vsakdo, kdor hoče hoditi vstrle z današnjim dnem, mora brati. Najrazličnejše časopise in literarne revije. Študentje, kakor je pokazala anketa, jih radi prebirajo.

Časa ni mnogo, zato večina kolegov komaj utegne prebrati nekatere dnevne časnike, literarne in druge revije pa ob leže nedotaknjene.

Prisluhnimo, kaj pravijo:

— Vse dnevno časopisje. Tudi Upokojenca — ta je čudovit! (VPS.)

— Vse kar dobim. Posebno pa Tovarša in nemške revije. (VSMS.)

— V Tribuni preberem najprej (z ljubeznijo) prvo stran, potem pa vse naslednje. Nazadnje preberem zadnjo stran. Je duhovita... več pestrosti! (Slavist s smislom za humor!)

— Dobro, dobro — ničesar ne pogrešam, vsaj zaenkrat ne.

— Sem pri »Partizanu«. Zelim, da bi organizirali telesno vzgojo posebej za študente. (Ekonomistka.)

— Ne, sem poročen. Nado-meščam gospodinsko pomočnico... (Absolvent elektrotehnike.)

— Rad bi se priučil kakšne ga jezika. Motor me niti ne veseli. (Pedagog.)

— Da bi videl kaj novega. Če bo, bo tudi motor. (Gradbenik.)

— Bi, v kakšno tehnično razvito državo na praktično

VPRAŠALI SMO:

- Dogodek, ki pomeni po tvojem mnenju največji napredek v mednarodnih odnosih in v delu OZN?
- Sodeluješ pri delu študentske organizacije?
- Kaj ti je v delu študentske organizacije všeč — česa pogrešaš?
- Študiraš redno?
- Obiskuješ kulturne prireditve? Nepozabni kulturni dogodek, gledališka predstava, knjiga, film?
- Revije in časopisi, ki jih bereš?
- Kaj lahko poveš o Tribuni?
- Športnik ali ne?
- Kako se preživljaš?
- Kje te v življenju najbolj čevlji žuli?
- Tvoje letošnje počitnice?
- Bi šel na prakso v inozemstvo?
- Če ti je dolgčas, kako se zabavaš?
- Si lani lahko uresničil vsaj večino svojih načrtov in želja?
- Želje ob novem letu?

Všeč so mi prevodi iz tujih slovstev, sem in tja tudi kakšen originalen vic. (Strojnik.)

— Slab jezik (? op. ur.) več duhovitosti, več literarnih prispevkov (prosim, prizanesite mi z domačimi!). (Komparativistka.)

— Zadnji dve leti se s športom ne ukvarjam. Ni pravih možnosti — »Partizan« je od rok. Rad bi se le fizično utrjeval, ne mislim pa na tekmovanja. (Pedagog.)

— Ne, sem prestar. Želim se pa včasih razmigiati. (Strojnik.)

— Jem v menzi in zato ne morem gojiti športa. Kalorij je komaj dovolj za pot do fakultete in naza! (AIU.)

usposabljanje. (Študentka tehnične fizike.)

— Najbrž ne bom mogel v inozemstvo, ker ne pridem v poštev. (VPS.)

— Se nisem mislila na to. (Brucka arhitektike.)

— Se mi ne izplača, ker imam redno plačo. (Ekonomist.)

Ni časa za dolgčas

Tako trdijo skoraj vsi. Težko je v vsakdanjem ritmu predavanja, izpitov, službe, dela ujeti kakšno uro dolgega časa. Dolgega časa ni!

— Če ga imam, ga preganjam z razgovori o Reviji 57. (Slavist.)

— Z risanjem. (Arhitekt.)

— Draga duša, dolgega časa sploh ni. Za nas ni ne petka, ne svetka. (Geodet.)

— Prostega časa nimam. (Komparativist.)

— Dolgčas preganjam z dolgim časom. Ali pa študiram kakšen smešen predmet. (Filozof.)

— Absolutno dolgčas mi ni nikoli. Sicer so pa tu gostilne. (Agronom.)

Torej dolgega časa ni? Pa najljubša zabava? Ne samo filmi, knjige, radio, ampak še marsikaj drugega:

— Tarok in poker. Praksa za vstop med upokojenke. Kje, tega ne povem. (Ekonomist.)

— Amatersko igranje v gledališču. (VPS.)

— Tu detektor, doma klavir. (Gradbenik.)

Sementi želja

Vsak ima svoje male in velike želje. Redkim kolegom so se uresničile že letos, mnogi upajo, da se jim bodo prav gotovo v prihodnjem letu. Resnica je pač ta, da so želje čisto večje, kot jih je mogoče uresničiti.

— Nikoli ne uresničim toliko, kolikor bi želel. Tudi letos sem uresničil samo tričrt svojih želja. Želja, da bi čimprej doštudiral, še vedno čaka. (Strojnik.)

— Poiskati si novo stipendijo, ker bi rada nadaljevala študij. (VSMS.)

— Stanovanje v študentskem naselju, zdravje, izpiti. (VPS.)

— Čimprej v službo, med oiroke. (VPS.)

— Nimam nobenih posebnih želja. (Arhitektika.)

— Da bi izvedli razorožitev. (Komparativist.)

— Uresničil sem v glavnem vse želje, razen poglavitne: dobiti pametno dekle. (Filozof.)

— Rad bi se oženil, toda to je moja privatna stvar. Za javnost: da bi se kolikor mogoče približal diplomu. (Slavist.)

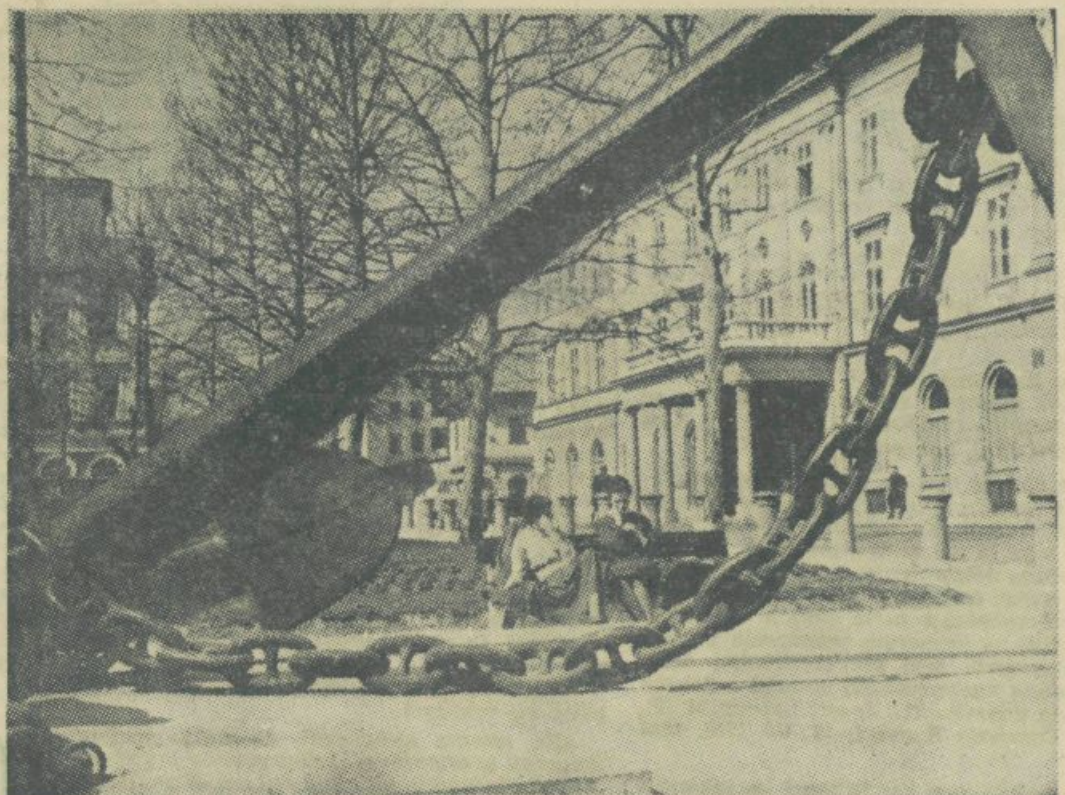
— Da končam roman in grem za pol leta v inozemstvo. — (Komparativistka.)

— Rad bi bral dober sodoben slovenski roman. (Pravnik.)

Zbrala in napisala:

DUŠAN VOGLAR

in MARJAN KUNEJ

Sredi mesta

— Kogojevske Maske — izredna stvar. Čudno, da se je niti nas našlo kaj takega. Zupančičeva Sedmina. Ana Karenina. V soboto zvečer. (Gradbenik.)

— Spomin na dva ponedeljka (Miller 10 pik, režija 7), Jaz, Klavdij (jaz: 10 pik, Klavdij 8, prevajalec 4). Piknik (film 9 pik, Kim Novak pa 13). (Slavist.)

Dolgo božično kosilo in Posledice pokvarjene večerje na študentskem festivalu. Odstranite norca (iz Drami). (VPS.)

— Pogled z mostu, Mehring: prispevki k zgodovini literar-

— TT in Pavilhe sploh ne berem. Principialno! Tudi Obzorika ne. Vse druge revije in časopise pa. (Komparativistka.)

— Berem dnevnik, Gradbeni vestnik, Manekena. (Gradbenik.)

— Poročevalca, Ljudsko pravico, strokovne revije, Revijo 57. (Študentka tehnične fizike.)

— Dnevnik. Strokovne revije, Revije 57 ne, pač pa Naše razglede in Sodobnost. (Medicinec.)

Zanimivo in čudno obnemem, da je med anketiranimi le malo takih, ki berejo študentsko Revijo 57. Zakaj? Nekaj odgovorov:

— Revija 57? Dokaj neenotna, jemljem jo samo kot pregled dela... (Komparativist.)

— Revija 57 je predraga. (Ekonomist.)

— Kaj mislim o Reviji 57? To bi bilo samo za zadnjo stran Tribune... (Slavist.)

Kakor smo lahko razbrali iz naše ankete, berejo Revijo 57 največ študentje filozofske in pravne fakultete.

Napake našega pisanja

Malokdo ve, skoraj nihče. 6500 izvodov našega lista, Tribune, gre med kolege in drugam. Čeprav nam je malce nerodno, toda kljub temu moramo priznati, da se je večina anketirancev zelo pohvalno izrazila o svojem glasilu. Malokdo pozna tudi naše težke pogoje, v katerih delamo, mnogi nehoti prezrejo naš trud, da bi list približali čimbolj kolegom.

Kako so odgovarjali?

— Tribuna je letos boljša kot je bila včasih. Več iz problematike kulturnega življenja! (Slavist.)

— Redkokdaj jo berem. Nisem naročnik, toda bi rada postala. (Študentka tehnične fizike.)

— Z zanimanjem čakam vsake številke. Všeč mi je, da zadnja stran in poročila o delu študentske organizacije. (Pedagoginja.)

— Na vsak način bolj pestra kot lani, nimam pa časa, da bi sodeloval. (VPS.)

Skodelica športni navdušeni

Mladi ljudje so po navadi navdušeni športniki. Košarka, atletika, orodna telovadba, nogomet... in še kaj. Vse, kjer so potrebni napori in kjer se lahko dosegajo uspehi. Ne gre pa vedno za časopisno slavo in lov za rekordi, ampak predvsem za zdrav duh v zdravem telesu. Seveda mnogi kolegi nimajo toliko časa, da bi se redno ukvarjali s športom in telesno vzgojo. Zato je še toliko večja želja po organizirani telesni vzgoji na univerzi.

Anketirani kolegi:

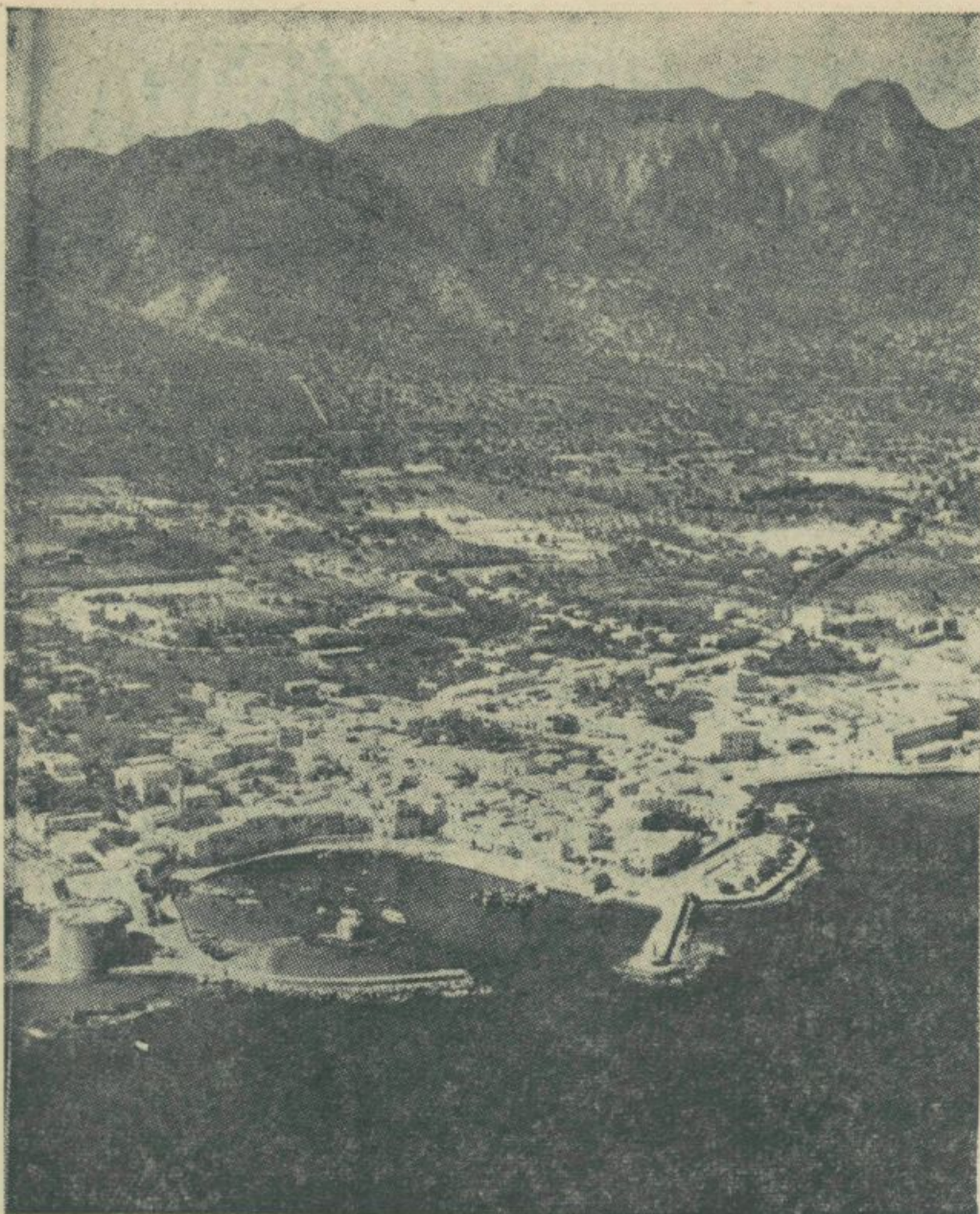
— Noben šport me ne privlači posebej. Na orodju telovadim že od svojega sedmega leta. (Arhitektika.)

— Nisem aktiven športnik. Če hočem študirati... Pač pa telovadim vsako jutro. (Gradbenik.)

— Priložnostno, kadar je sneg. (Geodet.)

— Mnogo avto-stopam, če je to tudi šport... (Pravnik.)

— Sport je odvajalno sredstvo za politeligenčne ljudi. Samo enkrat sem bil na nogometni tekmi. Ves čas sem se zelo trudil, da bi usotovil, kdo je Partizan, kdo Crvena. Ko se mi je to že skoraj posrečilo, so me polčas zamenjali prostore... (Komparativist.)

Kirenijs, eno izmed ciprskih pristanišč. Spodaj belo, svetlo in z žico ograjeno mesto, zadaj pa svobodne in grozeče gore...

Ekonomski problemi evropskih študentov

Povsod: GLOBOK IN PRAZEN ŽEP

Ta prikaz je izveček iz poročil sedemnajstih študentskih predstavnikov evropskih dežel na konferenci v Koppenhagen, kjer so razpravljali o socialnih in ekonomskih problemih evropskih študentov.

Najbolj zanimiv pojav na konferenci, ki je brez dvoma presenetil tudi same delegate, je bila ugotovitev, da so kljub velikim razlikam v vzgojnih sistemih in učnih tradicijah raznih dežel študentski ekonomski problemi v osnovi skoraj povsod enaki.

Glavni problem današnjega evropskega študenta, kako si finančno zagotoviti svoj študij, je nastal v zadnjih petdesetih letih kot posledica spremenjenih socialnih in ekonomskih pogojev študija. V prvi vrsti se je v teh letih močno povečalo število študentov, ki prihajajo iz tistega dela družbe, ki je doslej le težko prišel do univerzitetne izobrazbe. Tu moramo upoštevati tudi žensko mladino, ki se v čedalje večjem številu vpisuje na univerze. Istočasno pa so se, vsaj v nekaterih evropskih deželah, precej dvignili stroški študija zaradi po-

daljšanja študijske dobe, ki jo zahtevajo sodobni znanstveni dosežki. Ker imajo starši zaradi vsega tega vedno manj možnosti, da bi sami šolali svoje otroke, mora država v vedno večji meri prevzemati skrb za študente. Sicer pa že same zahteve modernega življenja po čim večjem številu znanstvenikov, tehnologov itd. silijo državo, da sprejema te obveznosti.

Vsi delegati so si bili edini v tem, da je danes univerzitetna vzgoja dostopna vsem članom družbe, čeprav so nekatere dežele v tem pogledu storile več kot druge. Na primer, samo 14,75 odstotkov italijanskih študentov v letu 1955 je bilo sinov veleposelstnikov, industrialcev, visokih uradnikov itd., medtem ko je ta odstotek znašal 1912. leta 61,11. Število študentov iz ostalega dela družbe pa se je povzpelo od 22,61 odstotkov v letu 1912 na 56,26 odstotkov v letu 1955. Vsaka delegacija je dala podatke o socialnem sestavu študentov. Francoski delegat je izrazil svojo zaskrbljenost zaradi izredno nizkega odstotka (3,7) študentov — otrok

industrijskih in kmetijskih delavcev, ki tvorijo v Franciji 30,5 odstotkov vsega prebivalstva.

Razprava o različnem socialnem sestavu študentov v raznih evropskih deželah je privedla do razpravljanja o različnih metodah financiranja študija v teh deželah. Tabela prikazuje, kako velike so razlike v stroških študija med raznimi evropskimi deželami. V teh zneskih ni zajeta šolnina (vpisne in izpitne takse).

Dežela	Let. izdatek	Izdatek v dolarjih
Danska	3600—4000 kron	522 do 580 dolarjev
Anglija	300—500 funtov	840 do 1400 dolarjev
Finska	197,730 f. mark	620 dolarjev
Nizozemska	2.780 guldnov	734 dolarjev
Švica	3960—4800 šv. fr.	912 do 1092 dolarjev
Jugoslavija	58.800 dinarjev	185 dolarjev

Glavni vzrok teh razlik ni v višjem ali nižjem življenjskem standardu, pač pa v odnosu države in javnosti do vzgojne politike. V deželah, kjer so stroški študija nizki, študentje navadno prejajo podporo v raznih oblikah, kot so: cenena nastanitev v študentskih domovih, znižana hranarina, popust na prevoznih sredstvih itd. Tak sistem indirektnih pomoči imajo n. pr. na Nizozemskem, medtem ko imajo v Angliji in Walesu, kjer so študijski stroški v primerjavi z ostalimi deželami zelo visoki, sistem direktne pomoči v obliki štipendij in podpor ter študentje nikjer nimajo drugih popustov. V deželah, kjer imajo sistem indirektnih pomoči, dobijo štipendije samo izredno nadarjeni študenti, večina pa si pomaga s posojili, ki jih daje država ali privatne ustanove.

Zelo težko pa je primerjati prednost tega ali onega sistema, ker skoraj v vseh deželah obstojata oba. V nekaterih deželah je opaziti tendenco, da dobivajo talentiranejši študenti večjo finančno pomoč na račun ostalih študentov. Prav tako so na konferenci razpravljali o vplivu države na smer, oziroma vrsto študija, ki ga ima država z dajanjem pomoči. Italijanska delegacija je omenila, da prihaja na nekaterih italijanskih univerzah močno do izraza pri podeljevanju podpor tudi politična opredeljenost študentov, ki naj prejajo pomoč. Delegati, izjemno švicarske delegacije, ki je bila mnenja, da morajo nositi glavno skrb za študenta njegovi starši, so se zedinili v tem, da mora država zagotoviti primerno finančno pomoč tistim, ki jo pri svojem visokošolskem študiju potrebujejo, ne da bi pri tem izvajala pritisk nanje ali na njihove starše, in priporočila vsem nacionalnim zvezam, naj uporabijo svoj vpliv pri razdeljevanju državnih podpor študentom. Pri tem naj upoštevajo predvsem nadarjenost

študenta in njegove finančne potrebe.

V nadaljevanju razprave so delegati govorili o pomembnosti svojih študentskih zvez pri podeljevanju štipendij in pomoči. Nemški delegat je dejal, da imajo pri njih v komisijah, ki podeljujejo štipendije, tudi študenti svojega predstavnika. Francoski delegat je govoril o staveh, s katerimi se francoski študenti borijo za štipendije. Tudi švedski, jugoslovanski in škotski predstavniki so razložili svoje mnenje o tem problemu. Diskusijo so zaključili s priporočilom vsem študentskim unijam, naj izrabijo svoj vpliv in pošljejo svoje predstavnike v organe, ki se ukvarjajo s pomočjo študentom.

Da morajo nacionalne zveze v tej smeri storiti še mnogo več kot doslej, dokazujejo dejstva, da je mnogo študentov med študijem redno zaposlenih. V Franciji n. pr. se je število zaposlenih študentov od leta 1946, ko jih je bilo 21,2 odstotkov, dvignilo v letu 1952 na 25,2 odstotka, odstotek pri študentkah pa se je v istih letih dvignil od 18 do 20,7. Trideset odstotkov vseh današnjih študentov pa se bavi z zaslužkom, ki nima nobene zveze z njihovim študijem.

Vzrokov za to delo bi našli mnogo — slab ekonomski položaj študentov, želja, da bi bili neodvisni od svojih staršev, pomanjkanje štipendij itd. Zato ni čudno, da študentje v vseh deželah še vedno pričakujejo od staršev pomoč pri svojem študiju. V Nemčiji starši popolnoma vzdržujejo 32 odstotkov študentov in 50 odstotkov študentk. Delegati si niso bili edini v tem, kakšna naj bo pomoč staršev in do katere mere naj se starši zrtujejo za otroke, ki študirajo na univerzi.

Na konferenci se je jasno pokazala potreba po nadaljnji izmenjavi informacij in predlogov o pomoči študentom. Med najpomembnejšimi problemi je problem najmanjša študentskih posojil in njih odplačevanja, ker je ta oblika med študenti zelo razširjena. Rezultati konference so dober napotek za nadaljnje diskusije študentov o enem izmed njihovih osnovnih problemov in udeleženci so želeli, da bi se še večkrat sestali in se pogovorili o svojih uspehih in težavah na tem področju.

Angleži Angležem o Cipru

BESEDE JE LAHKO POZABITI

»Manjšina mora sprejeti voljo večine.« (Earl of Listowel, House of Lords, Hansard, 27. VII. 1. 1955, 285.)

Britanska vlada in javnost zamerita Cipračanom zlasti t. i. »steroidno dejavnost« EOKA. Sedemdeset let o si Cipračani zamenjajo prizadevanja na miren način doseči svobodo. Menda je Hardingov predhodnik sir Armitage, ob obisku nekega člana britanskega parlamenta na Cipru celo izjavil, da si ciprski Grki ne prizadevajo resno za samoodločbo, ker se bore le z besedami. Brez dvoma Cipračanom ob stalnem britanskem NE ni preostalo drugega, kot zgrabiti za orožje.

Angleška opozicija meni o tem: »Ali g. predsednik vlade ne smatra, da je nasilje na otoku direktno posledica odklonitve vlade Nj. Velikanstva, da bi kakorkoli zagotovilo Cipračanom, da bi se načelo samoodločbe izvedlo?« (Gaitskill, House of Commons, Hansard, 12. VII. 1956, 802.)

»Dejstvo je, da dokler prebivalstvo Cipra ne more verjeti, da bodo njegove težave odpravljene, da mu ne preostaja drugega, kot da jih skuša odpraviti samo.« (Bevan, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 19. VII. 1956, 1512.)

In še o brezobzirnem, surovem britanskem postopanju na Cipru: »Če vlado res zanima Ciper in ne le teoretični prestiž, potem upam, da bo naredila konec svoji politiki neusmiljenega zatiranja, in namesto tega ubrala pot razgovorov, do česar končno mora priti, pa naj ji to ugaja ali ne.« (J. Dugdale, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 19. VII. 1956.)

Lepe besede! Član lordske zbornice je celo patetično vzkliznil:

»Ne smemo spregledati, da imajo majhne skupnosti pravico živeti. Imajo pravico do svobode in lastnega načina življenja.« (Lord Wise, House of Lords, Hansard, 25. VII. 1956.) Toda doslej so to samo besede! In besede je tako lahko pozabiti, še posebno takrat, ko se zamenjajo vloge v parlamentu, točneje, ko pride opozicija na vlado. Toda izgovorjene so bile in tudi to nekaj pomeni, kljub temu, da je britanska politika do Cipra še vedno ... zadeva napak nelogičnosti, zavračanja očitnih dejstev; in še več, to je vrsta neuspehov brez vsakršnega napredka, pri čemer je javno mnenje (tako v Britaniji) kot drugje po svetu (vladi o. pr.) nasprotno.« (Lord Winstler, House of Lords, Hansard, 14. IX. 1956, 873.)

»Ostane le še ovira več, namreč kako povrniti nadškofa Makariosa na svetovni oder dogodkov? To bo pač prej ali slej nujno potrebno storiti, o tem ni dvoma... Toda ko lord Radcliffe izdela prvi osnutek (ciprske ustave o. pr.), ga bo nujno potrebno prediskutirati direktno s ciprskimi voditelji in nadškofom, ker sicer prvi — popolnoma upravičeno — ne bodo nikdar pristali nanj, dokler je on (Makarios o. pr.), njih splošno priznani voditelj.« (Dr. Fisher, House of Lords, Hansard 25. VII. 1956, 224.)

Kot se spominjamo, so se takrat razgovori pretrgali vsled nesoglasja v treh točkah in sicer: ob sestavi ciprske skupščine, ker Britanci niso pristali na tak sistem, da bi grška večina na otoku imela v njej odgovarjajočo večino; ob notranji varnosti, ki so si jo hoteli pridržati Britanci; ob amnestiji. Pri vsem tem so Angleži zlasti poudarjali strateški pomen otoka. Vrsta laburističnih in liberalnih poslancev se tudi v tem razhajala.

»Očitno je bilo že dalj časa, da ne moremo imeti zadovoljive baze na otoku, ker bi bila obkrožena z nam sovražnim civilnim prebivalstvom.« (A. Bevan, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 14. III. 1956, 403-404.)

»Kakšno bazo imamo na Cipru? Imamo tam 3000 vojakov in poslali smo jih še 10.000, da so zaščitili onih 3000.« (C. Davies, Liberal M. P., Govor v Central Hall, London, Marec 1956.)

»Rečeno nam je bilo, da moramo obdržati Ciper in čete na njem, ker želimo kupovati nafto na Srednjem vzhodu. Naj popolnoma poenostavim položaj, a tega le ne morem razumeti. Če nam srednjezhodne dežele prenehajo prodajati nafto, bomo mar poslali čete, da jo dobe? Moram ugotoviti, da celo vprašanje nafte mora v sodobnem svetu temeljiti na primernih trgovinskih in ekonomskih dogovorih med zainteresiranimi deželami. Je docela anahronistično govoriti o potrebi baz za naše dobave.« (L. Jeger, Labour M. P., House of Commons Hansard, 19. VI. 1956, 1505 do 1506.)

Skoraj še bolj togo kot Britanci, so zahtevali na Cipru status quo Turki. Za vzrok so navajali bojazen za turško manjšino in svojo varnost, če pride Ciper po grško upravo! To seveda ni nezgodben razlog! »Ne glede na vrednost pisanih zagotovil smatram, da sta dve resnični jamstvi, ki jih uživajo Turki na Cipru. Prvič so Grki in Turki stoletja živeli prijateljsko na otoku in zadnjih 35 let v skladu s Lausanskim sporazumom tudi povsod drugod, kjer so se znašli skupaj, drugič pa je mnogo večja grška manjšina v Turčiji, kot turška v Grčiji.« (K. Robinson, Labour M. P., House of Commons Hansard, 19. VII. 1956, 1460.)

V OZN znova govornijo o Cipru. Ne nameravamo ugrabiti, če smo danes kaj bliže tega, na videz sila zamotanega problema, kot pred letom dni. Brez dvoma je nekaj dejstev, ki nas lahko navdajajo z upanjem!

Kot že rečeno, ne nameravamo ugrabiti, pač pa želimo pokazati na podlagi debat v obeh domovih britanskega parlamenta z izvečki govornikov opozicijskih poslancev, da Ciprski problem le ni tako zamotan, kot izgleda. Saj v resnici ni trditve britanske vlade, ki je ne bi že opozicija v parlamentu z lahkoto ovrgla!

Nedvomno je bil Ciprski problem v središču zanimanja spomladaj in poletju 1. 1956, po prekinitvi dolgotrajnih razgovorov med Britanci in nadškofom Makariosom.

Poglejmo, kaj meni o tem opozicija v britanskem parlamentu!

»O razgovorih se navaja, da ni prišlo do sporazuma v treh točkah. Jaz pričakujem da bo g. minister za kolonije pojasnil, kaj meni s svojim poročilom, da je nadškof vselej, ko je bila rešena kaka zadeva, spravi na dan vrsto novih. Ne vidim nobenega potrdila za to v pisnih, ki so bila izmenjana. Proučil sem to konferenco nad vse pozornost in skušal ugotoviti, kateri primer je imela v mislih vlada, pa je to v pisnih sila težko odkriti. Po tej konferenci sodeč, je nadškof zmagovalec. Cist je od vsega začetka.« (A. Bevan, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 14. III. 1. 1956, 398.) Ali pa: »Vprašujem se, če si vlada (britanska, o. pr.) sploh želi razgovorov? Odgovor NE... Zunanji minister je dejal, da ni bilo močnega storiť kaj več, kot sprejeti načelo o samoodločbi. Toda, kaj je zgolj načelo, če se pa v praksi ne izvede? To je toliko kot nič.« (J. Dugdale, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 14. IX. 1956, 408.)

»Nadškof je spraševal o tem, vse dokler ni g. minister za kolonije odšel tja na zadnjo konferenco, in edini odgovor, ki ga je dobil, je bil: 'Imeli boste široko samoupravo, a mi bomo doleteli dobrega pravilnika, ki bo obdelal podrobnosti.' To tudi meni ne bi zadostovalo in ne bi niti g. ministru za kolonije, če bi bilo njemu objuljeno.« (C. Davies, Liberal M. P., House of Commons, 14. III. 1956, 439.)

In o deportaciji Makariosa, ki je sledila prekinitvi razgovorov: »Končno želim spregovoriti še o poslednjem dejanju prisiljenosti vlade, namreč o izgonu nadškofa... Je to brez primere za vlado, da se udeležuje pet mesecev razgovorov z osebo, ki jo priznavajo kot predstavnika, voditelja in zagovornika svojih ljudi, ko pa se razgovori, prekinejo... ga ožigosa kot zločinca, aretirajo in pošlje v preganstvo.« (K. Robinson, Labour M. P., House of Commons, Hansard, 14. III. 1956, 425-426.)

TAMILI IN SINGALEZI

Otok Ceylon ima 8 in pol milijonov prebivalcev in meri 65.585 kvadratnih kilometrov. Leta 1947 je dobil po 133 letih britanskega vladanja neodvisnost. Že v zadnjih letih britanskega vladanja so počasi začeli odpravljati stari fevdalni sistem, čigar korenine so tičale v daljni preteklosti, in uvajati prve začetke demokracije. Prvotno poljedelska dežela, nekoč imenovana »vzhodna žitnica« zaradi svojega pridelka riža, se je spremenila v poljagrsko deželo s poudarkom na pridobivanju čaja, kavčuka in bombaža. Danes večejo moderna prometna sredstva že vse dele otoka.

Tudi v šolstvu se je veliko spremenilo. Samo nekaj desetletij nazaj je bilo skoraj vse šolstvo v rokah budističnih menihov, ker je bil budizem vera večine otoškega prebivalstva. Vzgoja v teh šolah je seveda temeljila na klasičnih sanskrita in je popolnoma zanemarjala moderne znanosti. Ta sistem šolanja se je še bolj okreplil, ko je začelo ministrstvo prosvete graditi po mestih in vaseh šole.

Odločilna sprememba pa je nastopila leta 1951, ko so med drugimi reformami vpeljali svobodno vzgojo od otroških vrtec pa do univerz. Otroci od 5. do 14. leta morajo redno obiskovati šolo, kjer je pouk v materinščini. Šolstvo je razdeljeno na osnovno, srednje in višje. Učni jezik je materin jezik, vendar je v srednjih in višjih šolah angleščina še vedno važen del pouka, ker je pouk na univerzi in tehničnih šolah popolnoma v angleškem jeziku. Danes je vzgoja na Ceylonu skoraj popolnoma v rokah države. Vsaka od devetih provinc ima šolskega nadzornika, ki s svojimi pomočniki nadzoruje javne in tudi privatne šole.

Učni načrt je mnogo širši od starega. Poleg čitanja, pisanja in računanja se učijo še zgodovino, geografijo in administrativne predmete. Še vedno pa je čutiti ostanke starega. Prosvetnemu ministru n. pr. ni všeč, da se tudi dekleta udeležujejo športnih tekmovalj.

Z uvedbo svobodne vzgoje je dobila vlada kontrolno nad šolanjem, seveda pa mora šole tudi finančno vzdrževati. Šol, ki jih država ne podpira, je zelo malo, danes samo dve šoli ne prejmeta državne podpore.

Slaba stran svobodnega šolstva je v tem, da mladina zapušta

zemljo, se izšola in si išče dela v mestih in večjih krajih. To ima za posledico pomanjkanje kmetijskih delavcev, na drugi strani pa mnogo nezaposlenih mladih ljudi v mestih.

Danes imajo na Ceylonu samo eno univerzo. Mnogo pa je šol, ki bi jih lahko smatrali za nekaj srednjega med našimi gimnazijami in univerzo. To so šole za pravnike, tehnike, učitelje itd. Univerza je bila ustanovljena šele nedavno in se razvija iz prejšnjega univerzitetnega kolegija, ki je bil podružnica londonske univerze. Na univerzi so fakultete za inženirijo, medicino, stomatologijo, orientalske študije, agronomijo, veterino in fakulteta za lepe umetnosti. Poskoplja univerze so na novo zgrajili in so med najlepšimi na svetu.

Vpis na univerzo je zelo težaven zaradi pomanjkanja prostorov. Na univerzi je prostora samo za 6000 študentov. Zato vsako leto sprejmejo samo deset odstotkov prosilcev.

Študentska aktivnost je precej omejena. Čeprav študenti svobodno volijo svoje predstavnike, je delo teh zelo težavno, ker šolske oblasti v vsaki študentski akciji iščejo revolucionarne ali pa reakcionarne pobude.

Eden izmed najvažnejših problemov na Ceylonu je problem jezika. Otok je naseljen s Singalezi in s Tamili. Vsak narod ima svoj jezik, svojo kulturo in svoje tradicije. Za časa svoje vladavine so se Angleži trudili, da bi vsaj izobraženci govorili angleško, seveda je to privedlo do tega, da je bila večina izobraženec zahodno usmerjena.

Po pridobitvi neodvisnosti pa so se začele stvari spreminjati. Pojavilo se je močno gibanje, ki bi ga lahko imenovali »nazaj na vzhod« in ki so ga brezobzirni politiki še umetno podpirali. Ti so skušali izrabiti v svojo korist prebujen nacionalizem otoških prebivalcev, kar je privedlo do nesporazumov in sektaštvu.

Sedanja vlada je pri vzponu na oblast izrabila verska čustva in komunalne težnje Singalezov, ki so številčno dvakrat močnejši od Tamilov. Vladni politiki, posebno vzgojni, ki jo vodijo izključno Singalezi, se je to jasno pokazalo. Tamili izjavljajo, da se niso borili proti angleški nadvladi zato, da bi jo sedaj zamenjali s singaleško. Zaradi tega je sedanjí položaj, vsaj kar se tiče vzgojne politike, izredno občutljiv in lahko privede, če ne bo pametno rešen, do katastrofe.

USPEHI IN TEŽAVE KOLEGOV NA CEYLONU

Vse to se je zgodilo približno pred letom dni. V Maršailu. V Vieux quartiere — stari pristaniški četrti.

Mesta ob Mediteranu bi nikoli ne smela biti tako velika. Morje daje naseljem lepoto in čar; če pa se ta preobohito raztresejo, usrkajo vso svetlobo in razgled na nepregledne gladine. Zabužilo se v svojo umazanost in industrijski smrad. Tak je Maršail — mesto, katerega hiše so nekoč nametali iz letala na neravna kamnita tla. Pozneje so ljudje skozi vso to zmedo spletki ulice in bulvarje, stekali tramvajске mreže in privlekli k obali velike prekoceanske gigante.

Pred nočjo s padalsko brigado se nekaj besed o največji marsejski znamenitosti. Ta znamenitost je Canebierre. To je ulica, morda bulvar, a vse-kakor nekaj, o čemer ponosni Maršailci govorijo: »Če bi Pariz imel Canebierre, bi se lahko imenoval 'Mali Maršail'«. To pa ni majhna predznost v francoski deželi, kajti tam meče Tour de Eiffel suvereno senco na vse Bordeauxe, Lille in Lyone; Maršail je edini, ki si upa rci: prav nič ni važno, koliko km je od Maršaila do Pariza!

Na Canebierre ni mogočnih hiš, ni razkošnih lokalov, kar-varne so take kot povsod drugod, ulica ni ne široka in ne posebno lepa. Kaj je torej tisto

— neprekosljivo? Ljudje! Ti-soči. Nosi jih plima in oseka — gor in dol po mediteranski magistrali. Ljudje z vsega sveta; že davno so pozabili, kaj je tišina, kaj je ... Ljudje hrupi, kozmopolitska gneča, kjer so vse ženske brez izjeme lepe in predrzne kot prostitutke. Moški žive hitro, prav tako kot ves Maršail s Canebier-ro in ladjami.

Maršajsko pristanišče ni le veliko, temveč je tudi dolgo. Ogradili so ga z visokimi ograjami, kajti to »okno v

suet ne more biti kar tja v en dan odprto vsakemu fakir-u in za vsakega nebodisiga-treba. Njegova senca: grob,

debeloznat dim visi nad me-
stom, zakriva sonce, maše
morje in se sili v vsako ulico,
v vsako sobo, v srce vsakega
človeka ... Težak dim, ki
uravnava ljudem utrip in ko-
rak. Ko stojimo na vrhu Ca-
nebierre in zremo dol proti
morju, proti tisti nerazumljivi
gošči jamberjev in svim trd-
njavskim zidovom, se nam zdi,
da vsa ta čudna reka ljudi,
reka barv in denarja, beži
pred neko vojno, pred požar-
om ali poplavo; glasov ne
razumemo, a govorje glasno
kot o prometni nesreči ...

Kakor podgane se razkrope
po mestu mornarji z neke pa-
namske ladje. Koliko dni so
bili na morju? — Obrazi so
negibni, samo noge se pre-
mikajo in srca tolčejo, samo
koraki hitre spretno in usmer-
jeno po asfaltu, mimo sema-
forjev, spretno, kakor podgane.
Dolgo dni so bili na morju in
so se veselili, da ladja plove
v Maršail in ne v kako dru-
go, dolgočasno in majhno luko.
Hite v staro četrt, kjer jih
sprejemajo žene in ženske,
dekleta in deklice, sami stari
znanci. S sonca in morskoga
vetra odhajajo v temne alko-
holne kleti, za zastrta okna
nad železnimi balkoni ...

Neke jesenske noči. Leta
1956 ... Bil je težak marsejski
večer, poln sobotnega nemira,
poln kričečih luči, grobih zvo-
kov in napete politične atmo-
sfere, ki je z nevidno močjo

vsak dan znova vzvalovala na-
videz brezbržnega množico in
vzburla njene želje. Nekje
daleč za morjem, v prekleth
gorah Atlasa, so krvaveli fan-
je in močje iz Maršaila, me-
hanik in delavec iz oljarne.
Vsako jutro, ko so ljudje še
spali, so se pred zoro zaslišali
njihovi kovinski glasovi na
mikrofonskem traku radijske
postaje ter pošiljali svojim že-
nam in ljubicam, otrokom ...
očetom, mnogo pozdravov in
najboljših želja. Vsak je na
koncu — po dogovoru ali na-
ročilu — povedal, da je morala
dobra, ali celo odlična.

Tisti večer so spustili iz vo-
jašnic v mesto padalsko bri-
gado. Fantje so bili beli in
črni, tudi rumeni; svetloslati
njihovi kovinski glasovi na
mikrofonskem traku radijske
postaje ter pošiljali svojim že-
nam in ljubicam, otrokom ...
očetom, mnogo pozdravov in
najboljših želja. Vsak je na
koncu — po dogovoru ali na-
ročilu — povedal, da je morala
dobra, ali celo odlična.

Uro kasneje sem jih srečaval
na vsakem vogalu, v vsakem
lokalu je odmevalo njih pre-
šerno petje, vse ženske so se
lovile ob njihove komolce, po-
vsovali so govorili in peli, se
veselili in rogali: jutri pojde-
mo — pojdemo nekam daleč,
v boj, v kri. Danes je še naš
dan, danes so še pod nami
draga in trdna francoska tla —
kdo ve, kje se bomo zibali jutri

na valovih pod sploščenim
morskim soncem — danes so
vse ženske naše, danes naj
izgubijo, so z dolgočasnim pro-
stitutkam razlagali tragične
dogodke v njihovem življenju,

Začelo se je skromno (čeprav

s perspektivo), a postajalo je
vse bolj divje — bakanal pa-
dalske brigade, ki odhaja ne-
kam v boj ... Nihče ni vedel
kam. Fantje niso vedeli —
Alžir, kaj pa drugega ... Morda
na Ciper, kdo ve? Besnela
je padalska brigada, zeleni
fantje v zelenih uniformah so
tu in tam že preobloženi, ležali
na tlaku in profesionalne so
jih stresale in iskale denar.
Zmerjale so se s »statičami«, se
brcale in psovale, tekle za no-
vimmi klienti, iskale po rokavih
našitke; ponujale, prosile, za-
hitevale.

V kavarnicah in krčmah
so vojaki nalivali šampanjec v
mornarske čepice panamskih
podgan in peli Maršajzjo, pi-
jano in hrupno. Ljudje, težaki,
zločinci in slepi potniki so
ustajali od miz, mežikali in
dvigali čaše v pozdrav padal-
ski brigadi, ki danes pije in ki

govorili so jim o njihovih lju-
beznih, se opravičevali za de-
janja, ki jih niso nikoli storili.
Toda le za trenutek — spet jih
je kdo iz vsele bratovščine
zbudil iz familiarne ožnosti in
vrgel v veselo kolo in za-
peli so o domovini, o ljubcih
in o vinu ...

Tako je minevala noč. Nekje
daleč je mirno nasmejan spal
Maršail, zlekknjena je miro-
vala neprekosljiva Canebierre,
le stara četrt je vrela, opote-
kajoče in žalostno, kakor da bi
se proslavljala neka čudna, ne
ljudem in ne hišam razumlji-
va sedmina.

Nekdo je pravil, da so tam
za vogalom padle pesti, topli
so se z Arabci. Dokerji so
delali mir, cipe so vreščale, a
ne od strahu — zaradi hrupa.
»Bolje je storiti dostojen sa-
momor, kakor pa crkniti na
Atlasu,« je kričal nekdo voja-
ski brigadi, ki danes pije in ki

meteno. Dejal jim je, da jih
noče pregovarjati, da so si
sami to izbrali, da je to svo-
bodno in demokratično. Vojaki
so protestirali, vpili so, da laže
in grozili. Ženske pa so pravo-

časno naliile toplega olja na
njihovo razburjenje, na grla in
na pesti.

Konec je bil utrujen. Morda
je tudi zora prišla bolj pozno.
Ko je sonce zbudilo Canebier-
ro, so bili vojaki padalske bri-
gade že daleč na morju. Tako
so trčili mornarji in dokerji,
ki so to vedeli — ves dan so
z rdečimi očmi hodili med tru-
pi ladij. Prostitutke ni bilo.
Veter ni pihal in zgostave na
jamborih so mirovale. Le Mar-
šail je hitel.

Pozneje — po več tednih —
smo izvedeli. Fantje so šli na
Ciper. To so jim povedali, ko
so bile ladje že na odprtem
morju. Potem so jih vrgli na
Port Said. Za mnoge je bil
marsejski karneval zadnje
srečanje s šampanjcem in že-
nskami, zadnja noč v naročju
domovine. Tisti, ki pa so se
vrnili — so dobili značke in
denar za ponovitev.

ESSEN je nemški dimnik, velikanski in zakajen. Tak-
šen, kot so vsi dimniki, poln saj in dima. Črn in umazan.
Le s to razliko, da ga ne pometajo dimnikarji, ampak čistilni
stroji na gumijastih kolesih z valji ščetk in omel. To je
mesto z zakajenimi pljuči, katerega koža je umazana od
premoženja. To je nekaj, kar je umazano od premoženja.
so votla in prazna skoraj že tisoč metrov globoko. Rudniški
jaški so edina pot do teh podzemskih globin in do premoženja.
Brez njega mesto ne bi bil dimnik s tako sodobno urejeno
prekajevalnico človeškega mesa. Brez premoženja tudi indu-
strija ne bi stila v življenje, na ulice, ki zapevajo dekleta,
da se že s štirinajstimi leti predajajo nasladi greha. To so
ugotovitve nekega poskusnega zdravniškega pregleda med
žensko mladino, ki boje dajejo porazno sliko in povzročajo
zaskrbljenost prenekaterih staršev. Kaj hočemo, rudniki in
plavci ne gledajo na leta in narodnost.

Hiše so, brez razlik, obleče-
ne v počne obleke dimnatih
vlaknen. Tudi precej podobno
so krojone. Tiste stare so tak-
šne kot železniške kurilnice.
Novejšim pa dim počasi raz-

majo, pa jo nameravajo imeti.
Prišla jim je v kri in zdaj,
ko je že tu, kroži s krvnimi
telesci po žilah v najbolj od-
daljena mesta človeškega te-
lesa. Kajti več kot 1 milijon

POPOTNE RAZGLEDNICE IZ ZAHODNE NEMČJE

MED PIVOM IN PENO

kraja omēt. S streh stegujejo
žičnate roke križne naprave
televizijskih anten. Namesto
golobnjakov. Televizija je zad-
nja leta najbolj množična
ljudska histerija. Največje od-
kritje in najbolj dolgočasna
stvar. To ni bogastvo ali znak
premoženja. To je nekaj, kar
so v hišah pogrešali že dolgo.
Zena, pravijo, podpira tri
ogle, televizija pa četrtega. To
je stik s svetom pri juhi in pri
likanju, to je hišno gledališče
in strankarski šoh, otroški
vrtec in nočno zabavišče. Njen
epohalni pohod lomi prijatelj-
stvo in tovarniške. prazni dvo-
rame in gledališča, večja šte-
vilno kratkovidnih in dioptrijo,
ustvarja rezerve v mesečnem
družinskem proračunu. Nem-
ški način življenja. Hočete ku-
harski recept? Tukaj je: za-
mesite deset ur tovarniškega
dela, osem ur počitka, dve uri
priprave za delo in jed s šti-
rimimi urami sedenja pri te-
levizijskem sprejemniku in pe-
čite v pripravi posodi. Tele-
vizija je navada, še več, bo-
lezen za tiste, ki jo imajo in
tolazba za tiste, ki je še ni-

televizijskih naročnikov odpre
svoje televizijske sprejemni-
ke, ko mreža oddajnikov za-
čne razpošiljati po deželi po-
šiljke slik na vsa platna od
Hamburga do Münchena. Ima-
jo jo v lesenih barakah itali-
janski rudarji, ki skozi bre-
nerski predor pošiljajo svo-
jim ženam in otrokom ostanke
mark za špagete in makarone.
Ima jo znanec, ki vstaja na
ropot jutranjega brzovlaka za
Dortmund ob šestih in neko-
liko minut. Čeprav nemška
televizija še nima tako pro-
slavljene televizijske zvezde,
kakršna je Diana Dors v An-
gliji, zaradi katere bi moški
kupovali televizijo, vendar po-
srečenih načinov razkazovanja
ženske golote in lepote, ki
predramijo gledalce iz skrbi
vsakdanjosti, ne manjka. Za-
to jo je nek duhovitež ime-
noval celo za mesnico ženske-
ga mesa.

V Gelsenkirchenu, starem
rudarskem mestu, sem pre-
živel lep večer. Obiskati bi
moral slovenskega rudarja,

ki se je na pragu v naše sto-
letje naselil v Westfaliji in
zgrabil za odkopno kladivo.
Zdaj praznaprav ni več rud-
dar, ampak neke vrste vratar
in nabiralec regrata za do-
mače živali. Stari gruntnarski
vplivi. Spoznala sva se po na-
ključju na sindikalni veselici
za eno marko in petdeset pfe-
nigov. Bil je to večer s ple-
som in predvolilnimi govori.
Govornik je kar med plesom
stopil na oder in skoraj pol
ure napadal politiko krščan-
ske demokracije, ki hoče Nem-

za dvojno ceno. Rudarji ima-
jo seveda pri tem izrednem
dobičku samo simbolične ko-
risti. Materialne koristi so
naselje, ki ga duši iz bližnje
koksarne smrad razkrojenega
premoženja. Morda še megle
hlapov iz ogromnih hladilni-
kov za koks. Pozimi pa pole-
dico in opozorilo pešcem in
voznikom ob cesti. Previdnost.
Smrtno nevarno. Tako si lo-
mijo kosti.

Se nekaj je, kar je pomemb-
na pridobitev. Gostilna, ki je
v najetem poslopu v privat-

je vedno bolj usedala proti
dnu. Nekdo je razlagal, da
ima nemško pivo izreden
odstotek alkohola, vitamine,
hranljive snovi in kalorično
vrednost. Prav dobro je. Kaj
še, odlično! Kakor vse, kar
nosi napis »Made in Germa-
ny«. Tako je dejal gospod go-
stilničar, ki mu rudarji pra-
vijo »Wirt«. Znano je, da je
pivo nemška nacionalna pijača
in da je Adenauer na nekem
volilnem zborovanju vzklil-
nil: »Nemcem več pival! Naj-
cenejše je po 30 pfenigov za

Rekel sem mu, da pravil-
nega odgovora najbrž ni težko
najti, če ga že na vsak način
hoče slišati iz ust tujca.

Interniranec številka 122060
je v nemškem taborišču dovo-
lil, da mu za grizljaj kruha
izderejo zadnji zlati zob. Orož-
nica upravnika istega taboriš-
ča je prepovedala zapornikom
pobirati odpadke iz zabojev
za smeti, ker so odpadke za-
strupili proti podganam. V
Kragujevcu so dijaške odpe-
ljali s šolskih klopi naravnost
na strelišče.

krvnik. Zdal je za sina samo
še gad ali zverina.

Ta fant je živčen.

Leta 1933 je bila velika pa-
lača, ki je bobnela od vzklia-
kanja. Führer, objubljam ti
zvestobo! Ljudje so plesali na
ulicah. Od navdušenja. Haupt-
mann je stopil v stranko.

Leta 1939 je bila palača
večja. Bobnela je od vzklia-
kanja. Führer, objubljam ti
zvestobo do groba! Zdal je
vojna. Topovi ropotajo po
blatni zemlji. Proti vzhodu.

Sprejdi se vije bleščeča kača.
Vojaki, ki pojejo ... in jutri
bo naš ves svet!!! Hauptmann
je postal general. To pride
hitro.

Leta 1944 je bila še vedno
palača, ki je vzklila. Füh-
rer, objubljam ti zvestobo!
To je strašno klanje. In to-
povi rjavijo v globokem sne-
gu. Sprejdi se vijejo temne
sence. Proti vzhodu. Vojaki ne
pojejo več. Generali že dolgo
niso več med njimi.

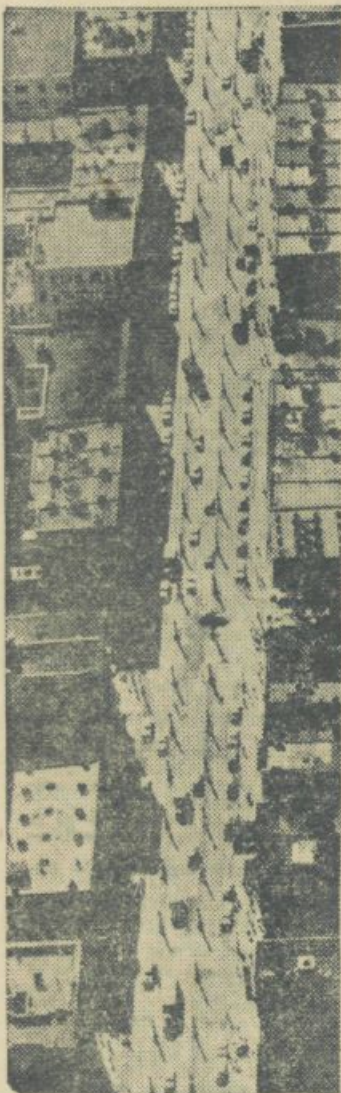
Leta 1945 je bila palača v
ruševinah. Bobnela je od pro-
testov. Vojna je končana. Ge-
nerali niso ničesar krivi. Od-
pušeni so iz ujetništva.

Letošnjo jesen so bili prvi
manevri. Vojaki spet strelja-
jo s svinčnimi krogli. Vojne
še ni, ampak generali so
zopet generali. Vojska potre-
buje samo še več vojakov.
Na koncu leta bo imela že
dvanaest divizij.

Pena v pivski steklenici se
je usedla na dno. Rodovi so
se sprli. Sinovi so pametnejši
od očetov? Obtožujejo očete.
Toda teh ni veliko. Več je si-
nov, ki posnemajo očete. —
Kakšni pametni sinovi bi se
moralo roditi, da bi popravili
politične napake norcev?

Med Slezijo in Westfalijo je
Laba, katere struga prinaša
na površje zopet kalne tokove
in stare odpadke. Naplavlja
jih na zemljo, ki kaže rogove.
Zgodovina se ponavlja. Toda
tokrat kot farsa.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

razlike in podobnosti

Mnogo smo že brali o Moskvi in še več o New Yorku, o
mestih sredi dveh nasprotujočih si svetov. Brali smo mnogo re-
portazh, pomeni, hvale, vtisov, kritik in laži. Morda je bilo le
še o Parizu napisanih več lepih in nelepih stvari ...

Nisem bil ne v New Yorku in ne v Moskvi, a vendar vam
bom povedal mnogo drobnih zanimivosti o teh dveh mestih,
pravzaprav ne jaz, temveč dva kolega — montanist iz New
Yorka in slavist iz Moskve. Laško leta. Ob dinguču. Du-
brovnik.

V ameriških časopisih lahko
včasih preberemo tak naslov —
»Če bo potrebno, vas bomo
zdrobili!«. Te besede ameriške-
ga generala Grüntherja so bile
izrečene, kakor trdi slavist, na
ratun prebivalcev Moskve. V
moskovskih časopisih pa lahko
včasih med vrsticami prebere-
mo podobno misel — »Če bo
potrebno, vas pokopljemo!«. Ni-
hče ne dvomi, da to niso besede
na račun ameriške metropole ...

No, če bi nadaljevali dubrov-
niški diskusijo v tej smeri, bi
se ta ob dinguču kdaj v kako
končala. Eno pa je res, obe
metropoli se boje vojne in pra-
vijo, da je življenje tudi brez
nje polno težav in neprijet-
nosti.

Razlike in podobnosti ... Sre-
dišče New Yorka n. pr. sploh
nima javne razsvetljave na uli-
cah in avenijah. Zakaj ne? Pravi-
ljivo, da si tam svetijo s
cigaretami. Ne s tistimi majh-
nimi, temveč z velikimi, neon-
skimi ki kot ogromne reklame

žare z vseh zidov. Tudi drugih
reklam je precej, a največ je
»cigaretne!«. Odkar so zdravni-
ki pričeli trobiti, da je kajenje
zelo škodljivo, v Moskvi
pa je reklam bore malo, vendar
je razsvetljava zelo močna, saj
je samo na Rdečem trgu nad
150 močnih reflektorjev.

Prebivalci ameriške metro-
pole se zelo radi udeležujejo
nočnega življenja. Večina ljudi
leže k počitku okrog enajstih,
mnogi pa še kasneje. Veliko
trgovin je odprtih do polnoči,
predvsem pa gostinski obrati.
Predstave v kinematografih tra-
jajo do dveh ali treh ponoči, in
gledališčih, predvsem na Brod-
wayu, se predstave prične
okrog desetih. V Moskvi, kjer
je promet le nekoliko manj živ
kot na oni strani Atlantika,
bro obiskane, večina ljudi se
namreč vrne zelo pozno iz ura-
dov in potem domov, večerja
itd. Razen tega je zanimivo tudi
dejstvo, da New York sploh
nima stalnih gledališč, večina

ansamblov »gostuje« v najetih
dvoranah.

V Moskvi so večeri precej
drugačni. Pretežna večina ljudi
gre domov in preživijo konec
dneva v krogu svoje družine.
Tisti, ki se v poznih urah vra-
čajo iz gledališč ali kinematog-
rafov napolnijo ulice kot val,
ki se kmalu zdrebi v mestne
kapilare in odteče v predmestja.
Moskva je po desetih uri zvečer
popolnoma mirna. Le ob dr-
žavnih praznikih privre na ulice
stare in mlade in raja vse do
jutra. Kaj takega v New Yorku
ne morejo nikoli doživeti. Tudi
Moskva ima mnogo gledališč,
vsa so stalna in dobivajo zelo
izdatno državno podporo.

V obeh mestih pa bomo ob ve-
čerih v parkih videli enak
prizor — mladi pari na vseh
klopih.

Po newyorških ulicah ljudje
hodijo zelo naglo, disciplinirano
in nervozno. Navadne, počasne
hoje si niti misliti ne moremo,
pešci bi takega avturista naj-
manj odprli, če že ne podrli
sredi pločnika. V Moskvi, kjer
je promet le nekoliko manj živ
kot na oni strani Atlantika,
pa naglice sploh ne čutimo.
Ljudje hodijo počasi in mirno
ter si ogledujejo izložbe in
kioske.

Prebivalci New Yorka spreje-
majo svoje goste v restavraci-

jah in v nočnih lokalih. Kakor
pač dovoljuje kapaciteta žepa.
Moskovčani pa sprejemajo svoje
goste vedno le doma. Voditi go-
sta v javne lokale, bi bila tam
ekoraj žalitev. Ruska večerja ni
sestavljena iz jedade, pijače
in razgovora, temveč tudi iz
pesmi in glasbe. Kaj takega pa
se lahko uprizar le doma ob
samovarju.

Newyorško pohištvo je pred-
vsem »ravno« in praktično.
Estetska stran je zapostavljena.
Včasih zelo. Do skrajnosti. V
hotelih je prav tako. Moskovsko
pohištvo pa je starinsko, klasič-
no. Praktično je, a vendar. Kar
se hotelov tiče, je za ameriške
tipično, da imajo v vsaki sobi
biblijo in velike brisače. V
Moskvi biblije seveda ni, tudi
Kapitla ne. Brisače so dovolj
velike, imajo pa televizijske
aparate in radiosprejemnike.
Cene v hotelih so približno
enake, predvsem v boljših, kjer
stane soba za eno noč okrog
4500 dinarjev!

Repi — vrste — se pojavljajo
v obeh mestih. V New Yorku
izključno le pred kinematografi.
V Moskvi pa na petih kra-
jih — pred Leninovim mavzo-
lejem, pred kinematografi, gle-
dališči, knjigarnami in pred sta-
dioni.

Newyorška podzemna železni-
ca je umazana, hrupna in vedno

polna ljudi, ki se v živčni na-
glic bore za prostor. Moskov-
ska pa je najlepša na svetu, ča-
kalnice so marmornate in ni
nobene gneče. Cena pa je v
obeh krajih približno enaka.

Sladoled. V New Yorku »de-
luje« okrog 10.000 pouličnih
prodajalcev sladoleda. Vsi so
moški. V Moskvi prodajajo sla-
doled izključno ženske in to
ne le poleti, temveč tudi po-
zim. Moskovčani so pozimi
tako zaviti v svoje kožuhe, da
jih ledena porcija na cesti prav
nič ne moti.

Dinguča ni bilo več in nata-
kar nam je prišel povedat, da
je že čas, ko nameravajo lo-
kal zapreti. Zelo vpludno. V
New Yorku je navada, da nata-
kar pusti goste v lokal, dok-
ler jih je volja in dokler ima-
jo denar, da kaj naroče. V Mo-
skvi vsi zapuste lokal samo-
disciplinirano že pred časom,
ki je za to določen ...

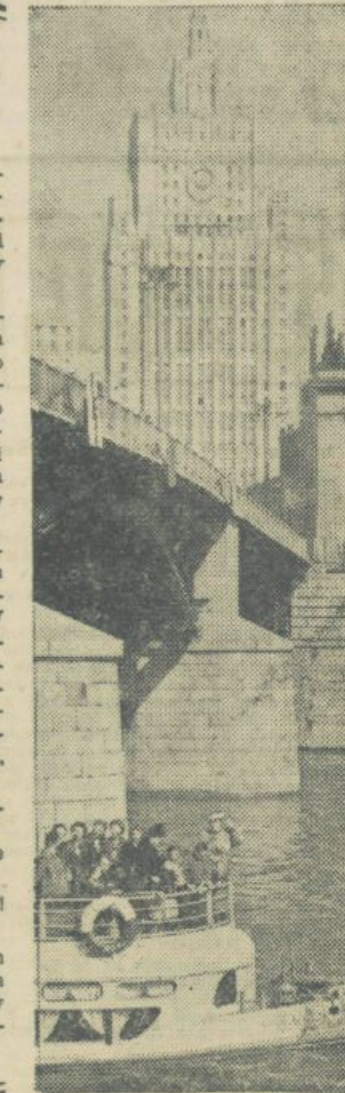
Potem sta oba segla po de-
narnici.

— Plačam. Vse. Koliko? je
dejal Rus.

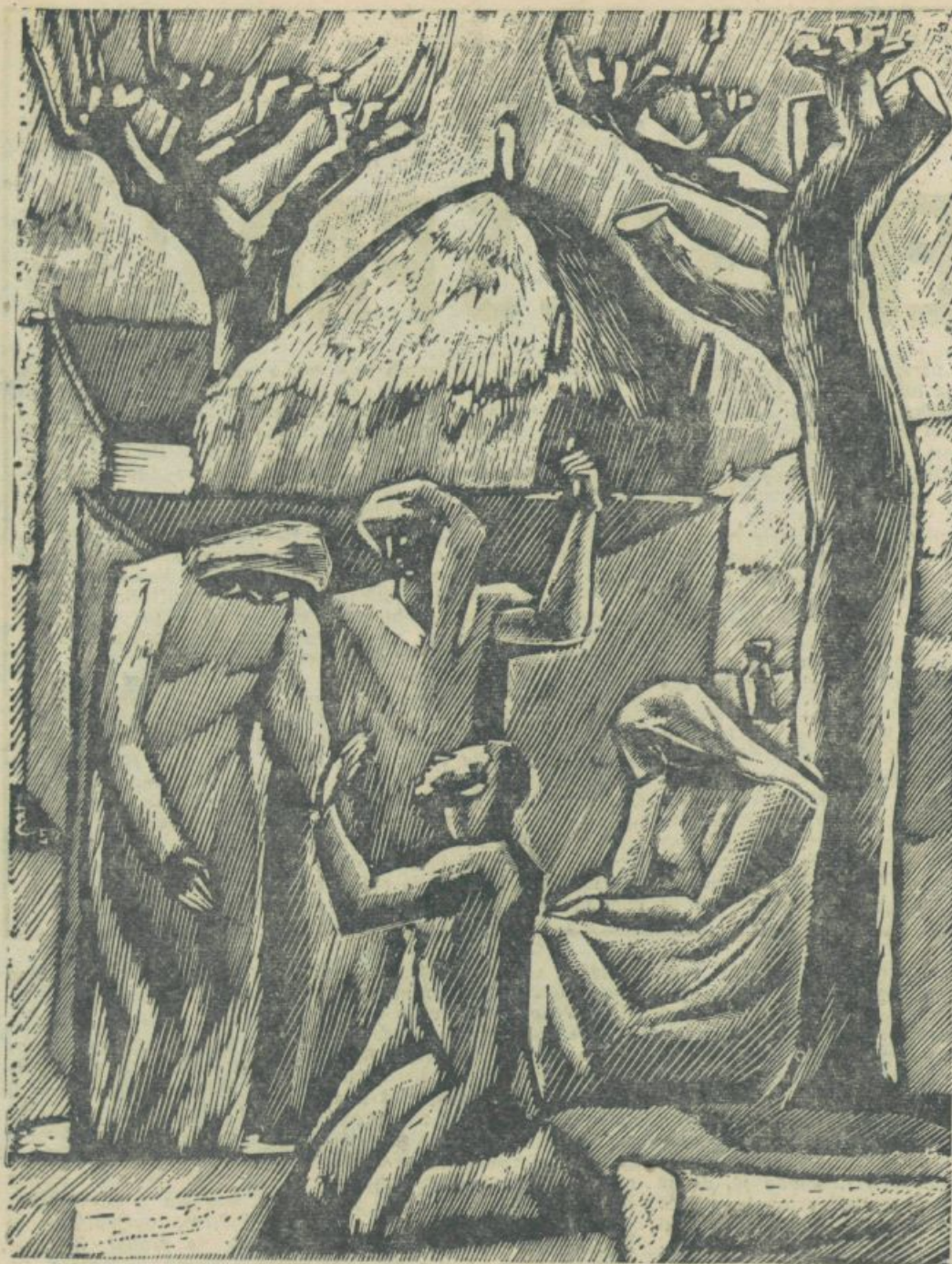
— Zaračunajte vsi! Plačam!

je dejal Amerikan.

Natakar pa je bil hladnokrv-
en in je čakal. Vedel je, kdo mora
plačati. Ta navada je enaka v
Moskvi, New Yorku in v Beo-
gradu.

Miselni lapurizem

Bruno Cellorio: ZENE OB SVISLIH, lesorez

VRNITEV ANE FRANK

Dnevnik, ki ga je pisala Ana Frank od svojega 13 do 14 leta predstavlja nekaj zvezkov, popisanih z otroško pisavo. Kmalu po vojni so ga izdali na Holandskem in takoj nato prevedli v skoraj vse svetovne jezike. Sele mnogo pozneje ga je lahko brala tudi nemška mladina. Med tem časom je imela odreda prireditev Dnevnika velik uspeh. Tudi v Nemčiji. Od leta 1952 ga je igralo že 20 gledališč in prodano je bilo 200 tisoč izvodov Dnevnika.

Kakšne so bile misli in občutki nemške mladine in nemške javnosti pri srečanju z Ano Frank, ki bi bila danes dekle, staro 28 let? To je vprašanje, ki si ga postavljajo obiskovalci gledališč po vseh svetovnih kotih. Vredno je vedeti, čeprav sta obisk in naklada dobro merilo.

Po premieri v Berlinu in Düsseldorfu, ko so gledalci, globoko pretreseni, tiho zapuščali gledališke dvorane, bi si lahko tudi opazovalec ustvaril kaj različnih mnenj. Predvsem bi se mu zdelo, da je delo vzbudivilo pri gledalcih dvom, če že ne odpor.

Kdor pa bi sprejel gledalce in čitatelje v več nemških mestih in če bi ti ljudje pripadali vsem slojem nemške družbe, bi dobili zelo neenakomeren vtis. Zgodba Ane Frank je pri mladini od 15 do 25 let izhvala enakopredstaviteljstvo. Za generacija, 12 let po koncu fašistične Nemčije, se razlikuje od tistih, ki so igrali kakršnokoli vlogo v Hitlerjevi Nemčiji. Mnogo teh, ki so aktivno ali pasivno pomagali Hitlerju, dela ni videlo in so vrnil svoje abonentne vstopnice, prav tako tudi niso brali knjige — ti ljudje so ostali zvesti principom nacional-socializma.

Mnogo ljudi je delo pretreslo, ker jih je spominjalo na njihovo lastno usodo. Tako mnogo smo izgubili, je izjavil neki gledališki delavec.

Ljudje, sovražno razpoloženi delu, takoj najdejo vzrok za svoj odnos. »Vse je gladno skozi ameriška očala. Stvari se niso nikoli tako dogajale,« je izjavil nek lastnik trgovine z modnimi potrebščinami.

Star bančni uradnik je dejal: »Delo je napisal človek, ki je navajen, da ima njegove igre uspeh. Sicer pa prav nič ne pozna psihologije mladine.«

Mnogo gledalcev pa bi raje videlo problem Ane Frank v

obliki komedije. (Gledalci v New Yorku in Zürichu.)

Mnogo ljudi je izjavilo: »Napačno je, da to delo lahko gledajo tudi naši otroci.«

Mladina pa jim odgovarja: »Čudovito! In včasih: »Delo me je potolažilo in utešilo.«

Mnenje mladine, — ki ga pogosto posredujejo učitelji — bi bilo lahko izjava 20-letne uradnice iz Hamburga: »Delo je odlično! Redno hodim v gledališče, vendar me še nobeno delo do danes ni tako zelo pretreslo. Mnogo sem razpravljala s svojimi prijateljicami o tem, kaj je najbolj pretresljivo v usodi Ane Frank. Z Ano preživljamo mi vsi svoji tragični trenutki.«

Ana je sama prenašala svojo usodo, brez pomoči kogarkoli. Med starejši in njeno generacijo ni bilo nobene vezi. Ana ne more nič storiti zase, je tako rekoč v rokah drugih.

19-letni študent je zapisal: »Ne samo centralna tema dela — opisovanje časa, ko so fanatiki in sadisti preganjali nedolžne — kar me je tako pretreslo in mi dalo misliti — temveč tudi zunanja intenzivnost dela. In še drugi vzroki: človeško bičje, mlado človeško bičje, ki se razvija in pri tem bori svoj notranji boj, ki išče nasveta, opore, in končno opazi, da je samo. Dejstvo, da ji niti oče niti mati, niti prijatelji njevnih let ne morejo pomagati, se mi zdi posebno pomembno. Mi, mladi, moramo reševati podobne probleme in konec koncev pogosto občudujemo iste stvari.«

Če vidi mladina v Ani Frank prototip mladega človeškega bitja, — nemškega, osamljenega, zapuščena in ogojenega od odraslih, v svetu, ki so ga

V zadnji številki Tribune smo si ob pretresu generacijskega vprašanja, ki se pojavlja v eseju Revije 57, zastavili nekaj med seboj močno povezanih vprašanj. S »skepsis in nejevoljo« lastno »sodobniku« smo se po zavrnitvi naše pripravljenosti, uvrstiti se med »prilagodljivce« ali slovenske »sredince«, skušali bežno razgledati v problematiki človeškega bitja, v kategoriji »kritične generacije« edino lahko spadamo. Postavljeni pred dano dejstvo, z vsiljeno legiti-macijo »kritične generacije« v žepu, smo si vendar, vsaj na- pačno, dovolili vprašanje, ali so naša spoznanja in na teh spoznanjih grajenega prepričanja res v skladu z idejami, izraženi-mi v Reviji 57. Obstajajo samo pred nekaterimi formulacijami in se povprašali o pravilnosti pot, ki vodijo do njih. Nakaza-li smo izhodišče in podvomili tudi vanj. Na tej osnovi smo seveda zdvojnili tudi v skicirani program. Ostala nam je tako naloga, podpreti ali ovreči naš dvom.

Zgodovina je učiteljica življenja. Teža zelo upoštevanega, o vendarle skoz in skoz problematičnega rekla se ni odrekli Taras Kermavner v svojem »Razmišljanju o upornih generacijah in upornem rodu« (Revija 57, šte. 1-2). Nedvomno mu moramo pripisati zasluge za to dejanje. Žal nam je le, da se ni odrekel tistemu, kar je vsestransko problematičnost potisnilo ne samo v ospredje, temveč jo je postavilo na samo pročelje. Še tako pobožni želji, izmuzniti se mimo nje, je nemogoče slediti. Za na samem začetku Kermavnerjevega članka tuhtaš, premišljaš, a vendar ne moreš mimo, ne da bi se uprl. Tisto mesto, ki te ustavi, je takole napisano: »Znano je, da

lahko ljudi delimo v skupine — po sorodnih znakih, ki jih vežejo. Poznamo nacionalne skupine — narode, razrede — razrede, poznamo posamezne sloje in stanove; neka (podčrtaj S. K.) vemo tudi o materialnih vzrokih, ki te skupine porajajo in določajo — o ekonomskem in zgodovinskem pogajanju. Naj nam bo dovoljeno, da vseh teh in drugih momentov ne obravnavamo, čeprav jih priznavamo in vemo, da so prav tako potrebni obdelave. Pravemu nameru bo zadoščalo, če bomo brezno opozorili na dva pomembna momenta ločevanja ljudi med seboj: na družbeno-nravno usmerjenost in na generacijo.«

Kermavner si ne dovoljuje samo nekontroliranega razbijanja družbene zakonitosti na posamezne kategorije, temveč nam celo velikodušno zatrjuje, da se tudi o materialni pojavnosti družbenih grupiranj in procesov nekaj ve, kar pa se naj v primeru njegovega razpravljanja na račun Kosovega »Uvoda« (ki je vključil Kermavnerjevi interpretaciji še vedno problematičen, vsekakor pa za dopolnitev Kermavnerjevega razpravljanja neuporaben) opusti in odpusti. Toda če kak »nekeje« v kakem primeru res lahko brez posebne škode od-pade, se v Kermavnerjevem primeru to nikakor ni zgodilo.

Z družbeno-nravni in generacijski pregledi pričena Kermavner pri Cankarju, kajti z njim »se začne nova doba, ki poruši staro sovpadje trgovcev in borcev, — od leta 1848 — ki so vsi težili po uresničitvi slovenske ideje, čeprav eni zaradi navedenih, drugi pa zaradi gmočnih koristi«. Če Kermavnerja prav razumemo, so ljudje opredeljujejo z ozirom na svoj moralni imperativ ali svoj materialno orientiran interes. Toda od kod ta moralni imperativ pri človeku, kaj ga določa, usmerja, tega nam Kermavner ne pove. Zaradi tega tudi vse predcankarjansko obdobje slovenskega nacionalnega programa lahko strpa v eno samo, nediferencirano vrečo, čeprav ta v resnici tega ne vzdrži. Iz zgodovine namreč vemo, da so že slovenski tabori tista zunanja kulminacijska točka, pri kateri se diferenciacija na »trgovce« in »borce« posteno poglobi. Ne prej in ne pozneje ni bilo izobznanosti toliko slovenskih kmetij kot po tej in s to diferenciacijo. »Borci« (v širšem smislu) so trumoma bežali, v borbi za kruh, v evropske rudnike in preko velike luže; in borba zanj, pravijo, je bila krvava. In borba je zahtevala moralnih sil... doma in na tujem. Da so si uresničitev »slovenske ideje« različno predstavljali klasične skupine slovenske, kakor vsake druge, razredne družbe, so pokazali tabori in njih likvidacija. Pokazal je to neenotnost, to nesovpadanje »trgovcev in borcev« tudi Fran Levstik, ki je, čeprav še zavest,

celo odgovarjale. Skonstruiral je razvojno vrsto »upornih generacij« od »trgovcev« preko »revolucionarnega«, »partizanskega« do »slovenskega« rodu, ki se po svojih ideoloških manifestiranih v Reviji 57. S tem je prišla do izraza prastara težnja, s pomočjo rodnosti podpreti in utrditi svojo namisljeno legitimiteto. Napraviti to s pomočjo abstrahiranih pojmov, pa ni bila ne težka, ne originalna naloga.

Kolikor podrobneje seznanjanje s problematiko, v katero so bili po Kermavnerju opredeljeni rodovi potisnjeni, nam priča, da zapletenost družbenega življenja, pa še posebej slovenskega, v začetnem času ni bila dovolj razumljena, saj skonstruiranega opredeljevanja, ki je sicer lahko tudi točno, vendar za kakršnokoli analizo, ki ji naj služi, do kraja neuporabno.

Položaj, formiran po končani prvi svetovni vojni, je sicer v znanstveni meri zamenjal skupaj političnih sil in spremembo politično-idejnih naziranj, družbenih osnov pa v bistvu ni prešel. Spremembe se bile zanašale, jedro je ostalo isto. Zato je vsako površno gledanje na družbene probleme in družben razvoj moralo roditi razočaranje in voditi v resignacijo. Izhod iz take situacije je bil avtoritativno, možen samo na individualni bazi: kolektivno, dotlej pod nacionalno politično parolo razvijajoče se reševanje, se je izkazalo za zlagano. Pot tistih, ki so nekelej imeli in tistih, ki so jih imeli, avtoritativno navdušenju za novo državno tvorbo ostali praznih rok, je bila razklana. Nacionalizem je bil maska za eno, za druge pa je postajal maskarad. Prvi do živila drugi so živitarili, oboji pa so imeli moralno: tisti, ki so bili po družbeni poziciji nekele na sred, so imeli na razpolago celo dve moralni. Mitomrežje vseh rodnostnih obdobjih in na vseh vmesnih položajih je dvojnost, razkisanost največja in težnja po enovitosti najboljčutljivejša.

Ker je mlad človek vse dokler ga življenje ne obdela najmanj raztegljiv in lase na osnovi svojega dejstva enotnost misli, besed in dejanj, je v tistem času prišla prav med mladimi

plasti tistega ljudstva, s katerim je šele ta generacija bila to, kar je: revolucionarna generacija. Problemi ljudstva so bili problemi te generacije, ne abstraktni, ne pogojni, temveč neposredno dani, neposredni in živi, vsakdanji in perspektivni.

Zavest, te povezanosti in stvarno vsestransko delo v skladu s to zavestjo pa je tisti moment, ki pomeni kvalitativno napredovanje te generacije v odnosu na prej nastale rodove. S tem nista zmanjšana ne vloga in ne pomen predhodnih generacij; nasprotno: njih delo je bilo neobhodno pogoj za izvršeno kvalitativno spremembo. Toda vsako neupoštevanje tega novega dejstva, vsako zgolj evolucijsko, kvantitativno in svojevoljno skonstruirano nizevanje novih elementov k oznaki posameznih generacij, lahko privede do nepravilnih rezultatov.

Kakor vsaka znanost, se razvija tudi veda o družbi. Uporaba teh dosežkov pri interpretaciji družbenega razvoja in uravnavanja tega razvoja na osnovi pridobljenih spoznanj, je na določen način moralna naloga vsake generacije. In »revolucionarna generacija« je mislila in prepričana sem, da bo vsaka res revolucionarna generacija vse do drugačnih izsledkov morala še misliti, da se s spremembo in ureditvijo družbe domala da ne spremeniti in urediti tudi človek. Če je tako gledanje Tarasu Kermavnerju »nekoliko enostrano«, bi bil moral na kate-remko konkretnim primeru pokazati in dokazati dejansko enostranost takega gledanja. Bodisi, da ga generalizatorske

celo odgovarjale. Skonstruiral je razvojno vrsto »upornih generacij« od »trgovcev« preko »revolucionarnega«, »partizanskega« do »slovenskega« rodu, ki se po svojih ideoloških manifestiranih v Reviji 57. S tem je prišla do izraza prastara težnja, s pomočjo rodnosti podpreti in utrditi svojo namisljeno legitimiteto. Napraviti to s pomočjo abstrahiranih pojmov, pa ni bila ne težka, ne originalna naloga.

Kolikor podrobneje seznanjanje s problematiko, v katero so bili po Kermavnerju opredeljeni rodovi potisnjeni, nam priča, da zapletenost družbenega življenja, pa še posebej slovenskega, v začetnem času ni bila dovolj razumljena, saj skonstruiranega opredeljevanja, ki je sicer lahko tudi točno, vendar za kakršnokoli analizo, ki ji naj služi, do kraja neuporabno.

Položaj, formiran po končani prvi svetovni vojni, je sicer v znanstveni meri zamenjal skupaj političnih sil in spremembo politično-idejnih naziranj, družbenih osnov pa v bistvu ni prešel. Spremembe se bile zanašale, jedro je ostalo isto. Zato je vsako površno gledanje na družbene probleme in družben razvoj moralo roditi razočaranje in voditi v resignacijo. Izhod iz take situacije je bil avtoritativno, možen samo na individualni bazi: kolektivno, dotlej pod nacionalno politično parolo razvijajoče se reševanje, se je izkazalo za zlagano. Pot tistih, ki so nekelej imeli in tistih, ki so jih imeli, avtoritativno navdušenju za novo državno tvorbo ostali praznih rok, je bila razklana. Nacionalizem je bil maska za eno, za druge pa je postajal maskarad. Prvi do živila drugi so živitarili, oboji pa so imeli moralno: tisti, ki so bili po družbeni poziciji nekele na sred, so imeli na razpolago celo dve moralni. Mitomrežje vseh rodnostnih obdobjih in na vseh vmesnih položajih je dvojnost, razkisanost največja in težnja po enovitosti najboljčutljivejša.

Ker je mlad človek vse dokler ga življenje ne obdela najmanj raztegljiv in lase na osnovi svojega dejstva enotnost misli, besed in dejanj, je v tistem času prišla prav med mladimi

plasti tistega ljudstva, s katerim je šele ta generacija bila to, kar je: revolucionarna generacija. Problemi ljudstva so bili problemi te generacije, ne abstraktni, ne pogojni, temveč neposredno dani, neposredni in živi, vsakdanji in perspektivni.

Zavest, te povezanosti in stvarno vsestransko delo v skladu s to zavestjo pa je tisti moment, ki pomeni kvalitativno napredovanje te generacije v odnosu na prej nastale rodove. S tem nista zmanjšana ne vloga in ne pomen predhodnih generacij; nasprotno: njih delo je bilo neobhodno pogoj za izvršeno kvalitativno spremembo. Toda vsako neupoštevanje tega novega dejstva, vsako zgolj evolucijsko, kvantitativno in svojevoljno skonstruirano nizevanje novih elementov k oznaki posameznih generacij, lahko privede do nepravilnih rezultatov.

Kakor vsaka znanost, se razvija tudi veda o družbi. Uporaba teh dosežkov pri interpretaciji družbenega razvoja in uravnavanja tega razvoja na osnovi pridobljenih spoznanj, je na določen način moralna naloga vsake generacije. In »revolucionarna generacija« je mislila in prepričana sem, da bo vsaka res revolucionarna generacija vse do drugačnih izsledkov morala še misliti, da se s spremembo in ureditvijo družbe domala da ne spremeniti in urediti tudi človek. Če je tako gledanje Tarasu Kermavnerju »nekoliko enostrano«, bi bil moral na kate-remko konkretnim primeru pokazati in dokazati dejansko enostranost takega gledanja. Bodisi, da ga generalizatorske

celo odgovarjale. Skonstruiral je razvojno vrsto »upornih generacij« od »trgovcev« preko »revolucionarnega«, »partizanskega« do »slovenskega« rodu, ki se po svojih ideoloških manifestiranih v Reviji 57. S tem je prišla do izraza prastara težnja, s pomočjo rodnosti podpreti in utrditi svojo namisljeno legitimiteto. Napraviti to s pomočjo abstrahiranih pojmov, pa ni bila ne težka, ne originalna naloga.

Kolikor podrobneje seznanjanje s problematiko, v katero so bili po Kermavnerju opredeljeni rodovi potisnjeni, nam priča, da zapletenost družbenega življenja, pa še posebej slovenskega, v začetnem času ni bila dovolj razumljena, saj skonstruiranega opredeljevanja, ki je sicer lahko tudi točno, vendar za kakršnokoli analizo, ki ji naj služi, do kraja neuporabno.

Položaj, formiran po končani prvi svetovni vojni, je sicer v znanstveni meri zamenjal skupaj političnih sil in spremembo politično-idejnih naziranj, družbenih osnov pa v bistvu ni prešel. Spremembe se bile zanašale, jedro je ostalo isto. Zato je vsako površno gledanje na družbene probleme in družben razvoj moralo roditi razočaranje in voditi v resignacijo. Izhod iz take situacije je bil avtoritativno, možen samo na individualni bazi: kolektivno, dotlej pod nacionalno politično parolo razvijajoče se reševanje, se je izkazalo za zlagano. Pot tistih, ki so nekelej imeli in tistih, ki so jih imeli, avtoritativno navdušenju za novo državno tvorbo ostali praznih rok, je bila razklana. Nacionalizem je bil maska za eno, za druge pa je postajal maskarad. Prvi do živila drugi so živitarili, oboji pa so imeli moralno: tisti, ki so bili po družbeni poziciji nekele na sred, so imeli na razpolago celo dve moralni. Mitomrežje vseh rodnostnih obdobjih in na vseh vmesnih položajih je dvojnost, razkisanost največja in težnja po enovitosti najboljčutljivejša.

Ker je mlad človek vse dokler ga življenje ne obdela najmanj raztegljiv in lase na osnovi svojega dejstva enotnost misli, besed in dejanj, je v tistem času prišla prav med mladimi

plasti tistega ljudstva, s katerim je šele ta generacija bila to, kar je: revolucionarna generacija. Problemi ljudstva so bili problemi te generacije, ne abstraktni, ne pogojni, temveč neposredno dani, neposredni in živi, vsakdanji in perspektivni.

ljudmi do iskanja vsebine obstoječim frazom. Vezano ali ne na tedaj se razširjeno evropsko mladinsko gibanje, to je tu poststransko značaja, najdemo sredi dvajsetih let na Slovenskem dve grupi mladih »upornikov«. Iz klerikalnih vrst se izvijajo križarji, liberalne pozicije zapušta krog, ki se zbira okrog revije »Mladina«. Slednji so bili »Kosovelov rodu«. Obe skupini sta bili mladi, obe sta hoteli živeti, živeti čim intenzivneje, polneje; niso hoteli na mej, nobenih pregrad, hoteli so en sam zakon — živo, neokrnjeno življenje. Toda stvarnost, polna pregrad in mej, se ni zme-nila za njihovo hotenje in vro-če želje. Upihnila je luč revijam; konec je bilo njih glasu, zaenkrat je še odmev zamrl.

Vsekakor je najtežje opredeliti Kermavnerjevo »revolucionarno generacijo«. Pri tem ne gre za to, da bi ne mogli slediti Kermavnerjevimi mislimi in karakteristikam, ki jih tej generaciji daje. Ne gre za to, da si enostavno nemogoče misliti vsakršno vegetiranje, rast in funkcijo te generacije brez najtežje naslonitve na najširše

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

opredeliti pojme, se Kermavnerju ni zdelo važno. Abstrahirali jih je, v njihovi abstrakciji fikcionalni tako s tem koncom žel skoz posamezne, Cankarju sledi-če generacije in švrlj po betonskih tistih, ki tej abstrakciji niso do-

TELEGRAM

Lesene strehe na hišah so požarele. Trava na vrtu je poglobila in samo majhna sončnica ob plotu je cvetela ter se nikakor ni mogla osuti.

Na travniku so se izza reke privlekli megleni oblaki in se lovili med golimi vejami. Iz njih se je nadležno usipal dež.

Poti so postale neuporabne in pastirji niso več gnali živine na polje.

Pastirski rog je utihnil do pomladi. Katerina Petrovna je zjutraj še teže vstajala in gledala vedno isto temno sobo, kjer zrak grenko zazudarja zaradi nezakurjenih peči, prašen »vestnik Evrope«, orumenel kezarce na mizi, še davno neodčisten samovar in črne slike na stenu. Morda je bilo v sobah premračno, a v očeh Katerine Petrovne se je še nabirala temna voda; lahko da so slike od časa potemnele — vsekakor na njih ni bilo moči razločiti ničesar. Katerina Petrovna je vedela le po spominu, da je to portret njenega očeta in ta — majhna slika v zlatem okviru — darilo Komakega, skica za njegovo »Srečanko« v žametnem koščku.

Hiša je bila, kot jo je imenovala Katerina Petrovna, »memorialna«. Bila je pod zaščito okrožnega muzeja. Kaj se jo zgodilo s to hišo potem, ko bo umrla ona, njen poslednji prebivalec, tega Katerina Petrovna ni vedela.

V vasi — imenovala se je Zaborje — pa ni bilo še nikogar več, a komer bi se lahko pogovarjala o slikah, peterburških življenju in o tistem nepozabnem letu, ki ga je Katerina Petrovna preživela z očetom v Parizu in videla pogreb Victorja Hugoja.

O tem ne moreš pripovedovati Manjuški, gosodiču hčerki, hčerki kolhoznega čevljarja — dekletcu, ki prihaja vsak dan, da bi prinesla

Ko je odšel, je za seboj previdno zaprl vrata, Katerina Petrovna pa je tiho zajokala. Za okni je med golimi vejami pihal veter in otresal zadnje liste. Petrolejke je trepetala na mizi, bila je kot edino živo bitje v zapuščenem domu. Brez tega slabotnega ognja bi Katerina Petrovna ne vedela, kako naj dočaka jutro.

Noč pa so bile že dolge in težke kakor nespečnost. Zora se je vse bolj obotavljala in se nehoti dotikala neumitih oken, kjer je med okviri, na vrhu vate, ležalo še lansko listje. Prej jesensko rumeno, zdaj pa preperelo in umazano.

Nastja, njena hči in edini sorodnik, je živela daleč, v Leningradu. Zadržlj je bila na obisku pred petimi leti.

Katerina Petrovna je vedela, da Nastja sedaj ni do nje, starke, Mladi imajo svoje opravke, svoje nerazumljive interese, svoje srečo. Najbolje je pustiti jih pri miru. Zato je Katerina Petrovna Nastji zelo redko pisala, mislila pa je nanjo vse dni, sedeč na robu divana, sedeč tiho, da je misl, ki jo je prevaral mir, pritekla izza pečice, se postavila na zadnje nožice in migljaje z nosom vohala zatohel zrak.

Nastjina pisma niso prihajala. Samo po enkrat v pol leta je veseli in mla pismožica Vasilij prinesel Katerini Petrovni nakaznico za 200 rubljev. Previdno je prijel Katerino Petrovno za roko, ko se je podpisovala, da se ne bi podpisala na nepačen mestu.

Vasilij je odšel in Katerina Petrovna je v zadregi sedela z denarjem v rokah in se ji je zdel težak kot železne uteži. Potem je vzela očala in prečitala tistih nekaj besed na poštni nakaznici. Besede so bile vedno ene in iste — toliko opravkov, da nima časa napisati pisma, kaj šele, da bi prišla na obisk.

Katerina Petrovna je previdno držala mehke bankovce. Zaradi starosti je pozabila, da denar ni tisti, ki ga je imela v rokah Nastja in zato se ji je zdelo, da denar diši po hčerki.

Nekako ob koncu oktobra je nekdo ponel dolgo

in stvarnost

Konstrukcije ovirajo pri konstruiranju naše družbene problematike, ali ga premajhno upoštevanje dialektičnih odnosov postavlja na napačen tir, z analizo »povojnega rodu«, pa če se tako »ostro«, v tem pogledu ni uspel. Stvar se mu ni posrečila predvsem zato, ker je »kritična generacija« ali »povojni rod« za tako dokazovanje vse preveč labilen, neoprijemljiv, da celo nestvarna in neresen element. Potrdilo in to trditve dobimo pri njem.

Vsa spoznanja »revolucionarne generacije« so bila »kritični generacija« nekaj časa brez stvarnega pomena. »Kritična generacija« je ta spoznanja »skoraj vsa odvrgla« in je šele na ta način očistila in prenovljena ter blagostojno pripravljena nekaj spet »preleteti« morala pred tem, da se uresniči.

Ko je »graditeljska verna začela poenostaviti, se je ta generacija« kot po prenapornih tekmi zleknila na zofu k radiu in si navijala jazz melodije, ki so jo »razbale« v sen, v nevednost in nezainteresiranost. Ker pa se je ta rod vsega tega naveličal, ker je bil mlad in so ga problemi zanimali, je v svoji »demonizacijski fazi« zavil k »srednji generaciji« po zgledu in svetovite. Toda z »nusom« se je kasneje obrnil od te javne hiše, vrnil je »srednji generaciji«.

Kar je od nje vzel, pa čeprav je bila ideologija, ki se jo je pri njej učil, »za neko določeno in omejeno obdobje najbrž nujna, kajti iz enega območja na drugo se je moglo preusmeriti vedno preko popuščanja, zanikanja in dvoma.« Izkušena, samskega tavanja in tujih zelenikov sita, je ta generacija sklenila prekiniti s svojim samostvom. Iz »zanikanja vseh in vsega« se je dvignila do »pozitivnega uresničevalca svojih idej« in obenem do veznega člena med preteklostjo in prihodnostjo. Prevzeti namerava »izročilo upornih rodov« in se »ozreti na vse slovenske borbe od Trubarja sem in se zgledovati pri njihovi npravnosti, upornosti, veri, povezanosti z ljudstvom in njihovem humanizmu«.

Mogoče se v arhiv tistih, ki si vseh teh potovanj, vse te demobilizacije niso ali niso mogli privoščiti, pojavlja košček zavisti. Lahko se celo zgodi, da se bo kdo od teh moral braniti očitka »prilagodljivosti«. Vsekakor pa se nas polša občutek, da je situacija okrog slovenskega povojnega rodu žal le malo bolj komplicirana, da so »izkušstva« še vedno na različne načine in na različnih krajih pridobljena in zato tudi spoznanja temu odgovarjajoče deljena. (Nadaljevanje prihodnjič)

Ne samokruh

»Za to, da človek zgolj živi, je potreben kruh. A naj bi bil še tako lačen, bi bil zmeraj pripravljen svoj kruh zamenjati za iskro zaupanja.«

Morebiti bo zvenelo nekoliko nenavadno, če bomo nedavno izdan roman Dudinceva v slovenskem prevodu prišteli k delom, ki so imela nalogo, počastiti spomin na Oktobor ob njegovi štirideseti obletnici. Toda prav prozni odlomki v zbirki »Viharni piše kot vrhunske in elitne dosežki sovjetske književnosti v njenih prvih letih imajo nekaj notranje globoko skupnega z idejnimi jedrom, ki ga izpričuje roman Dudinceva. Če je proza v prvi omenjeni knjigi odraz življenja in ideoloških ter umetniških težav iz leta pred nastopom Zdanova, ki je z vsemi razpoložljivimi sredstvi zavil svobodno človečansko misel in ustvarjalnost v Sovjetski zvezi, je roman »Človek ne živi samo od kruha« izpo-

ved dolgo zadrževanega gneva sovjetskega človeka proti javni, ki so se izdajali za socialistične, čeravno jim je bil socializem le krinka, pod katero so skrili celo vrsto nesocialističnih težej. Kakor je 20. kongres s svojimi sklepi postal v marsikaterem oziru prelomnica v notranje-političnem življenju Sovjetske zveze, tako gre tudi pričujočemu romanu dodeliti mesto revolucionarne literarne umetnine; Dudincev je vir svojemu delu našel v občutju dokončnega poštenja in odkritosrčnosti do sovjetske družbe, ki ga notranje prizadeva in boli; šlo mu je za izpoved najbolj življenjskega dejstva v sovjetskem življenju, za razkritje diferenciacije, ki nam je bila v načelu že dolgo znana, ni nas pa še nihče osvestil v tolikšni meri, da bi jo bili pričeli razumeti. Dudincev je to storil.

In mogli bi reči, da mu je to uspelo na literarno izdelan način, z mikavimi opisi, ki izžarevajo pošten človeški namen in umetniško polnost. Fabula se mu razrašča spontano iz živga dogajanja. Seveda pa ni mogoče zakriti dejstva, da ideološka vsebina marsikde »zstopa in postane poglavitna, čeprav to romanu njegove književne cene nikakor ne zniža. Zgodilo pa se je, da je prav pisateljsko ostriro in jasno formulirana ideja o družbenem življenju v Sovjetski zvezi, o birokratski kasti — novi aristokraciji, ki je v imenu zlaganega »kolektivizma« nastopila proti človeku — posamezniku, temu v bistvu edinemu poštenemu in socializmu do kraja vdanemu členu družbe. Velikanska množica teh posameznikov pravzaprav tvori družbeno jedro, ki bo s svojo zvestobo stvari revolucije, socializem tudi moglo izpeljati, medtem ko bo karlerističnim in malomeščanskim težnjam vdano ter obrambi svojega lastnega obstoja in udobja služeče vodilno osebe po ministrstvih in centraliziranih institutih zavoljo svoje stagnacije v družbi, svojega odmika

revoluciji, svoje dejanske regresivnosti moralo kloniti v tej bitki. Kloniti kljub temu, da ima oblast že svojih rokav ... Kajti socialistična misel živi med ljudmi, ljudje verujejo vanjo in se zanjo bore; nobena birokracija njihove pošene vere ne more za vekomaj nadvladati.

Če se povrnemo k Dudincevu, se srečamo s simbolno rešitvijo tega vprašanja. Junak romana, skromni, življenjsko pozitivno orisan izumitelj Lopatkin, ki se dolga leta bori z najrazličnejšimi birokratskimi forumi in institucijami za priznanje njegovega izuma — kot bi se bojeval z milni na veter — naposled kljub vsem podlostim vendarle zmaga. Čeravno je vsakomur na dani, da je njegov izum izreden gospodarski uspeh in velikanskega pomena za industrijo brezvladnih čevl, ga birokratski stroj noče priznati, kajti priznanje bi pomenilo odvzem superiornosti, ki je novi aristokraciji edno orožje. Pa vendarle ji Lopatkin izbiže to orožje iz rok. Ob vsem tem se izkaže pisateljev namen kot absolutno pozitivno, kot pošten revolucionarni misli po- gojeno dejanje, ki bo moralo najti v literarni zgodovini častno mesto.

Raznoliki učinek pa, ki ga je doživel roman v Sovjetski zvezi in prav tako v tujini, koder je bil preveden, je razumljiv. Zgodilo se je namreč, da ga je uradno mnenje v domovini sprejelo z odklonom ter mu očitalo izkrivljenje življenja, nenadežnost, protisocialistično tendenco in kar je podobnih standardnih očitkov proti sleherniku, ki se je drznil svobodno izpovedati svojo kritiko sistema, kritiko, ki ni sovražna, ampak umetniško iskrena. Nasprotovanja Dudincevu so se še bolj izrazito pojavila potem, ko je roman doživel uspeh v zapadnih deželah; tedaj so pisatelju nekateri celo očitali socializmu sovražne namene. Take namene so prevajalci ponekod res imeli (Nadaljevanje na 8. str.)

Veno Taufer: SONČNA URA

Predolgo si hodila ko si prišla se je senca stolpa že priplazila do mene in me v brezglasnem nebolečem sunku prebodela

Pribila me je na ulični zid in ostala v meni

Sedaj ne morem več s tabo ker verujem v sonce ker je v meni znamenje njegovega prihajanja

Ne morem več s tabo in imam le eno željo da bi ti in včasih popotniki te ulice opazili to znamenje in kot vedno kadar pogledajo na uro in pri tem mislijo le na neviden hip nekega brezkončnega zmeraj verovali

v sonce

SKOPLJANSKI BALET ODIDE V GRČIJO

Ob koncu februarja prihodnjega leta bo gostoval v Grčiji baletni ansambel narodnega gledališča v Skoplju. V času etnosedenske turneje bo balet nastopil v Solunu s šestimi deli svojega repertoarja. Poleg tega bo v Solunu prirejen tudi simfončni koncert orkestra skopljskega gledališča, na katerem bodo nastopili prvaki opere. Po že sprejetem dogovoru bo imel skopljski balet prvo predstavo 26. februarja 1968.

PORTRETI MLADIH

Kdor ljubi, ta vztraja

Deset let sodelovanja v kakršnikoli organizaciji je za vsakega človeka lepa doba, če pa je to vrhu vsega še študent, to ni samo lepo, ampak tudi nena- vadno. Saj vemo, da študentje nismo nikoli sloveli po preveliki vztrajnosti. Eden takih redkih primerov pa je Vlasta Kosmač, študentka ekonomije, ki že deset let poje v APZ. V prepričanju, da to obdobje sodelovanja ni bilo izredno samo po dolžini svojega trajanja, ampak tudi po številnih izkustvih, sem jo poiskala in jo prosila, da nam pove nekaj o sebi in zboru.

Kateri so tisti zunanji vzroki, ki so pripomogli k tvoji nenavadni vztrajnosti?

Ne verjamem, če je moje desetletno sodelovanje v APZ dokaz kakke posebne in, kakor praviš, celo nenavadne vztrajnosti. Vsekakor so vsaj zunanji vzroki prav vsakdanji. Študiral sem solo petje na konservatoriju in čisto po naključju vstopila v APZ, ki se je takrat moral boriti še z mnogimi začetnimi težavami. Potem pa me je delo v zboru pritegnilo, vzljubila sem slovensko narodno pesem in tekla so leta, ne da bi mislila, da je za oživiljanje tega, kar so stoletja prepevali naši predniki, potrebna kaka posebna vztrajnost. Verjetno je ta notranji vzrok pomembnejši od vseh zunanjih.

Preje si omenila, da ste se morali ob svojem vstopu v APZ boriti še z začetnimi težavami. Je med tedanjim in današnjim delom v APZ velika razlika?

Brez dvoma. Študentje, ki danes vstopajo v zbor, so v tem oziru mnogo na boljšem. Spočetka pa, ko smo si pot šele utirali, je šlo bolj trdo. Vse proste dneve smo člani zbora delali udarniško, prepisovali note in podobno. Sicer pa tega nihče ne obžaluje. Velik vzpon, ki

ga je APZ dosegel v razmeroma kratkem času, je najlepša nagrada za vse naše trude.

Kaj smatraš za vaš največji uspeh?

Na to je težko odgovoriti. Vsa naša gostovanja, naj bo to v Trstu, Belgiji, Parizu ali Celovcu, po Koroških vaseh ali drugih slovenskih predelih, so uspela, pa naj smo nastopali s preprostim slovenskim narodnim ali s težjimi umetniškimi pesmimi. Vsekakor je uspeh, ki smo ga doživeli v naši Union-

ski dvorani s Tomčevo Staro pravdo eno tistih doživetij, ki jih človek nikoli ne pozabi.

Gotovo si na teh gostovanjih doživela marsikaj zanimivega!

Kaj naj povem? Kdo ve, če je tisto, kar je bilo zame zanimivo, zanimivo tudi za druge? Morda to, kako se je ob nekem nastopu v zadnji vrsti pogreznil celoten praktikabel s peveci, mi v srednjih vrstah pa smo peli dalje. Prav nič nas ni smelo motiti, da prihajajo gla-

sovi »ponesrečenih« tovarišev iz nižine. Drugič se je med koncertom odtrgala slika s stene in s trušcem padla na tla. Peli smo dalje, kot da se ni nič zgodilo. So pa tudi doživljaja, ki so zanimiva po svoji grenki strani. Tako je na primer meni »tiskarski škrt« že dvakrat odnesel diplomo, ki bi jo morala dobiti kot vsak, ki že deset let sodeluje v zboru. Upam pa, da se je z izvolitvijo novega odbora tudi ta norednež po- boljšal.

Z odstopom prejšnjega dirigenta Radovana Gobca je zbor mnogo izgubil. Sedaj imate novega. Kaj meniš o njem?

Mislil, da ima APZ pri dirigentih srečo. Radovanu Gobcu ni bilo žal nobenega napora zanj, zato ga je tudi dvignil na tolikšno višino. Novi dirigent Janez Bole pa je ravno tako zelo prizadeven. Prepričana sem, da se nam v njegovih rokah ni bati bodočnosti.

Pa še nekaj o sebi, svojem študiju in problemih, ki jih morabi imeti. Pravzaprav oprosti, da sem se šele na koncu spomnila na to.

V začetku ali na koncu, zame je vseeno. Po navadi nočem mučiti ljudi z osebnimi problemi. Ker jih imajo vsi, niti ne bi smeli biti več zanimivi. Sem pred diplomom in govoriti o študijskih problemih, ni več včas zame, čeprav sem jih brez dvoma imela tudi jaz.

Nameravaš še naprej sodelovati v APZ? Imas za prihodnost kakke posebne želje?

Seveda bom v zboru še pela. Cutim, da bi mi bilo življenje brez slovenske pesmi puho. Želim pa, da bi bilo delo v APZ še naprej tako intenzivno in uspešno kakor doslej in da bi kot nje- gov član z njim vred tudi jaz doprinesla svoj, pa čeprav majhen delež k ohranjanju našega neizčrpnega narodnega zaklada.

vsako besedo o Gogolju. V sanjah vidim svinjske rlice.

Timofejev je dvignil z mize kup knjig, zanihal z njimi po zraku in jih z vso močjo vrge nazaj. Z mize se je dvignil mavčev prah.

— Vse to? Je o Gogolju! — je dejal in se nenadoma pomiril — Kakot? Zdi se mi, da sem vas preskrbel? Oprostite, draga, toda pri moji veri, pripravljen sem na pretep, o nečem je došlo razmišljanje in se končno je strinjal.

Nastja se je vrnila v Zvezo, odšla k predsedniku in dolgo govorila z njim. Razburjala se je in dokazovala, da morajo nemudoma prirediti razstavo Timofejevih del. Predsednik je udarjal s svinčnikom po mizi, o nečem je dolgo razmišljal in se končno je strinjal.

Nastja se je vrnila domov v svojo starinsko sobico na Molki, ki je imela na stropu pozlačene okvire in je šele tam prebrala pismo Katerine Petrovne.

— Le kako naj odidem tja? — je dejala in vstala. Saj se ne morem odtrgati od dela. Pomislila je na prenapolnjen vlak, na prestopanje na ozkoizolno železnico, na tresot voz, na težavne vrte, na nelagodno materino silo in na dolgočasnost vaških dni. Položila je pismo na dno predala pisemske mizice.

Dva tedna se je ukvarjala z organizacijo Timofejeve razstave.

V tem času se je nekajkrat sprla in spet pomirila z neprijateljnimi kitarjem. Timofejev je pošiljal svoja dela na razstavo s takim obrazom, kot da jih predaja uničenju.

Prav nič ne boš dosti, draga moja — je škodoželjno govoril Nastji, kakor da bi pripravljala svojo in ne njegovo razstavo. — Samo do nepotrebnem zapravljate čas. Časna beseda.

Nastja je v začetku obupavala in bila užaljena, končno pa je domnela, da so vse te njegove kaprice narejene in nevredne počenega groša ter da se Timofejev v dnu duše zelo veseli svoje razstave.

Razstavo so odprli zvečer. Timofejev se je ježil in govoril, da si kipov ne smejo ogledovati pri električni svetlobi.

— Mrtva svetloba! — je godrnjal. Strasen dolgač! Se petrolej je boljši.

— Kakšno svetilbo pa potrebujete vi, vi ne-mogete tip — je planila Nastja.

— Sveče bi morale biti! Sveče! — je trpeče zakrivil Timofejev. — Kako je mogoče Gogolja postaviti pod električno žarnico? Absurd!

Na otvoritvi so prišli kitarji, umetniki. Če bi kdo nepoučen poslušal njih pogovore, bi ne morel ugotoviti, ali hvalijo ali grajojo delo Timofejeva. Toda Timofejev je spoznal, da je razstava uspešna.

Osvetel, razdajljiv umetnik je stopil k Nastji in jo potepeljal po roki: — Hvala vam. Šilsk sem, da ste bili vi tisti, ki ste izveliki Timofejeva na dan. Lepo ste storili. Pri nas, veste, mnogi ljudje govorijo o zanimanju za umetnost, o skrbi in pozornosti, ko pa je treba res kaj storiti, natisli na gluha ušesa. Se enkrat — hvala vam!

Začela se je razprava. Govorili so mnogo, hvalili so, grajali in misli, ki jo je prvi povedal stari umetnik o skrbi za človeka, za mladega, pozabljenega kitarja, se je ponavljala v vsakem govoru.

Timofejev je sedel široko in opazoval parket. Skrivaj je pogledoval na govornika, ne vedoč, ali naj mu verjame ali pa je za to že prezdodaj. Med vrati se je pojavil kurir iz Zveze — dobra in preprosta Daša. Dajala je Nastji nekake znake. Nastja je stopila k njej in Daša ji je izročila telegram.

Vrnila se je na svoje mesto, neopazno odprla telegram in ko ga je prebivala, ni ničesar razumela:

— Kateri umira. Tihon

— Kateri Katja? — je osuplo pomislila Nastja.

— Kateri Tihon. Najbrž to ni zame.

Pogledala je naslov. — Ne, telegram je bil zanj! Šele tedaj je opazila tenke tiskane črke na papirnem traku: Zaborje.

Nastja je zmečkala telegram in se zamislila. Govoril je Persin.

— V naših dneh — je dejal — postaja skrb za človeka tista prekrasna realnost, ki nam pomaga rasti in delati. Srečen sem, ko lahko opazim to skrb v naši sredini, med kitarji in umetniki. Govorim o razstavi del tovariša Timofejeva. Za to razstavo moramo biti hvaležni — naj mi naše vodstvo tega ne šteje v zlo — en izmed navadnih delavcev Zveze — našli mladi Anastazij Semenovi.

Persin se je priklonil Nastji in vsi so zaploskali. Nastji so se od zadrege orosile oči. Nekdo jo je od zadaj prijel za roko. Bil je stari umetnik. — Kaj je? Kaj se je zgodilo? — je šepetaje vprašal in pokazal z očmi na zmeh-

kani telegram v Nastjin roki. — Kaj neprijatelj?

— Ne — je odvrnila Nastja. — To je ... od neke znanke ...

— Ah — je zamrmral starček in dalje poslušal Persina.

Vsi so gledali Persina, toda pogled nekoga, takak in presrečljive, je Nastja ves čas čutila na sebi, da si ni upala dvigniti glave. — Kdo bi mogel to biti! — je pomislila. — Ali je kdo uganil. Preneumno. Ze spet sem nervozna.

Z naporem je dvignila pogled in ga takoj umaknila. Gogolj jo je smehljaje opazoval. Zdelo se ji je, da na njegovih senčnih težko utirpa poopnela žilica in da je Gogolj tiho spregovoril skozi zobe:

— Eho, ti!

Nastja je vstala in odšla iz sobe. Spodaj se je hitro oblekla in zbežala na ulico. Padel je moker sneg. Mračno nebo se je vse niže spuščalo na mesto, na Nastjo, na Nevo.

Najdražja moja — se je spomnila Nastja nedavnega pisma — Najdražja moja.

Uvedla se je na klopec v parku in grenko zajokala. Sneg se ji je topil na obrazu in se mešal s solzami.

Nastja je vztrpetela od mraza in nenadoma spoznala, da je nihče ni tako ljubil kot ta neboljena, od vseh zapuščenca starka tam v dolgočasnem Zaborju.

Sedaj je že prepozno — je pomislila Nastja; vstala je in počasi odšla domov na Molko.

Ko je Tihon prišel na pošto, je tiho govoril s pismonošo Vasiljem in ta mu je dal obrazec za telegram. Obrablja je bil v rokavi in medtem ko je s krivimi črkami oisal nanj, si je z rokavom brisal brke. Obrazec je potem previdno zvil, ga vtaknil v kučmo in se odpravil h Katerini Petrovni.

Katerina Petrovna je deset dni ni vstala. Ponoči je spala, ne da bi se slika, na polomljenem divanu, pokrila z oguljenim kožuhom. Včasih se je Manjuški zardela, da Katerina Petrovna ne diha več. Takrat se je začela preplašeno cemeriti in klicati:

— Babica, babica? Ali si še živa?

Katerina Petrovna je premaknila roko pod oboje in Manjuška se je pomirila.

Sobe so bile jutraj polne novembrske teme, toda bilo je toplo. Manjuška je kurila v pečici. Ko je veseli ogenj osvetljeval lesene stene, je Katerina Petrovna previdno vzdihovala — zaradi ognja je postala soba bolj udobna in nase-

ITALIJANSKA GRAFIKA

Letos smo se že drugič srečali z moderno italijansko likovno umetnostjo. Najprej spomladi, z deli najboljših slikarjev in kiparjev, sedaj pa še z najnovejšo grafiko. V zadnjem času je zanimanje za to vrsto izredno naraslo in to ne samo pri nas, ampak povsod po svetu.

Razstava italijanske grafike je visokovalitetna in zanimiva, saj nas seznanja z deli avtorjev, ki smo jih do sedaj poznali samo po reprodukcijah v raznih strokovnih knjigah in revijah. Kljub dejstvu, da se velika večina razstavljalcev izkazuje pod vplivom pariškega slikarstva, ima razstava svojevrsten, čisto italijanski značaj. Na razstavi so zastopane vse smeri, od poetičnega realizma pa tja do

simbolistov in abstraktistov, recimo Capogrossija, ki se v svojem delu inspirira pri ateških ornamentih in nas prese- neča z lepimi barvami in su- gestivno dekorativnostjo. Naj- značilnejši je gotovo odlični slikar Campigli, ki se tako v grafiki kot slikarstvu drži upodabljanja ljubkih pri etru- škanih inspiriranih ženskih fi- gur. Odlična je barvna lito- grafija »Sprehodi«, ki nosi vse odlike Campiglijeve umet- nosti. Tehnično je umetnik virtuozi in imamo občutek, da gledamo oljno sliko, ne pa grafični list. Med najboljšimi italijanskimi grafiki je Vivi- ani s svojimi surrealističnimi jedkancami. Upodablja rože fantastičnih oblik in pse, ki jih nekako počloveči in da- tem svojim ljubljencem gro-

ljiv, sanjski videz. Najznačil- nejši je »Pes in razvaline«, ki je hkrati najboljšje delo na razstavi. Na obali leži pes, za njim se razprostira morno morje in ostanek fantastične betonske arhitekture, iz ka- tere strlijo konci žice kot mri- liški prsti, preko vse jedka- nice je razlit turoben mir in pošastna spokojnost. Omeniti pa moramo še elegantnega »Konjenika« svetovnoznane- ga kiparja Marina Marinija, ki je našel v grafiki adekvaten izraz svojemu kiparstvu in pa drugega znamenitega italijan- skega kiparja Manzuja, ki pa nas je presenetil s serijo jed- kanic, čisto v duhu poezije zgodnjega Picassa, in v na- sprotnju z Marinijem pojmuje grafiko bistveno drugače. Zal ne moremo govoriti o vseh razstavljalcih, vendar se mi zdi, da so omenjeni avtorji najznačilnejši in marsikaj, kar velja za imenovane, velja tudi za ostale.

Edino naš rojak Zoran Mušič je med vsemi razstavljalci še najbolj kozmopolitski. Njegovo delo nosi nedvomen pečat Eco- le de Paris, šole, katere pripad- nik je slikar. Njegov svet upo- dabljanja je sončna Dalmacija, gledana s slikarjevimi notranji- mi očmi in podoživlja pod vpli- vom etruskega slikarstva, s katerega pomočjo išče podobno kot Campigli novih izraznih oblik.

V celoti je razstava uspela in upamo, da nam bo Moder- na galerija v prihodnjem letu posredovala še več tako lavi- letnih prireditelj. I. S.

Giuseppe Viviani:
PES IN RAZVALINE,
jedkanica

PORTRETI MLADIH

Kdor ljubi, ta vztraja

Deset let sodelovanja v kakršnikoli organizaciji je za vsakega človeka lepa doba, če pa je to vrhu vsega še študent, to ni samo lepo, ampak tudi nena- vadno. Saj vemo, da študentje nismo nikoli sloveli po preveliki vztrajnosti. Eden takih redkih primerov pa je Vlasta Kosmač, študentka ekonomije, ki že deset let poje v APZ. V prepričanju, da to obdobje sodelovanja ni bilo izredno samo po dolžini svojega trajanja, ampak tudi po številnih izkustvih, sem jo poiskala in jo prosila, da nam pove nekaj o sebi in zboru.

Kateri so tisti zunanji vzroki, ki so pripomogli k tvoji nenavadni vztrajnosti?

Ne verjamem, če je moje desetletno sodelovanje v APZ dokaz kakke posebne in, kakor praviš, celo nenavadne vztrajnosti. Vsekakor so vsaj zunanji vzroki prav vsakdanji. Študiral sem solo petje na konservatoriju in čisto po naključju vstopila v APZ, ki se je takrat moral boriti še z mnogimi začetnimi težavami. Potem pa me je delo v zboru pritegnilo, vzljubila sem slovensko narodno pesem in tekla so leta, ne da bi mislila, da je za oživiljanje tega, kar so stoletja prepevali naši predniki, potrebna kaka posebna vztrajnost. Verjetno je ta notranji vzrok pomembnejši od vseh zunanjih.

Preje si omenila, da ste se morali ob svojem vstopu v APZ boriti še z začetnimi težavami. Je med tedanjim in današnjim delom v APZ velika razlika?

Brez dvoma. Študentje, ki danes vstopajo v zbor, so v tem oziru mnogo na boljšem. Spočetka pa, ko smo si pot šele utirali, je šlo bolj trdo. Vse proste dneve smo člani zbora delali udarniško, prepisovali note in podobno. Sicer pa tega nihče ne obžaluje. Velik vzpon, ki

ga je APZ dosegel v razmeroma kratkem času, je najlepša nagrada za vse naše trude.

Kaj smatraš za vaš največji uspeh?

Na to je težko odgovoriti. Vsa naša gostovanja, naj bo to v Trstu, Belgiji, Parizu ali Celovcu, po Koroških vaseh ali drugih slovenskih predelih, so uspela, pa naj smo nastopali s preprostim slovenskim narodnim ali s težjimi umetniškimi pesmimi. Vsekakor je uspeh, ki smo ga doživeli v naši Union-

ski dvorani s Tomčevo Staro pravdo eno tistih doživetij, ki jih človek nikoli ne pozabi.

Gotovo si na teh gostovanjih doživela marsikaj zanimivega!

Kaj naj povem? Kdo ve, če je tisto, kar je bilo zame zanimivo, zanimivo tudi za druge? Morda to, kako se je ob nekem nastopu v zadnji vrsti pogreznil celoten praktikabel s peveci, mi v srednjih vrstah pa smo peli dalje. Prav nič nas ni smelo motiti, da prihajajo gla-

sovi »ponesrečenih« tovarišev iz nižine. Drugič se je med koncertom odtrgala slika s stene in s trušcem padla na tla. Peli smo dalje, kot da se ni nič zgodilo. So pa tudi doživljaja, ki so zanimiva po svoji grenki strani. Tako je na primer meni »tiskarski škrt« že dvakrat odnesel diplomo, ki bi jo morala dobiti kot vsak, ki že deset let sodeluje v zboru. Upam pa, da se je z izvolitvijo novega odbora tudi ta norednež po- boljšal.

Z odstopom prejšnjega diri- genta Radovana Gobca je zbor mnogo izgubil. Sedaj imate novega. Kaj meniš o njem?

Mislil, da ima APZ pri dirigentih srečo. Radovanu Gobcu ni bilo žal nobenega napora zanj, zato ga je tudi dvignil na tolikšno višino. Novi dirigent Janez Bole pa je ravno tako zelo prizadeven. Prepričana sem, da se nam v njegovih rokah ni bati bodočnosti.

Pa še nekaj o sebi, svojem študiju in problemih, ki jih morabi imeti. Pravzaprav oprosti, da sem se šele na koncu spomnila na to.

V začetku ali na koncu, zame je vseeno. Po navadi nočem mučiti ljudi z osebnimi problemi. Ker jih imajo vsi, niti ne bi smeli biti več zanimivi. Sem pred diplomom in govoriti o študijskih problemih, ni več včas zame, čeprav sem jih brez dvoma imela tudi jaz.

Nameravaš še naprej sodelovati v APZ? Imas za prihodnost kakke posebne želje?

Seveda bom v zboru še pela. Cutim, da bi mi bilo življenje brez slovenske pesmi puho. Želim pa, da bi bilo delo v APZ še naprej tako intenzivno in uspešno kakor doslej in da bi kot nje- gov član z njim vred tudi jaz doprinesla svoj, pa čeprav majhen delež k ohranjanju našega neizčrpnega narodnega zaklada.

Konstantin Paustovskij

Preko kurenta in mask

KAJ ČUDNE NAVADE IMAJO LJUDJE NA PREDVEČER NOVEGA LETA, ENI VILIVAJU RAZTOPLJENI SVINEC V VODO, DA IZ NASTALIH FIGURIC SKLEPAJO O PRIHODNOSTI. DRUGI SPET PRIREJAJO BUČNA PRAZNOVANJA, TRETIJ SE ZGRINJAVO OB TAKIH ALI DRUGIH PRIREDITVAH. VSI, PRAV VSI PA V TISTIH DNEH POGOVORJAMO O PRETEKLOSTI IN PRIHODNOSTI. OBUJAMO SPOMINE IN PRIZIGAMO UPE. MENDA NAM JE TO ŽE V KRVIL TAK JE BIL TUDI RAZGOVOR Z AKAD. SLIKARJEM PROF. FRANCETOM MIHELICEM. POGLEDATI, KAJ JE DALA PRETEKLOST, ČESA LAHKO PRICAKUJEMO OD PRIHODNOSTI. RAZGOVOR V ATELJEJU. OB STEKLENICI STAREGA HRUSKOVCA. RAZGOVOR V SVETU KURENTA IN MASKE.

Od mladega človeka ni mogoče takoj v začetku pričakovati samostojnosti.

Kdo iz mladega rodu je bližje preteklosti najbolj presenečeni?

Odgovoriti na to vprašanje z enim samim imenom, ne da bi s tem storili krivico vsaj še štiri drugih, je nemogoče. Pustimo torej imena ob strani, saj bo čas sam pokazal, kaj je in kaj ni. Samo nekaj splošnih

čem ste se vzornikom oddajali in kaj je osnovno vodilo vašega ustvarjanja.

Osnovno vodilo? Človek sam, njegova lastna doživljanja. Pri meni gre predvsem za mladost, ki pa so nanovo dobila svoj izraz. Je to retrospektiven pogled na mladostne vtise, ki pa podoživijo z medvojnimi momenti dobivajo neko groteskno, tragično, poetično, včasih romantično formo, formo, ki je

Janez Boljka: PELIKAN, les

blizu poeziji. Roka mrtve matere, Narcisa, itd., vse to so le spomini na težko mladostno življenje, na moj intimen odnos do narave. In prav ta intimni odnos, poglabljeni notranji interes do stvari, je, mislim, lanko zadržati v mojih delih. Ta odnos do drobnih bitij narave, katerih oblike so aplicirane nekje tudi v oblikah drugih bitij, vsaj ti elementi tvorijo v mojih delih neke nove, groteskne kombinacije.

Do tega, kar ustvarjam danes, sem prišel preko kurentov in mask. Vendar stvari takrat še niso imele v sebi tiste simbolike, kot so jo dobile danes. Zdar to niso več folklorne figure, so simboli za neka druga čustva, človeška pravičnost, bi rekli. Že od nekdaj je maska simbol za izražanje notranjega sveta. Tu, pri meni, pa postane simbol za tisto, kar je človeku nevidno in kar daje možnost nekim čustvenim elementom, da se navidezno prikriti izražajo.

Usta so obmolnila in besede so se stekle med steklenico starega hruskovca, med dvema korzarkoma. Izteklo so se v svet kurenta in maske, svet strahu in vere, sonca in teme. Kot da bi se prvič večnosti dotaknili sedanosti. Nad dieti, izrezanimi lesenimi ploščami, nad razpetimi grafičnimi listi je vstal v polmraz zaviti svet mojstra, svet fantastike in življenja.

S. B.

ANA FRANK

(Nadaljevanje s 6. strani)

Na zgodovinsko ozadje, ki jim je preveč tuje, daljino in nerazumijevanje zaradi njihovih živih interesov. Kakor politični konflikti, ki so privedli do zapore Marije Stuart, je tudi nacional-socializem in prešanje Židov v obeh večine samo znamenje okoliščin drugotnega pomena v osebni tragediji junakinje. Vse njene sovražnice — sostanovalce — naciste in Žide — mečejo v isti koš, ker so tako slabi, da jo pustijo osamljeno.

Nek dijak, star 16 let, navdušen nad delom, je dolgo govoril o »duševnih težavah« junakinje, o nacional-socializmu pa je vedel samo to, kar mu je povedal profesor — »originalni, ki ga ne jemlje resno — Hitler je napravil mnogo dobrega in še več slabega.

Tudi ta, kot večina nemške mladine, ni vedel skoraj nič o nacional-socializmu. Če pa tej mladini govore o nacional-socializmu, potem mladina maje z glavo in vprašuje: »Ali so se stvari res godile v Nemčiji? Nemogoče!

Do kakšne mere je Ana Frank postala na svoj način simbolčen ideal mladine, nam lahko dokazuje izjava mlade baletke iz bogate berlinske družine, ki se ne zanima ne za politiko ne za literaturo: »Ali ni čudovito, da je neko mlado dekle, ki je toliko prestalo, lahko dejalo: v vsakem človeku je nekaj dobrega.« Ta opazka nam je lahko najboljši dokaz za uspeh Dnevniškega romana.

Ana Frank — žrtve — je postala priča in primer preostalega. Priča in primer v svetlu, iz katerega je bila izgnana. In ta povratek Ane Frank je navadno zmagoslavje.

V SOBOTO ZVEČER BREZ ČAPA

Ne vem, morda ga je kdo videl v ponedeljek ali sredo, kdo drug pa prav v soboto zvečer... Novi jugoslovanski film, omnibus, »V soboto zvečer«. Tri prijetne zgodbe: Košava, Doktor, Igra odličnih jazz. Brez velikih problemov. Prej vsakdanost malega človeka beograjskih ulic. Tri navidezno neenotne zgodbe, ki pa jih vendar veže krajevna barvitost, beograjska atmosfera. Filmski scenarij je za spremembo (?) napisal jugoslovanski avtor Aleksandar Sekulović, film je režiral Vladimir Pogačič (nikar ne berite: Čapli), komponent pa je (kar je postalo v naših filmih neizogibna nujsnost pa tudi zlo) Bojan Adamčič, ki pa se je to pot za spremembo nenavadno potrudil. Igralci, ki nastopajo v filmu »V soboto zvečer« so zvečinoma mladi ljudje, študenti beograjske akademije za igralsko umetnost, ki so nam zaupali, da tudi njihovi profesorji (kakor mnogokrat tudi ljubljanski) z nič kaj prevelikim navdušenjem ne gledajo njihovega nastopanja v filmu.

To pot gre brez slinasto čapovskih poljubov, brez ostarelih vicev, brez za lase privlečenih skrofuloznih scen, brez itd. Zelo rad primerjam karkoli. Toda to pot sem se vendarle ušel — kako le morem primerjati, kar se primerjati sploh ne da? Vse kaže, da bo jugoslovanski film le zajadril v sodobne teme, čeprav za slovensko filmsko proizvodnjo tega ravno ne bi mogli trditi. Prihodnji pomlad si bomo spet lahko ogledali »sodobna« slovenski umetniški film »Dobro morje«, saj se njegova zgodba odigrava res »še« pred petdesetimi leti. Tudi tri druge jugoslovanske produkcije pripravljajo za prihodnji filmski festival v Puli »prijetna presenečenja«, saj so se vse lotile enake teme — krvne osvete...

nr

segl je veliko.

Ze preje sem omenil, da se mlajši kaj radi nagibajo k ekstremnejšim strujam. To je povsem razumljivo, saj hoče biti mladina že od nekdaj avantgarda vsemu. Ti vplivi so nujni, saj individualnih umetnikov, umetnikov izven časa in prostora ni in ne more biti. V vseh dobah se pojavljajo skupni elementi izražanja. Tako kot je imel srednji vek svojo umetnost, tako jo ima tudi današnji čas. Prav zaradi tega ne smemo tujih vplivov jemati za tako zelo, kot se pogosto primeri. Toda pri vseh teh vplivih si mora vsak resničen umetnik najti tudi sebe samega. Ta odkritje samega sebe preje, drugi spet pozame. Najti pa se mora. Tudi sam sem šel pred dobrih petimi leti občutiti nekaj, čemur bi se mogoče lahko reklo suverenost nad svojim ustvarjalnim področjem. Zaradi tega se mi zde preostre kritike in negiranja takih pojavov nesmiselne.

NE SAMO KRUH

(Nadaljevanje s 7. strani) In so špekulirali s poštenim Dudincevim pisanjem. Skodljalnost ob branju neposredne kritike birokratizma, kakršno je zapisal znan sovjetski publicist in pisatelj, so očitno potisnili v jedro svojega prevažanja in to misel objavili kot reklamo na platnicah.

Zdi se, da bo pri nas delo moglo naleteti na najbolj obsejektivno vrednotenje, ker smo sami nevedno in dejansko že dokopali do občutja svobodenosti, kar zadeva kritiko negativnih pojavov — tako v

V letu 1958 bo naša osrednja umetnostna institucija — Narodna galerija — praznovala štiridesletnico obstoja. Iz majhnih razstavnih prostorov v privatnem stanovanju, brez podpore javnosti, kaj šele države, se je po dolgem trudu posrečilo poštovovalnim ljudem leta 1927, da so preskrbeli Galeriji prostore, ki jih ima še danes. Kljub oviram in bojem, ki jih je imela ta ustanova s Sokolom, ki je pošiljal proteste na dvor, je vendarle znaga.

Letos je Narodna galerija v času Ljubljanskega festivala priredila odlično razstavo Kremser-Schmidt na Slovenskem in ob Ted-

MAMON IN MUZA

nu muzejev pa razstavo: Grafika starih mojstrov iz celjskega muzeja. Za prihodnje leto ima obširen program, ki pa ga bo verjetno težko v celoti uresničiti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Največja prireditelj v letu 1958 bo vsekakor reprezentančna razstava kopij slovenskih srednjeveških fresk. Delo na terenu traja že več let. Samo letos na primer so na Dolenskem odkrili in kopirali šest pomembnih del iz te dobe. Sploh pa skuša uvesti Galerija skupno z Zavodom za spomeniško varstvo prakso, da je treba vse novoodkritke freske kopirati takoj, ker hitro izgube svežino in začno nezadržno propadati. Največ zato, ker je večina naših vaških cerkva zidanih iz hidrokopirnega materiala. Razstava nam bo prvič v celoti prikazala ves razvoj srednjeveške freske na Slovenskem. To je bilo do sedaj nemogoče, čeprav se Galerija že vsa leta po vojni trudi, da bi uresničila to zamisel. Na vsak način bi bilo potrebno zaradi pomembnosti in seveda tudi tujeskega prometa dobiti dostojne prostore, kjer naj bi bila stalna razstava. Zbrani material pa naj bi služil znanstvenikom in javnosti, ker so naši umetnostni spomeniki razmetani po vsej Sloveniji.

Drugo prijetno presenečenje pa bo razstava jedkanic in bakrorezov znamenitega italijanskega grafika iz srednje XVIII. stoletja Giacomo Piranesija, ki je odlični interpretator vedut iz klasičnega Rima. Slovci pa tudi zaradi ogromnih formatov svojih grafik, Nekatere merijo tudi več kot dva kvadratna metra. Razstava bo zanimiva tudi zato, ker je avtor po vsej verjetnosti naš rojak iz Pirana, za kar med drugim pričata tudi njegovo ime. Na naše pokolenje in miselnost bi lahko sklepali tudi po tem, da se od ostalih Italijanov, ki so vedno jasni, klasičistično čisti in razumarski, loči po tem, da je bolj sproščen in neposreden. Izživlja se v igrah svetlobe in sence ter je v tem podoben severnjaku Rembrandtu, vse skupaj pa daje njegovemu delu veliki fantastičnosti.

To bosta v letu 1958 osrednji prireditvi, razen tega pa pripravljajo vodstvo Narodne galerije še marsikaj drugega. O teh načrtih pa prijazni direktor dr. Karel Dobida ni hotel povedati nič določnejšega, ker je za njihovo uresničitev premalo denarja, razen tega pa še manjka visokokvalificiranega kadra.

Narodna galerija ima razen zbirke domačih še odlično kolekcijo tujih mojstrov. Mnogo od teh še niso dokončno opredeljena, vendar je med njimi nekaj svetovnoznanih imen: na primer: Francesco da Rimini, Benković, Palma Giovane, Bryel ter še nekaj Holandcev, Kremser-Schmidt in tako dalje. Vendar večino teh del ni mogoče razstaviti, ker ni prostora. Problem bi bil rešen, če bi se TVD Partizan preselilo v za šport primernejše prostore in bi tako naša reprezentančna ustanova lahko pokazala javnosti vsaj delček zakladov, ki sedaj v glavnem brez koristi in zaprta leže v depojih, ki so pa tudi premanjhi in je moderna konservacija skoraj nemogoča.

Kljub pomanjkanju prostorov pa se vodstvo Narodne galerije trudi, da bi čimbolj izpopolnilo zbirko, tu pa so zopet težave, ker ima ustanova letno na razpolago kredit za nakup umetnin v višini 350.000 dinarjev, kar zadostuje komaj za nakup pisem in raznih drugih dokumentov, ki so za znanstveno delo nujno potrebni.

Problemov in skrbi je toliko, da se nam zde nepremagljivi, če ne bo podpore vseh, ki jim je naša umetnostna preteklost pri srcu. Upajmo pa, da bo z novim letom napočilo boljše in srečnejše obdobje za našo NARODNO GALERIJU.

S. I.

PESEM S KRASA

Od morja sem, preko kamenitih grebenov in skrivanih borov, preko ograjenih vrtov in samotnih vasi je zavel nov dih. Vztrepetal je v zraku in ne bor, ne kamnita ograja, ne gora ga niso mogli držati. V njem je bilo življenje morja in sonca, kraških goličav, trpke zemlje. Pesem ljudi, ki so čutili, da so eno in isto z morjem, starim okleščanim borom, osamljeno vrtačo v globeli. Pesem, včasih trpka kot kraška zemlja, včasih sanjava kot večer nad morjem, včasih igriva kot vino v majolki. Pa vendar, pesem življenja.

Teško je reči, kdo je bil tisti, ki je ustanovil zbor. Še teže, kaj je bilo pravzaprav tisto, kar je povzročilo njegovo rojstvo. Leta 1953. je skupina primorskih študentov ustanovila oktet. In prav iz tega, razmeroma skromnega ansambla, se je že naslednje leto rodil zbor. Tisto, kar je povzročilo njegovo rojstvo, bi gotovo lahko razčlenili na več točk, toda na koncu bi nam vendarle ostala ena sama — ljubezen do pesmi in rodne zemlje.

Pesem združuje ljudi, združuje jih v njihovi sreči, v njihovem veselju, njihovi žalosti in koprninju, včeraj, danes, jutri. Vselej jih združuje. Tako je združila tudi nje. Leta 1954. je bil ustanovljen zbor primorskih študentov Vinko Vodopivec. Prve vaje, prve pesmi. Dolgi večeri trdega dela. Uspeh ni izostal. V aprilu istega leta priredi zbor dva samostojna koncertna večera v Kanalu in Ribenbergu, sodeluje na Camkarjevi proslavi na Vrhniki, poje v Istri na I. hrvaško — slovenskem festivalu.

Ze v naslednjem letu dobi zbor svojo pravo formacijo. Kolegom je uspelo strniti v svojih vrstah štirideset pevcev. Število je zadostovalo, da so lahko program razširili, da so dvignili kvaliteto. Tako razširjen zbor nastopi prvič na proslavi 1. maja leta 1955 na ljubljanskem gradu — I. primorski festival v dnevi od 7. maja — 12. maja 1955. ne bi bil primorski, če ne bi sodelovali tudi zbor Vinko Vodopivec. Razkošno turneja po Primorsk: Koper, Sežana, Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica, Cerkno, Tolmin, Kanal

in Pivki. Pet let trdega dela, pet let umetniške rasti je pri kraju.

Da je prodrl zbor primorskih študentov v tako kratkem času v slovensko kulturno javnost, je brez dvoma vzrok tudi v izredno zanimivem programu, programu, zasnovanem na izrazito internacionalni osnovi. Polovico slovenskih narodnih in umetniških pesmi, polovico narodnih pesmi tujih narodov. Marsikateri očetek kritikov je letel na ta drzno zasnovani program. Toda prav ta je pogosto pripomoček k uspehu. Zato nameravajo ostati pri njem tudi v prihodnje, saj jim ni gnozna sredstva ne dovoljujejo, oprileti se stilskega programa. Če pa se bo stanje izboljšalo, kopirski kraj je že obiljuj pomoč, če jim uspe v prihodnjem letu še dvigniti kvaliteto, potem bodo kolegi v zboru stremeli še za eno višjimi. Toda danes, ko ima marsikateri njihov koncert še rnančni namen, je to res nemogoče.

Zbor je v vseh teh letih neal trdal, a vztrajno. Vaje zdaj trdijo tam, pogosto tudi štirinast na teden, naporne turnee in težave, s katerimi se bore tudi vse ostale študentske kulturno-umetniške skupine. Toda kljub vsemu je zbor neverjetno tesno povezan med seboj. Cesar ne zasledimo tako očitno prav v nobeni kulturno-umetniški skupini, pa je tu odlično. To daje zboru moč, ga dviga.

Kaj bo prineslo prihodnje leto. Zbor pripravljajo narodne in umetne pesmi jugoslovanskih narodov. V žepu imajo že povabilo za gostovanje v Trbovljah na študentskem festivalu. Nastopati žele tudi po Dolenski in Stajerski. Skratka, zbor žele afirmirati tudi izven meja Primorske. In največja želja za prihodnost — koncert v Slovenski filharmoniji.

Se nečesa si kolegi želijo. Radi bi preimenovali svoj zbor v akademski moški zbor. Dolga in težka je pot do tega nastava. Toda mislimo in želimo, da bomo kdaj v prihodnje lahko govorili in pisali o akademskem moškem zboru.

S. B.

DANE ZAJC

Zemlja me bo ljubila

In ne boš mogla pomagati
mojim rokam,
ki bodo razpadale.
In ne boš mogla obrisati prsti,
ki bo ležala na mojih ustnicah!

Moje oči bodo polne peska
in vode.
Moje oči ne bodo ničesar več videli.

In tvoji ljubeči prsti
ne bodo šli skozi moje lase.
hladne in mokre.
In ne boš prišla
in s svojim telesom ne boš grela
mojega telesa.

Moje telo bo tako mrzlo.
Tako ledeno.
Tako zapuščeno.

Le zemlja bo ljubila moje telo.
Z neštetiimi rokami me bo gnetla.
Z neštetiimi usti požirala

In potem
ne boš mogla reči
kepi zemlje:
To je njegovo srce,
ki me je ljubilo.

Poklici na Resetu

Časopisne ankete so danes razpasena stvar. Poškusov je veliko in o najrazličnejših stvareh. Zimski čas pa je za zbiranje mnenj zelo pripraven, ker so vsi doma za pečjo. Le redki posamezniki so se nam čutili, kako smo si mogli kaj tako bedastega sploh domisliti. Ti so bili načelno proti takšnemu prisilnemu izražanju in razmišljanju v tem prijetnem zimskem spanju. Drugi so odgovarjali po liniji najmanjšega odpora. Še največ pa je bilo takih, ki so nam s svojimi odgovori v resnici pomagali izpeljati tvegano zamisel. Vsem trem kategorijam najlepša hvala za sodelovanje.

Odločili smo se za nenavadno anketo, kaj mislijo študentje in študentke o različnih poklicih. Zamisel je bila tvegana, ker se v tem primeru ne da opisati, koliko udeležencev je na vprašanje odgovorilo z negativnim odgovorom in kakšen je njihov odstotek. Statistiko smo morali pustiti ob strani in na vprašanja odgovarjati s polnimi stavki. In moramo povedati, da so bili naši anketiranci zgornji in rododarni z besedami. Uporabljali so glavne in odvise stavke, priredila in podredila; besede so sladke in pikre, kakršna so pač usta, ki so jih izgovorila. Sodbe morda niso vedno zrele, a so iskrene...

pa pisalni stroji domače uporabe.

URADNIKI-CE

Učitelstvo je po besedah mnogih izumiranju za moški spol. Izgleda, da bo kmalu prešel popolnoma v ženske roke. Nekateri pravijo, da je za njih važno polno družbeno zaupanje in boljša splošna izobrazba in razgledanost.

»Preobremenjen so z učenci. Hiperprodukcija otrok.«

»Učiteljev je zelo malo. Več je učiteljic. To je nevzdržno. Poskrbeti bi bilo treba, da ta rod popolnoma ne izumre. Zidajmo več šol v mestih.«

»Zapravljanje mladosti po hribih in dolinah.«

»Sem že pozabil na učitelje, predolgo je od tega.«

»Marsikaj bi se dalo reči. So delovna živina, ki vlečejo iz nazadnjakstva voz vsemogoče krame. Za to opravilo so preslabo plačani.«

»Zalostno je, da so učiteljice,

man poklice, da pa pri nas tisti, ki ga opravljajo niso tako humani, kot njihov poklic. Ukiniti privatne zdravniške prakse večina odobrava. Protesti so v manjšini. Zdravniki so po besedah nekaterih premalo občutljivi do bolnikov. Drugim je poklic služenje denarja. Nekdo misli, da bi morali tudi izven ordinacij večkrat pokazati svoj obraz. Očitajo jim tudi, da so na privatnih pregledih veliko bolj natančni, kar pa ne bi smelo biti. Nekdo se zgraža, češ da so obrtniki, ne pa zdravniki. Drugi ga dopolnjuje, češ da so za zdrave ljudi čudoviti. In stremuje za denarjem so.

»Nimam kaj reči. Potrebni so in za svoje delo primerno plačani. Ne razočarajo nas. Ker sem zdrav, imam malo opravka z njimi.«

»Karikature dvajsetega stoletja. Višja stopnja živinozdravnikov. Bolj »živina« kot »zdravniki«.

KMETJE

»Tem še nikoli ni šlo slabo. Imajo pa največja usta.«

»Marsikaj bi se dalo reči. So nezaupljivi: pa do vsakega biča, ki jih silijo napredu. So seveda tudi izjeme. Enako konservativni kot Angleži.«

»Veseli se, ker za njih ne vedo, kaj bi z njimi.«

»Noben kmet po vojni še ni prišel na boben.«

»Kakršno povpraševanje, takšne cene.«

Ostali odgovori v glavnem ponavljajo že izrečene misli. Nekaterim se zdi, da kmetje delajo samo za davke. Drugi pravijo, da imajo težak položaj. Tretji prigovarjajo, da so nesorazmerno obdavčeni. Četrty pravijo, da so starejši kmetje nazadnjaki, mlajši pa zaradi tradicije ne pridejo do besede. Peti pravijo, da jih morajo davki. Šestim ugačajo kmetje z naprednimi metodami obdelovanja. Sedmi pravijo, da živijo od vseh najbolje, čeprav veliko godrnjajo.

ZELEZNICARJI

O železničarjih imajo študentje pestro mnenje. Najbrž je to posledica dobrih stikov. Tako pravi nekdo, da so železničarji že od nekdaj najbolj stitni ljudje. Vedno ostanejo zaradi njih potniki brez sedeža. In delajo se povsem nemočni zoper to napako. Nekdo trdi, da imajo slabe zavore. Drugi ga dopolnjujejo, češ da so zelo običajni, ampak da imajo stalno zamudo.

»Vsa enkrat na leto pripeljejo vlak točno po voznem redu na postajo.«

»V kritičnem trenutku odno-vedo vedno. V bistvu anarhisti.«

»To, kar so bili še pred leti miličniki, so zdaj železničarji. Odkar so samoupravno podjetje, so od hudica.«

»Vedno imajo zamudo. Počasni in vztrajni so, kot njihov stoletni stroj. Obenem »zanesljiv«.

»Potniki se razburjajo nad njimi zaradi nerazumljivosti in včasih bedastih predpisov. Njihovo delo je težko.«

»Točnost je lepa čednost.«

»Spretno, da se povsod izmažejo. Zaenkrat še vedno dobro živijo. Kdaj bo tega kruha konec?«

»Razumem, da so v obmoških in pristaniških mestih, kjer so potrebne. V notranjosti pa bi jih morali preganjati. Naj gredo krampat.«

»Čuti se potreba po legalizaciji te mreže. Podtalno delo je bolj nevarno.«

»Premalo je javnih in preveč skritih.«

»Koristna ustanova.«

PROSTITUTKE

»Naj dobijo knjižice. Boj proti šušmarstvu! Obilo uspeha v novem letu.«

»Prostitutke ne smemo zaničevati. So veliki realisti.«

»Tako globoko še nisem padel. Nimam potrebe, iskati njihove družbe. S študentkam se dobro razumemo.«

»V vsesplošni enakosti so izgubili pomen.«

»Premalo vem o njih. Ob študentski nimam prilike, da bi jih spoznal. Takse so visoke, študentskega popusta pa ni.«

»Dobredelna ustanova za tiste, ki imajo denar. Sodobno športno sredstvo. Možnosti za službo so dobre.«

Očitni novinarjem so zelo različni. Nekateri jim odrekajo objektivnost in nepristranost. Drugi mislijo, da bi morali manj pisati o stvareh, ki jih ne poznajo. Največja njihova slabost je, da pišejo tudi takrat, ko niso »vira«.

NOVINARJI

Mnogi pravijo, da novinarji drug od drugega prepišujejo. Pogledajo nekaj zapiskov.

»Vsi pravijo, da so točni s svojim nosom. Novinarji bi morali pripeljati ljudi željne čez vodo.«

»Bogat lov na race!«

»Vikati bi morali svoje nosove v bolj resne probleme in ne toliko v senzacije. Hitrost in originalnost!«

»Tečni so, posebno fotoreporteri.«

»Duševne prostitutke. Opice na višji razvojni stopnji.«

»Kje dobijo denar za vile? Največ gradijo.«

»V naši družbi se jim dobro godi.«

»Malo je takih, ki bi študentu manj zaračunali.«

»V mestih so kandidatje za Fiat-600. Na deželi pa vzdihujejo na smrtni postelji.«

»Zgraditi bi si morali čimprej garaže, da ne bodo po ulicah parkirali svojih pikapolonc.«

»Ljudje z dvojnimi knjigovodstvom.«

»Nosilci našega standarda. Kar gre nam dol, gre njim gor. So naši glavni rivali pri motorizaciji. Pri tem tekmovanju nas držijo pokonci inozemske prakse. Upam, da bomo zmagali.«

»Ne morem si zamisljati napredka naše avtomobilske industrije brez obrtnikov.«

»Med delivci dobička so potegnili »ta krajši« del. Njihova težnja je, preseliti iz delavnice za volan.«

»Prvi kandidati za polet na luno, ker bodo imeli zasebna vozila.«

OBRTNIKI

»Ljudje s slabim znanjem matematike. Nikoli nimajo primanjkljajev.«

»Prosim, ne iščite tako dolgo drobiža iz žepa.«

»Koristolovci. Napitnina je enako kot podkupnina.«

»Absolutni poznavalci matematike. Zamenjati bi morali profesorje na tehnik.«

»V vsesplošni ofenzivi na alkohol so garajoča živina.«

»Herrenvolk. Vse drugo kot jeteči krožniki. V duhu narodne pripovedke. »Mizica ne pogrnj se...«

Se smo lahko prebrali pripombe o natakarih. Lahko bi se odvalili napitninam. Domačega gosta bi morali postreči kot tujca. Tako pa je njihova potreba odvisna od zunanjega izgleda gosta. Največji njihov greh je, da radi mešajo vino z vodo.

NATAKARJI

Pijancev nismo pomotoma uvrstili med poklice. Napravili smo to zavestno. Ker se človeku danes zdi še samo po sebi umevno, da je to posebna vrsta svobodnega poklica, smo ga tudi namerno uvrstili v našo anketo. Tako so nas razumeli tudi tisti, ki so v anketi sodelovali. Preberimo njihove zapiske.

»Najmanj nevaren poklic.«

»Preveč razširjena navada.«

»O pijancih imam najboljše mnenje. Odkriti so.«

»Živiljenjski bankrotniki. Pomagati bi jim morali z mlečnimi restavracijami.«

»Sredstva za pobijanje alkohola naj dajo pijancem.«

»Sodno bi jih morali preganjati. Brez bica ne gre.«

»Nikomur niso nič hudega storili.«

»Ljudje z večnimi iluzijami. Na ulici akrobatije.«

»In vino veritas!«

»Blažor mu, ki se spočije.«

PIJANCI

Študentje mislijo, da so dijaki preveč obremenjeni s študijem stvari, ki jih v življenju nikoli ne bodo rabili. Drugi cenijo njihove zasluge pri delu mladinske organizacije. »Imajo«

DIJAKI

jati bi jih morali bolj v njihov bodoči poklic.

»Hitro se telesno razvijajo. Duševna rast pa zaostaja.«

»Zaletavi telčki, ki so se komaj privadili na seno.«

»Ne znam se več tako nizko poglabiti.«

»Reveži so, ker so prav tako kakor študentje poskusni kuncji za razne šolske eksperimente. Korakajo s časom, bolj proti televiziji in jazu, kakor proti zakladnici klasičnih samospevov.«

»Rinejo med akademike.«

»Vzorci za televizijo.«

O vojakih samo toliko: da nas vse to še čaka. Neka kolegica jih ima v želodcu. Dobro prebavo! Drugi se zdi, da bi morali

dobiti bolj prikladne uniforme. Tretja meni, da bi morali dobiti kratke hlače, da študentkam ne bi več tako zelo gledali noge. Sicer pa, kaj bi naštevali.

»Za dvojni korak večji reveži od študentov. Tja bomo našli pot.«

»Ko dežuje, so vsi v Dajdamu, drugače pa na ulici. Kadar niso v kasarni.«

»Kako bi se dalo ukiniti vojaščino? Dobra grožnja za čas po diplom. Vsi bomo zlezli v ta oblaki.«

»V primerjavi z njihovimi oblaki se počutim promenadni lev. Kasarne ne bi smele biti ograjene z žico.«

»Nasledniki viteških navad. Potomci, ki nemo prosijo tople besede, pa je nikoli ne dobijo.«

»Vedno čakajo na dopust in konec roka. Predpogoj je, da zna vojak igrati šah.«

»Vesolja ni nikjer.«

Nekdo je ponovil, da bi pisatelji morali biti inženirji duš. Drugi so ga dopolnili: besedni

pretepači s poleni, da imamo dosti pisunov in malo pisateljev, da so mladi framerji, stari pa impotentni in kdo ve, kaj še vse.

»Kljub temu, da si mnogi domišljajo, da so pred časom. Se mi zdi, da so krepko za časom. Bitja, ki se najbolje obračajo po vetru.«

»Živijo v oblakih. Paziti bi morali, da se ne zaletijo v satelite.«

»Pri današnjem standardu potrebujemo čim manj pisat' lev. Sem namreč totalni ignorat sodobne literature. Berem samo termodinamiko.«

»Ljudje s superiornim kompleksom.«

»Skodoželnejši, ki uživajo, če sotrduknico spodletijo.«

Šoferje poznamo veseljake iz gostlin in zaspance za volanom. Nekateri so znali k temu zapisati še svoja zapažanja o njih na cesti, ko čakajo na avtostop. Ponovimo v skromnih potezah: očitajo jim, da radi pijejo in da so lahkoživilci.

»Ljudje, ki imajo usta v oštariji, desno nogo v grobu. levo v zaporu, roke za volanom in srce pri dekletih.«

»Rasa za sebe. Imamo poštene ljudi, nepošteno in šoferje. Vsi so radi pri dekletih in v gostlini. Ubožčki so na naših cestah.«

»Apokaliptični jezdec pijane motorizacije.«

»Preveč malignov imajo v krvi.«

»Odvaditi bi morali vozila, da se sama zaustavijo pred gostlinami.«

»Morali so med nami!«

Anketo izvedel
ZDRAVKO TOMAZEV

Ilustriral:
JAKA DAKSKOBLER

»Kaj mislite o profesorjih?«

je bilo naše prvo vprašanje.

Veliko število je bilo odgovorov, v katerih pravijo, da je profesorski poklic zahteven. Nekateri jim očitajo, da so preveč okosteni in da s študenti nimajo stika. Preveč so znanstveniki in slabi pedagogi; zaklepajo se v kabinete. Drugi jih poznajo več vrst. Vsi pa radi podaljšujejo študij. Pravi profesor je težko biti. Mora imeti prirojene sposobnosti. Nekaterim se zdi, da so preveč srednješolski, neživiljenjski.

»Na vsak način več vedo, kot študentje. Sopotniki sta jim pozabljenost in raztresenost.«

»Profesorji bi morali biti humoristi. Prisrčevajo si bit obsejektivni, pa se jim pri izpitih to vedno ponesreči. Predavajo snov, o kateri so prepričani, da jo obvladajo.«

PROFESORJI

»Konzervativni so. Predavajo samo tisto, kar znajo. Bili bi veliko boljše, če bi upoštevali predmete tudi drugih profesorjev. Profesor, ki bi na tehnik predaval pravne vede, bi trdil, da je njegov predmet najvažnejši.«

»Neprijetna zadevščina. V današnjih časih izgubljajo nekdanji ugled. Živiljenje se materializira, duhovnost pa gre k vragu.«

O miličnikih so mnenja še bolj drobljena. Nekateri trdijo, da študentje vzgledno pivilajo na profesionalne sodelavce. Kolegicam, če jih malo pogledajo, odpustijo prekrške. Drugi jih več ne vidijo, odkar so jih zamenjali študentje. Vidno so se popravili, kulturnejši so, včasih pa bi bili lahko bolj strogi. Njihovi nastopi so bolj človeški. Nek anketirane pravi, da jim manjka splošna izobrazba in srčne kulture.

MILICNIKI

»Ko bi jih bilo manj, bi bilo bolje. Zadnja leta imajo bolj človeški odnos.«

»Zelo potreben poklic za pijačo motorizacije, ki uničuje duhovno življenje.«

»Najboljše so prikazani v filmu: »V soboto zvečera. Niso brez grehove.«

»Odkar so skupaj s študenti, dobivajo manjvrednostne kompičke.«

»Upokojece so fakirji in »hungerkünstlerje«. Po njih bi se moralo gledovati naše razpisništvo.«

»Reveži. Kakor sonce, ki zahaja. Se vedno po posegajo v kavarniško življenje. Kar se njihovih finančnih vprašanj tiče, sočustvujem z njimi.«

»V današnjih časih občinski strovniki. Umirajo po sirotilniškah, samo ne vsi.«

»Nimam vpogleda v njihovo življenje. Čez 40 let bo verjetno

UPOKOJENCI

njihov položaj boljše.

»Socialni reveži. Zaslužijo vso pozornost.«

»Z novim zakonom o pokojninskem zavarovanju bodo verjetno dočakali večjo starost.«

»Upokojece so pitlički brez gnezda. Bojim se, ko me bodo upokožili.«

»Vedno čakajo na višjo pokojnino.«

»Obetajo se jim boljše časi. Pokojnina je premajhna, da bi lahko sedeli ves dan v kavarni.«

»Reveži na kvadratu.«

PRODAJALKE

»Preveč so »ustrežljive« do mladim in preveč sitne do starih kupcev.«

»Več vpljudnosti in manj eleganc. Nakupovalci imajo občutek, da v trgovini niso zato, da bi stregle.«

»Ne poznam jih, ker nimam denarja, da bi kaj kupil. Sikoda.«

»Dobri vzorci za manekene. Morale bi ostati vedno mlade.«

»Boljše so kot blago, ki ga prodajajo. Kvaliteta zaostaja za kvantiteto.«

Prj ocenitvi uradniškega stanu so si misljenja najbolj podobna in sodbe enotne. Veliko število odgovorov napoveduje neumljen bit proti birokraciji. To je stara pesem. Nekdo pravi, da so uradniki prijaznejši od uradnic. Sodba je morala priti iz ženskih ust. Drugi pa je zapisal, da so leni kot psi v polni vročini. Sicer pa pogledmo vse odgovore, ki so zanimivi.

»Morali bi biti manj uradniki in bolj ljudje.«

»Premalo dobička ustvarjajo.«

»V novem letu jim želimo, da bi v uradih skuhal še več turške kave.«

»Bil sem za majhno stvar v treh občinskih pisarnah. Iz orve pisarne so me poslali v drugo, od tam pa v tretjo. Nazadnje me je sprejel tisti uradnik v prvi pisarni, ki me je poslal naprej.«

»Potrebno zlo. Če bi me šlišal oče, ustavi denarno pomoč.«

»Malo delajo in dosti spijo.«

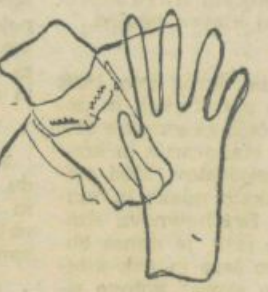
»Boj birokraciji!«

»Uradnice so specialiste za kuhanje turške kave. Uradniki

DELAJCI

ZDRAVNIKI

O zdravnikih pravijo naši anketiranci, da je to najbolj hu-

